

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА „ИВАН ВАЗОВ“ — ПЛОВДИВ

**АРХИВНИ ФОНДОВЕ,
КОЛЕКЦИИ И
ЕДИНИЧНИ ПОСТЪПЛЕНИЯ**
(Обзори)

1978

Съставил *Цветана Нанова*

Редактор *Въла Декало*

СС

ПРЕДГОВОР

Първите архивни материали, постъпили в Народна библиотека „Иван Вазов“, датират от 1901 г. В своето многолетно съществуване библиотеката е събрала значително архивно богатство, което възлиза на 10750 документа с 32549 листа и 2661 архивни единици, организирани в 55 фонда, 11 колекции и 31 единични постъпления. Документите обхващат периода от XIX до XX век, като най-многобройни са от втората половина на XIX век, времето на активната национално църковна борба, в която град Пловдив, след Цариград, е играл най-значителна роля.

Съхраняваните архивни фондове са предимно лични и само малка част от тях са на учреждения, институции и организации. Тук се намират архивите на видни политически, стопански и културни деятели от епохата на българското Възраждане, а така също и на забележителни общественици, писатели и културни дейци след Освобождението.

Съдържанието на сбирката е разнообразно: документи по църковния въпрос и национално-освободителното движение; материали, свързани с бурния просветен и културен подем в страната (откриване на училища, създаване на читалища и дружества); процъфтяване на занаятите и търговията; стопански и благоустройствени въпроси; събития, свързани със Съединението на Княжество България с Източна Румелия; проблеми по устройството и управлението на новоосвободената държава. Между значителните и особено ценни фондове, които се намират в библиотеката, трябва да споменем архивите на: Иоаким Груев, Георги Груев, Николай Павлович, Драган Цанков, Димитър Душанов, Константин Търнев, Васил Манчев, д-р Стоян Чомаков, Георги Д. Василев, Лука Касъров, Георги Милятов, Георги Лъджев, Константин Величков, Николай Райнков, Гео Милев, д-р Александър Пеев, фондовете на: Източна Румелия, Временно руско управление, ВМРО, с. Ичера-Сливенско, Народна библиотека „Иван Вазов“.

Архивните материали, съхранявани в библиотеката, са ценни не само за проучвания и изследвания върху миналото на Пловдив и Пловдивския край, но имат и общонационална стойност, понеже разкриват интересни моменти от политическото, икономическото и културното развитие на цялата страна.

По вид документите са: писма, доклади, рапорти, изложения, ръкописи на статии, монографии и художествени произведения, на законы и проекто-законы, спомени, рисунки, скици, снимка, кондики, тифтери (търговски, дружествени и др.). Писани са на български, турски, гръцки, руски, френски, немски, румънски и др. езици.

При изработване обзорите на архивните фондове са посочени следните елементи: номер на фонда; количествена характеристика; пределни дати; пълното име на фондообразувателя; биографични данни за фондобразувателя; ползвани източници; историческа справка за фонда; характерни особености и съдържание на архивните документи.

Фондовете са разглеждани по реда на инвентирането, обработката и подреждането им.

Количествената характеристика е изразена в архивни единици, брой на документите и листовете.

Пределните дати определят най-ранния и най-късния документ.

Името на фондобразувателя се дава във възможно най-пълната му форма.

Биографичните сведения са кратки. За някои от фондобразувателите, въпреки издирванията, са доста осъдни (Слав Цанчев Кесяков, Кръстьо Хрулев, Петър (Петко) Недялков Бояджиев).

Историческата справка за фонда разкрива времето на неговото постъпване в библиотеката, структурата, по којто е обработен и съхранен, и неговото състояние.

При изработване на характеристиката на фондовете е акцентувано предимно върху съдържанието на документите. Информира се и за вида и езика на материалите, годност за ползването им от читателите.

Приложени са именен, географски и предметно тематичен показалец, които са съставени на базата на характеристиката на фондовете. В именния показалец са включени автори, адресати и лица, споменати в архивните материали. В географския показалец селищата и обектите са представени със съвременните им имена. За по-стари наименования са направени съответни препратки.

Приложен е списък на съкращенията и списък на фондовете в азбучен ред по формулните имена на фондобразувателите.

Архивното богатство на Народна библиотека „Иван Вазов“ е привличало и привлича вниманието на наши и чужди научни работници. Предназначението на това издание е да осведоми читателите и ги под помогне за по-правилното и рационално използване на архивните документи.

НИКОЛАЙ ХРИСТАКИЕВ
ПАВЛОВИЧ
(1835—1894)

Виден български художник. Син на възрожденца Христаки Павлович. Дописен член на Българската академия на науките. Роден в Свищов. Получава художествено образование във Виена (1853) и Мюнхен (1858). Работи през спохата на Възраждането и първите години след Освобождението. Един от най-известните български портретисти, график и основоположник на историческата живопис у нас. От него са останали няколко автопортрета и портрети на известни общественици и културни дейци от онова време като: д-р Петър Берон, Никола Златарски, Димитър Павлович, Цвятко и Цветан Радославови. От историческите картини забележителни са: „Аспарух мипава Лунава“, „Покръстването на Преславския даср“, „Крум Страшний“, както и серията от картини по Велтмановата повест „Райна, княгиня българска“. Една част от тях преработва в литографии, които разпространява в страната, с цел да пробуди патриотичните чувства на българския народ. Павлович прави опит да обнови иконописта и рисува икони в реалистичен дух. В 1867 г. издава брошура „Заведение за живопис. Как да се устрои в България и позив за поддръжането му“, с която призовава съотечествениците си за откриване рисувално училище в България. Ник. Павлович е известен и като илюстратор. Илюстрира книгата на Георги Раковски „Няколко речи о Асеню Първому . . .“ (1860), „Метеорологически атлас“ на д-р Петър Берон (1860) и „Старите обекла в Отоманската империя“ от Ариф паша (1862—1863).

Николай Павлович активно участва в обществено-политическия живот и се проявява като творец с будно гражданско съзнание. След Освобождението е назначен за училищен инспектор и учител по рисуване. С установяването на народната власт, художествената академия в София получава неговото име.

Източници за фондобразувателя: Василиев, Асен. Николай Павлович. — В: Василиев, Асен. Български възрожденски майстори. С., 1965, 582—591; Райнов, Николай. Графиката на Николай Павлович. (1924). 123 с. XVI л. ил. (Отпечат. от Год. на Нар. библ. в Пловдив, 1922); Райнов, Николай. Николай Павлович. График и живописец. (С.) БАН (1955). 172 с. бл. портр., 54 л. ил.; Иванов, Вичо. Николай Павлович. Живот, творчество и писма. — Годишник на Пловдивската народна библиотека и музей. 1937—1939. (Пловдив, 1940, 241—265).

Фонд „Николай Павлович“ постъпва в Народна библиотека „Иван Вазов“ през 1923, 1925, 1951 г., откупен от племенника на художника Николай Димитров Павлович.

По вид документите във фонда са систематизирани в следните групи: *биографични материали*; *кореспонденция* (от и до фондообразувателя); *материали, свързани с творчеството на художника* — скици, чертежи, рисунки, бележки, ръкописи и др., отразяващи педагогическите възгледи и дейност на Николай Павлович.

По език преобладават материали на български. Има на немски, френски, руски и турски.

Към документите с *биографичен характер* се отнасят: *свидетелства* от Виенската художествена академия и Академията в Мюнхен, в които са отбелзани успехът и качествата на Павлович като студент; *молби* до различни учреждения, *удостоверения*, *членски карти*, *бележници*, *паспорти*, *списъци* за прослужено време, *автобиографични бележки*, *сведения за Христаки Павлович* — баща на художника и др.

Особен интерес между тях предста ляват *автобиографични бележки*, писани в Свищов през 1874 г., съдържащи данни за родителите му, за ученническите му години в родния град, за учението в чужбина и пътуванията в Мюнхен, Виена, Прага, Белград, Влашко, Русия. Посочени са градовете — Свищов, Търново, Трявна, Стара Загора, София, в които Павлович работи като художник-портретист, иконописец, литограф, след установяването му в България.

В *малко тефтерче* (разм. 12/7.5 см.) са поместени сведения за работата му като художник след Освобождението и службата му на училищен инспектор и учител по рисуване (1884); сметки за построяване на къщата му в София (1885); бележки за баща му и опит за съставяне на родословно дърво (1885). Материали с подобен характер са и *автобиографични данни* (чернова), написани в отговор на въпроси, зададени в окръжно на Министерството на Народното просвещение (1893). Пряко отношение към живота на Николай Павлович имат *откъсните от дневник*, воден от него по време на участието му в Сръбско-българската война (чернова). Това са два листа с кратки бележки, писани на фронта. В тях са посочени датите: 7 ноември (1885) — победата при Сливница; 8 ноември — превземане на Брезник; 10 ноември — бой при Драгоман.

Основна част от архива на Павлович е значителната *преписка*, която води с над 100 лица, някои от които именити възрожденски книжовници и общественици: д-р Петър Берон, екзарх Антим I, Найден Геров, Георги Груев, Христо Г. Данов, Георги Данчов, Иан Денкоглу, Марин Дринов, Васил Друмев, Димитър Душанов, Никола Златарски, Тодор Икономов, Константин Иречек, Янко С. Ковачев, Григор Начович, Петко Р. Сла-

вейков, Никола Тъпчилещов, Драган Цанков, Евлоги и Христо Георгиеви, Стефан Берон, Николай Катранов, Спиридон Н. Палаузов, Александър Ф. Велтман.

Извънредно богата е кореспонденцията на Павлович с неговия брат — д-р Димитър Павлович, която разкрива подробности за трудния жизнен и творчески път на художника. Оживена преписка води със своите пълномощници по набиране абонати за пласиране на литографиите. (На писмата, изпращани от него до съответните адресати, художникът е оставил копия). Интересни и много ценни по своето съдържание са писмата на д-р Петър Берон (1854, 1855, 1857), с които поръчва на Павлович изработването на чертежи, необходими за неговия Метеорологически атлас и други съчинения; на Петко Р. Славейков, относно рисуването на портрета му от Николай Павлович; за изографисването на църквата в Стара Загора и пласирането на календарчета, издавани от Славейков (1861, 1862); писмото на д-р Димитър Павлович, с което наследчата брат си да вземе участие в тържествата по случай 1000-годишнината от създаването на славянската писменост и му дава идея за случая да нарисува портрет на Кирил и Методий (1862).

От писмото на екзарх Антим I до Павлович стават явни намеренията на художника за подобряване и усъвършенствуване живописта в църквите (1872). За сътрудничество между Павлович и издателите Хр. Г. Данов и Янко Ковачев говорят писмата им от 1872—1877 г. Още през 1870 г. Хр. Данов го поздравява за идеята да издава литографии, а Я. Ковачев в 1876 г. излага намерението си да издава списание и иска съгласието му да изработва илюстрациите.

В писмата на Павлович до Евлоги и Христо Георгиеви, Христо Г. Данов, Иван Денкоглу, Георги Груев, братя Щаница е отразена най-вече дейността му по създаването, отпечатването и разпространението на литографии.

С много чувство на благодарност са настани писмата му до неговия благодетел д-р П. Берон, който му дава възможност да продължи образоването си в Мюнхен, а в преписка с Велтман изразява чрез себе си признателността на българския народ към автора на „Райна, княгиня българска“, по чието произведение създава цикъла си от исторически картини (1861).

Интересни са *писмата и съобщенията* на Павлович до Григор Начовиц във връзка с проекта за издаване на „Картична галерия“ със сюжети из българската история; до П. Р. Славейков относно илюстрирането на в. „Гайда“ (1863-1867); до Свищовския губернатор за разрешаване откриването на Литографическо заведение (1878); *обявленията* до в. „Право“, „Напредък“, „Турция“, „Македония“ по повод издаването на литографиите (1865-1872); *черновите на негови дописки* до в. „Съветник“ и „Турция“ по повод идеята му за откриване в

България на „Живописно заведение“ (Рисувално училище). Богатата и разнообразната дейност на Павлович като творец и общественик намира отражение и в редица негови *ръкописи*: „Свободните науки — поезия, музика, живописание, архитектура — общо вещина“, „Заведение за живопис. Как да се устрои в България и позив към поддържането му“; недовършен отговор за критиката върху картината му „Аспарух“; бележки и разяснения за картините „Крум“, „Райна“, „Съединението на България“; ръкопис на неговата драма, озаглавена „Из живота на художниците“ (Н. Павлович и Ст. Доспевски).

Във фонда се съхранява блокче с *отделни рисунки* из селяни, селянки, типично български пейзажи, нахвърляни ескизи за декори, скица на Геновева (за представлението на „Многострадална Геновева“); рисунки на оръжия, шлемове, облекла, скици на П. Берон, граф Радецки, Ариф паша, копия на рисунки от Манасиевата хроника и др.

Документи от по-късен период свидетелствуват за дейността на Павлович като *художник, училищен инспектор и учител по рисуване*. Между тях се намират: *покана* от Дружеството за издръжка на изкуството в България (1893) за участието му в художествена изложба, организирана от дружеството; *писмо* на художника до редакцията на в. „*Витоша*“ — София (1879), в което излага мислите си върху изкуството с молба да бъде поместено. Запазени са и много материали от работата му като учител и инспектор — *доклади, програми, конспекти, писма, разпоредби, окръжни, пока-ни лекции*. В тях са отразени интересите му към проблемите на образоването.

Във връзка с неговото художествено наследство са останали *списъци*, направени от брат му Д. Павлович на историческите картини на художника и на колекцията от картини, изработени с маслени бои през периода 1858—1894 г.

ЙОАКИМ ГРУЕВ
ПРОЙЧЕВ
(1828—1921)

Заслужил български учител, книжовник и обществен деец. Роден в Копривщица, учи в родния си град и в Пловдив. От 1848 г. до 1856 г. е учител в Копривщица. В 1856 г. постъпва като преподавател в Епархиалното училище „Кирил и Методий“ в Пловдив.

През лятото на 1858 г. прави обиколка из Северна България за съгласуване с дейците от този край въпросите относно воленето на борбата за църковна независимост. От 1856 г. до 1872 г. Груев участва активно в църковно-националната борба. На 11 май 1857 г. поставя начало на празнуване делото на славянските просветители Кирил и Методий. Просветната, книжовната и обществената работа на Йоаким Груев протича главно в Пловдив. През Освобождението той е член на училищното и църковното настоятелство и помощник на Пловдивския управител.

Груев обучава и подготвя добри просветни кадри. Води борба срещу елинизма, за което е преследван.

След Освобождението на България Й. Груев става директор на Дирекцията на Народното просвещение в Източна Румелия. Полага основите на Областната библиотека и музей, за театralна трупа от любители и съдействува за издаванието на списанията „Наука“ и „Училищен дневник“.

Груев притежава добра обща и филологическа култура. Издава много учебници и ръководства по различни предмети. Неговата „Основа на българската граматика“ (1858) претърпява няколко издания.

Източници за фондообразувателя: Ангелов, С. Светла дира. — От сч. гл. с, № 7426, 8 окт. 1968; Атанасов, Ж. Йоаким Груев. 140 г. от рожденето му. (Бележки българи). — Раб. дело, № 27, 1 окт. 1968; Груев, Й. Моя спомени. Пловдив, Хр. Г. Данов, 1906, 93 с.; Йоаким Груев. Хранища — Марича, Пловдив, № 166, 21 септ. 1908. (Тържествено отпразнуване на юбилея на Й. Груев в Пловдив по случай 80-годишнината му); Стоянов, Манъо. Учителската фабрика на Груев. — В: Стоянов, М. Вътът към свободата. С., 1966, 90—97; Шишкова, С. Йоаким Груев. — В: Шишков, С. Пловдив в своето минало и настояще. Пловдив, 1926, 443—444.

Фонд „Йоаким Груев“ постъпва в Народна библиотека „Иван Вазов“ през 1938 г., подарен от сина на фондообразувателя Салчо Йоакимов Груев.

Документалните материали в него са систематизирани в следните групи: *кореспонденция*; *ръкописи*, отразяващи преподавателската му и книжовна дейност; *материали*, свързани с обществени въпроси. Писани са на български, френски, руски и турски езици.

По-важни материали, свързани с живота на Йоаким Груев са: *автобиографични бележки, спомени, записи, визитни картички, писма, телеграми, записи, коштанции, призовки, грамоти, берати, дипломи и адреси за награждаването му като заслужил обществен и културен деец, поздравителни писма и телеграми по случай 80-годишния му юбилей, некролози*.

Значителна част от фонда представлява *кореспонденцията* на Груев. Преписката му с видни наши общественици, политически и културни дейци разкрива многообразната му дейност. Запазени са чернови на неговите писма и оригинални на писмата до него. Оживена е била кореспонденцията му с Найден Геров, Иван Е. Гешов, Христо Г. Данов, Константия Иречек, Лазар П. Киfalов, Гаврил Кръстевич, Григор Начович, Христо Пулеков, Георги С. Чалоглу, Стоян Чомаков, Стоян Чальков, Иван Шишманов, Стефан Бобчев, Константин Величков, Марин Дринов, Тодор Кесяков, Константин Стоилов, Димитър Папазов, Иван П. Славейков и др.

Особен интерес представляват *писмата до него от*: Найден Геров за отпечатването на книгата „Извод от физиката“ (1899); от Георги Груев по издаване превода на Велтмановата повест „Райна, княгиня българска“; Христо Г. Данов — за пласирането на негови книги и за работата на „Содружеството за книжарска търговия“; от Българската Екзархия в Цариград — във връзка с рецензирането на книгите му „Малък православен катихизис“ и „Свещена история за деца“ (1885); от Найден п. Стоянов относно тържествено отпразнуване в Пловдив независимостта на българската църква и отделянето ѝ от гръцката патриаршия (1861); от Градския съвет в Чирпан — във връзка с приемането на ученици — стипендianти в пловдивските училища (1878) и др.

Богат документален материал съдържа *писмото на пловдивските първенци*, между които е и Груев (1850) до гръцкия владика, с което се изисква разрешение за въвеждане на български език в Средоточното елинско училище.

Във връзка с обучението на младите българи е *писмото — апел* до пловдивските граждани за материално подпомагане на училището „Кирил и Методий“ (1851 г.)

От това време са и *писмата*, с които се воюва за въвеждане богослужение на български език в църквите „Св. Петка“ и „Св. Димитър“. В много *писма, изложenia, колективни молби (махзари)* до Високата порта е изразена ненавистта на пловдивчани и жителите на областта към гръцкото духовенство и най-вече срещу гръцкия митрополит Хрисант.

След Освобождението Й. Груев с голям замах и опит дава редица отговорни обществени и културни въпроси. От *преписката* му с Българското книжовно дружество личи авторитетът, с който се е ползвал като дописен член на книжовното дружество. Множество писма, покани, телеграми — свидетелствуват за участието му в „Ученолюбивото дружество“ в Пловдив, д-во „Пчела“, Славянското благотворително дружество — София и др.

Материали от дейността на Груев като *директор* на Народното просвещение на Източна Румелия са: *писма, доклади, рапорти, решения, програми, изложения за откриване на Областна библиотека и музей, театрална трупа, училища, забавачници, сиропиталища, болница*.

Забележителен е Й. Груев в административната и обществена работа. Във фонда са запазени *документи*, на повечето от които той е автор, свързани с организацията, управлението и законодателството в Източна Румелия: *закони, законопроекти, правила, устави, заповеди, протоколи, разпоредби, щатни таблици, ведомости, списъци*, съдържащи статистически данни за броя на населението, домовете и добитъка; *протоколи на Европейската комисия*, заседаваща в Пловдив на 12/26 ноември 1878 г.; *отговор на Европейската комисия по претицията*, подадена от населението на Източна Румелия; *възражения, прокламации, протести* до представителите на Великите сили срещу решението на Берлинския конгрес, Южна България да остане под турска зависимост (1878—1879).

Голям брой архивни документи отразяват дейността на Йоаким Груев като *учител и организатор на учебното дело — писма, рапорти, програми, правила, разпоредби*.

Сведения за книжовната му дейност дават: *поканите* за участието му в редактирането и издаването на сборници по случай юбилея на Априловската гимназия в Габрово (1899) и за чествуване 50-годишнината на българската журналистика; *бележките* на К. Иречек за книгата му „*Моите спомени*“ (1910); намиращите се в *ръкопис негови преводи* на „*Малко ръководство по практическа икономия*“ (1891); „*Разговор върху хигиена*“ (1884); „*Характерът*“ от Самуил Смаилис; „*Предисание относително за детските градини*“; *правилник* на научното книжовно дружество в Пловдив; *бележки* върху българския език; *бележки за сказки, речи, беседи* — между които „*Библиотеката и книгите*“, „*За самообразоването*“; *ръкописи на статии* „*Обичай и обреди по сватби в Копривщица*“, „*Спомени за Чалъковия род*“, „*Епархиалното в Пловдив училище*“, „*Св. Кирил и Методий*“, „*Млада къщница*“; *записки* „*Познания от археологията*“ (ч. 1), „*Економия — селска, промишлена и търговска*“, „*Начало от политическа икономия*“, няколко редакции на неговите „*Спомени*“ и др.

В архив „Йоаким Груев“ се намират *документи, свързани с членовете на неговото семейство* (Мария И. Груева, Салчо И. Груев, Георги И. Груев, Георги Груев Пройчев, Екатерина Груева). Това са писма от личен и семеен характер, свидетелства, пощенски илюстровани картички, тетрадки, удостоверения и др.

Към този архив се пазят и материали, отнасящи се до различни лица по училищни, църковни и столански въпроси, материали от Управлението на Източна Румелия и др.

Доста голям брой представляват и *документите, свързани с личността на С. И. Чомаков*. Това е кореспонденция с търговски характер, по уреждане на имотни и парични въпроси (1842—1859). Има редица писма от различни общини до С. И. Чомаков за застъпничеството му пред турските власти за злодействията на гръцкото духовенство. Интерес представлява и писмото на Захари Иконописец (Зограф) до Чомаков, относно изработване на икони (1836).

Архивът на И. Груев притежава и *сбирка от броеве на вестници*: „Борба“, „Век“, „Право“, „Дунавски лебед“, „Цариградски вестник“, „Български книжици“, а така също *книги и други печатни материали*.

Писмо на Йоаким Груев до брат му Георги Груев

Цариград

Пловдив, 1872 мар[т] 14

Любезния ми брате!

Приключението плик предайте сами на Г-Д-ра Ст. Чомакова, от когото щете ся научите подробно за интригите, които искаха да посегнат в града ни, но които слава Богу, не сполучиха. Причините им нека ся срамуват.

Днес испращам жалби до Правителството и до Екзарха и молим да ся остави Филибе както е във фермана и да ся даде и на българити в този град онай свобода, която ся дава на гръците да припознават което щат духовно началство.

Кажете ни какви подробности за Балабанова за в случаи ако би дръзнал да пише нещо в газетити или да обнародва писмото си до нас, както ся хвалише, та да знаем и ние как да му отговорим.

Кажете ни еще и кого да определим на местото му за представител в народният събор, ако би дотребувало да ся съберат изново представителите за избрание на смесеный събор.

С прилични поздравления оставям

Ваш брат

Й. Груев

ГЕОРГИ ГРУЕВ
ПРОЙЧЕВ
(1832—1899)

Деец от национално-църковната борба. Разгъва активна обществено-политическа дейност през Възраждането и първите години след Освобождението на България от османско иго. Роден в Копривщица, брат на Йоаким Груев.

В 1851 г. учителствува в Плевен, а през 1853 г. — във Враца. По-късно заминава за Цариград и става писар в търговската кантора на Христо Карапинков (1854—1873). През 1874 г. става секретар на Българската екзархия.

Между 1854—1877 г. Г. Груев е член и председател на Цариградското българско читалище, член на печатарското д-во „Промишление“ в Цариград, член на дружеството за откриване на училища в Македония, представител на Пловдивската епархия в „Народния събор за изработване на екзархийски устав“. Г. Груев взема живо участие и в управлението на Източна Румелия. Редактор е на в. „Марица“, издаван от Христо Г. Данов в Пловдив. Изпълнява и длъжностите председател на Върховния съд в Пловдив, председател на Областното събрание и постоянната комисия, председател на Апелативния съд в Пловдив. Автор е на редица законопроекти, устави, правилници. Съставя много възвания, прокламации и проглашения. Разгръща усилена дейност по запазване завоеваниета на национално-освободителната борба.

Източници за фондообразувателя: Груев, Г. По въпроса за съставлението на Екзархийския съвет. — Право, Цариград, VIII, № 37, 23 ноември 1873, 3—4 (IV кол.); Иванов, Ю. Документи по нашето възраждане. — Сборник за народни умстворения, наука и книжнина, 1905, № 21, I—IV, 1—III. С указ под № 283 от... Държ. вестник, VIII, № 116, 25 ноември 1886, с. 4;

Фонд „Георги Груев“ постъпва в библиотеката през 1938 г. Документите, с малки изключения, са добре запазени. Фондът е част от архив № 2 „Йоаким Груев“. Отделянето се извършва през 1959.

Материалите във фонда обхващат следните групи: *кореспонденция и документи*, свързани със служебната му и обществена дейност преди и след Освобождението. Написани са

предимно на български, но се срещат документи на руски, френски, немски, английски и турски език.

Фондът е инвентиран, описан, предметизиран и класиран в следните групи: I. *Биографични материали*; II. *Кореспонденция*; III. *Дейност* (учител, секретар на Българската екзархия, председател на съдилища, общественик); IV. *Документи с общи съдържане*.

Пазят се следните по-важни материали, свързани с живота на фондообразувателя: *белешки, разписки, писма* — отнасящи се до участието на Г. Груев в печатарското д-во „Промишление“; *тетрадка* със записи за изучаване на английски език; *доклад* до екзарх Антим I, с който подава оста като писар и екзархийски ковчежник; *покана* за прием у княз Дондуков-Корсаков; *материали* по работата му като редактор на в. „Марица“; *писмо и патент* от Дирекцията на правосъдието в Източна Румелия за избирането му за председател на Върховното съдилище; *документи* за членството му в Научно-книжовното дружество в Пловдив; *покана* за участие при откриване на Първото българско земеделско-промишлено изложение в Пловдив (1892); *договори, некрологи* и др.

Изключително богатата дейност на Груев като деец на национално-църковната борба е отразена в *кореспонденцията* му с Марин Дринов, Христо Г. Данов, Йоаким Груев, Николай Павлович, Васил Друмев, Тодор Икономов, Иларион Макариополски, екзарх Антим I, Панарет Пловдивски, екзарх Йосиф, Евлоги Георгиев, Григорий Доростоло-Червенски, Сава Доброплодни, Драган Манчев, Неделя Петкова, Христо Пулеков, Петко Р. Славейков, Димитър Душанов, Теодораки Власаков, Петър Чорапчиев, Константин Величков, Тодор Кесяков, Васил Берон, Драган Цанков, Марко Балабанов.

Значителна *преписка* води Г. Груев и с *Българското книжовно д-во** в Браила; с църковните общини в Панагюрище, Пловдив, Серес, Солун и др.; с училищните настоятелства в страната; *Българската екзархия* в Цариград; с Градския съвет в Копривщица; *Дирекция на правосъдието* в Източна Румелия и др.

Интересни материали за историята на учебното дело у нас и национално-църковната борба са: *Устав за управлението на българската община в Цариград*; *Проект устав за църковно управление на българската екзархия*; *протоколни книги* от заседанията на Екзархийския съвет; *баланси, бюджети и сметки на екзархията*.

Забележителна роля играе Г. Груев в изграждането на широка мрежа от български училища в Македония. В непосилно-трудните условия за работа през годините 1874—1878 разменените *писма между него и учители от Македония* разкриват значението на Българската екзархия като център на просветна дейност в тези български краища.

В преписката му с общините в Солунско, Серско, Мелнишко, Неврокопско, Демир-Хисарско, Петришко, Велешко, Драмско, Одринско се намират сведения за материални затруднения по поддържане на училищата. В нея се съдържат много ценни извори за развитието на учебното дело, провеждането на изпити, назначаване на учители, издаване на учебници и учебни пособия.

В писмата на иконом-поп П. Димитров от Солун до Г. Груев се съобщава за арестуването на много учители — жертва на гръцките интриги. Споменава се за провеждането на истиляма (допитване до населението за неговата национална принадлежност) и за работата на училищата в Киречкъй, Полянин, Айватово, Неговян, Воден, Богданци, Кукуш, Струмица, Дебър и др. Дават се сведения и за придвижване на голяма турска войска към Херцеговина (1875).

Като секретар на Екзархията Г. Груев се уведомява за състоянието и проявите на Серско-Мелнишко-Неврокопското учителско дружество. Той е запознат и с неговия устав.

В преписката между Груев и Хр. С. Захариев от Солун се говори за зачестилите инциденти и изостряне на борбата между българи и гърци (1874—1875). Дават се сведения за работата на много училища и оценки за учителите Д. Тъпков, Ст. Н. Михайловски, Н. Петкова и др.

Други интересни източници за изучаване на културния живот в Македония през този период са писмата на С. К. Салганджев от Серес. В тях е отразена дейността на българските общини по откриване на училища, борба с гръцкото духовенство, ръкополагане на български свещеници и други обществени прояви. Описани са зверствата на Демир-Хисарския каймакамин и прошението на българите от Серския санджак до Великия везир. Съобщава се за турски злодеяния в Банско и Неврокоп (1876) и поведението на гръцкото духовенство след Априлското въстание.

Много интересни са и писмата на П. Р. Славейков до Груев, в които се разкрива непоносимото положение, в което се намира българското население и българските училища в Одрин и Одринско.

Писмата, бележските, изложениета на учителите Д. Тъпков, И. Шумков, А. Германов (Солун); Дамаскин (Велес), Г. п. Иванов (Драма), Иконом п. Пенчов и П. Станчов (Одрик) представляват също така обилен материал за проучвания на този период.

Такива важни исторически събития като Априлското въстание и Освобождението на България са отразени в молби на затворници и заточеници до Екзархията за застъпничество и в искания за материално подпомагане на пострадалото население. Трябва да се отбележат и тревожните телеграми и

писма на българи, населяващи Беломорска Тракия до екзарх Йосиф и Г. Груев за това, че след изтеглянето на руските войски от този район ще настъпят големи издевателства от страна на турските власти (1878).

Във фонд „Г. Груев“ се пазят много *документи* и след *Освобождението*. Голям брой материали свидетелствват за организиране на делегации до Европейските дворове по въпроса за несправедливите решения на Берлинския договор, прошения на българи от различни краища до посланиците на Великите сили в Цариград относно Съединението на България.

Дейността на Груев в Източна Румелия като председател на Върховното съдилище, председател на Адвокатската избирателна комисия, член на Народното представителство и др. е отразена в многобройните *писма, записки, устави, протоколи* и др. Г. Груев е автор на много *законопроекти*: Законопроект на Органическия устав; Законопроект върху свободата на печата; Законопроект за превръщане на Вакъфските недвижими имоти в Източна Румелия в свободна собственост; Законопроект за горите; Законопроект за чиновниците и служителите; Законопроект за непълнолетните; Проект за Кодекс на углавното съдопроизводство и др.

Голямата ерудиция на Г. Груев проличава и от търсеното от него мнение по редица обществено-политически и културни въпроси. Запазено е писмото от Дирекцията на Народното пресвещение в Пловдив, с което искат неговото становище по въвеждане на нов, задължителен правопис (1885), а от Министерството на правосъдието — София е съхранен екземпляр от Проекта за гражданско съдопроизводство и молбата, с която настояват да даде мнение и направи необходимите бележки по проекта (1891).

Друг, изключително важна област, в която се проявява Груев, е работата му като редактор на в. „Марица“ — Пловдив. Големият кръг от сътрудници, дописници и кореспонденти е израз на организаторските способности на редактора на вестника, чийто основен принцип е актуалност и достоверност. От тази му дейност са запазени *оригинали или копия от писма, телеграми, дописки, статии, бележки, обявление*. Особено интересни са телеграмите за дейността на Учредителното народно събрание в Търново (1879); *статии*, изразявящи недоволството на населението в Южна България от решението на Берлинския конгрес (1878); *известие* за смъртта на Л. Каравелов (1879); *обращение* на жителите на Одрин към генерал губернатора, с молба да не се допусне оставянето им отново под турска власт след изтеглянето на руските войски (1878); *дописки* от Провадия за нередности, свързани с високата лихва, вземана от лихварите в Добруджа; *дописки* за грабежи и разбойнически действия на турци от Тузлука (1879); *телеграми* за посеще-

нието на българската депутация в Ливадия при император Александър II Освободител и за пътуването на Александър Батенберг из Европа; телеграма на Драган Цанков за приемане на демократична конституция (1879); дописки до редакцията за тежкия живот на българите в Македония (1879); съобщения за положението по границата между Северна и Южна България след Берлинския договор и др.

Черковното настоятелство
(Пловдивската община)

Пловдив

Господине Георгие Груев

Избранили от Князти, които живят в състава на Пловдивската епархия, събрали тук на Този януар съобразно с повидя за избрането на двама представители в събора, които ще съдъска в Цариград по делата на българската Екзархия, пристъпих до избрание и съществено избраха Вас заедно с Г-на Мирко Балшановъ да представател от Пловдивската епархия на речният събор.

Познатото Ва родолюбие, искреният Ви патриотизъм, тъжността Ви в делата по Черковния българи тъбодостъпът и разъжденията Ви са толкова добри качества, които никой не опровергаеш като избора, доверието на повърхността Ви и на търгуват твърди жажди за достойно представяне на Пловдивската Епархия в Събора, как ако и да сме напълно уверени, че Вашите обичеи с доверява на Епархиата щетят употребите всички си зрител и трудове да напазят и отразят истински интерес, както обичай на цяла Екзархия, така и частната на Епархиата.

В пълна умереност, че като приемете предложението, което Ви наважда доверието на цялата Пловдивска Епархия щете употребите Вашите просвещени зрител и трудове да си направите общата жертва за където ся може по-добри и удовлетворително учреждане на Българската Екзархия, която е прилично почитане. Ви поздравявам и пожелаам Вашите приятели.

От Черковното настоятелство в Пловдив 1871. май 19

РАФАИЛ ПОПОВ
(РАЙКО ПОПОВ ДОБРЕВ)
(1831—1876)

Учител и обществен деец. Роден в с. Стрелча — Панагюрско. През 1856 г. учителствува в с. Попинци, а след това постъпва като монах в Рилския манастир. По-късно става протосингел на Авксентий Велешки. През 1859—1860 г., когато се създава Унията, той се отрича от Източно-православната църква и преминава в нея. От 1865 г. до смъртта си е униатски епископ в Цариград и развива активна католишкa пропаганда.

Източници за фондообразувателя: Кратко животоописание на Н. пр.блаженопочившаго г. Рафаила Д. Попова. — Ден, Цариград, II, № 11, 13 март 1876, с. 4, кол. IV; Рафаил. Окружно писмо на преосвещенный господин Рафаил до съединенитъ българи. Цариград, 1865. 44 с.

Фондът постъпва в библиотеката през 1922 г. Документите са добре запазени. Това са 7 писма от Рафаил Попов, когато е бил униатски духовник и епископ. Написани са на български език, като на места е прибавен текст и на френски. Адресирани са до негови сътрудници и ученици в Битоля и до отец Лепавек — мисионер в Битоля.

Писмата осветяват един важен момент от национално-църковната борба на българския народ, водена на два фронта — срещу гръцкото духовенство и засилената католишкa пропаганда. В тях Рафаил Попов дава израз на провежданата чрез него политика на папа Пий IX. В писмото си до „съединените българи“ (българокатолици — униати) от 15. I. 1864 г. изказва задоволство от преминаването на значителна част от българското население в Битоля и други селища към Унията. Дава препоръки за привързаност към Римската църква и се обявя против тези, които са верни на Екзархията (1864). Интересни са сведенията за католишката пропаганда в Македония и за откриването на католишки училища и църкви. В преписката му с Лепавек особено силно проличава неговото старание в католишката пропаганда. В писмо от март 1864 г. Рафаил Попов подчертава благодарността си към Лепавек, който макар и „чужденец“, работи между „наши окаяни българи“ и ги напътства като „добре разсъдлив човек, защото нашите съединени българи, предадени в простота и невежество от преждебившите им феверски пастири се нуждаят от това“ (1864, 1867).

В други писма до Лепавек съобщава за откриване на католическа църква в Енидже.

НЕШО БОНЧЕВ
БОНЧЕВ
(1839—1878)

Един от първите български литературни критици. Долисен член на Българското книжовно дружество. Роден в Панагюрище. Учи в Панагюрското класно училище и учителствува няколко години в него. Още като ученик събира народни песни, които по-късно публикува в „Български книжии“ и „Братски труд“. През 1858 г. заминава за Русия, където завършила Духовната семинария в Киев (1861) и Историко-филологический факультет на Московския университет (1861—1866). Става преподавател по класически езици в Първа московска гимназия и Лазаревския институт (1868—1875). През 1869 г. и 1873 г. предпрема обиколка из България, събира народни песни и исторически документи. След основаването на Българското книжовно дружество е привлечен от Марин Дринов за сътрудник на „Периодическо списание“, където отпечатва статиите си „За училищата“ (1871) и „Класическите европейски писатели на български език и ползата от изучаването на съчиненията им“ (1873). Превежда „Тарас Булба“ от Н. Гогол, „Разбойници“ от Фр. Шилер и „Иллада“ от Омир. Печата във в. „Македония“, „Свобода“, сп. „Читалище“. По време на Априлското въстание помества доински за положението в България в различни руски вестници. Умира съвсем мал от туберкулоза в Русия.

Източници за фундообразувателя: Бончев, Нешо. Литературна критика и публицистика. Под ред. [и с предг. от] Петър Динеков. С., Бълг. писател, 1962. 260 с.; Иванов, Вичо. Нешо Бончев. Първият български критик. 1839—1878—1939. Пловдив (1939). 96 с.; Сборник Нешо Бончев. Животопис и пречепки за дейността му по случай 100 год. от рождението му. Под ред. на Н. Горинов и Н. Дончев. С., БАН, 1939. 136 с.

Фонд „Нешо Бончев“ постъпва в библиотеката през 1935 г. Материалите са доста осъддни. Систематизирани са в две групи: *биографични и кореспонденция*.

Към биографичните материали се отнасят бележките за неговия живот, писани от сестра му Ана Бончева. Те разкриват най-вече учението му в Русия и дружбата му с Марин Дринов.

Сведения за преподавателската му дейност се намират в един *препис-атестат*, издаден от Първа московска гимназия на 29. IV. 1875 г., подписан от директора Ив. Лебедев. В него се съдържат кратки биографични данни — рождената дата, образоването и службата на Н. Бончев като учител по старогръцки език в гимназията. Отбелзани са отличията и ордените, получени от него за добро изпълнение на служебните задължения.

В кореспонденцията на фондообразувателя се намират писма до майка му и сестра му Ана (1859, 1870), в които ти осведомява как живее в чужбина. Даса напътствия на сестра си как да се грижи за майка им, какви книги да чете. Изразява и голямата си скръб за смъртта на брат си Петко. В тях прозира трудният живот на близките му и самия него.

В писмото си до Васил Друмев (преди 1878 г.) споделя мъката си, че рядко получава новини от отечеството и изказва интересни мисли за дейността на Българското книжовно дружество. Той приветствува идеята за създаването на Книжовното дружество и издаването на „Периодическо списание“. В преписката с Друмев се чувствува широката литературна и общо-културна осведоменост на Н. Бончев. Той благодаря на Васил Стоянов и Васил Друмев за отпечатване глави от превода му на „Тарас Булба“. Споменава за възможен обмен на издания на Българското книжовно дружество и Славянския комитет. Говори за трудностите при водене на кореспонденция и получаване на материали, включени в „Периодическо списание“, които той би желал да рецензира. Нешо Бончев се спира и на характера на тогавашната литературна продукция и изразява липсата на дарование у мнозина от тогавашните писатели. Особено впечатление му правят книгите на Д. Войников и Великсин със своето ограничено, елементарно и нехудожествено отразяване на проблемите. Изказва своето ~~одобрение~~ на М. Дринов одобрение по организирането на Българското книжовно дружество. Дава предложение за преместване седалището на дружеството от Браила в Цариград.

ИВАН ДОБРОВСКИ
(ДОБРОВИЧ) ЖЕЛЬОВ
(1812—1890)

Известен български учител, книжовник и публицист от епохата на Възраждането. Получава образование в родния си град Сливен, в Атина и училището на Канри на остров Андрос. Тук заедно с Иларий Макариополски и Стоян Чомаков организират „Славяно-българско ученолюбиво дружество“. Учителствува дълги години в Браила, Сливен, Самос, Котел и др.

През 1850 г. основава и редактира във Виена сп. „Мирозрението“. Участва активно в църковната борба. Сливенските граждани го изпращат за свой представител в Цариград на първия български събор, който изработва устава на новосъздадената Българска екзархия. След Освобождението работи в Ди-рекцията на народното пръвешение в Източна Румелия, а по-късно в Пловдивската народна библиотека.

Източници за фондообразувателя: Табаков, С. Опит за история на град Сливен. Т. II. С., 1924, 417—424; Шишманов, Ив. Иван Добровски. В: Шишманов, Ив. Избрани съчинения в два тома. Т. I. С., 1955, 298—332.

Фонд „Иван Добровски“ постъпва в библиотеката през 1932 и 1935 г. чрез Борис Цякович. Повечето от материалите са добре запазени.

Към документите с биографичен характер се отнасят: *каптансия*, издадена на Добровски за внесен абонамент за сп. „Български книжици“ (май 1861 — май 1862); *каптансия* от Българското училище в Цариград за внесена сума като спомоществувател; *препоръчително писмо*, дадено му от английския консул в Одрин; *документ за подялба* на наследството на баща му Добри Жельов между наследниците му; *пътевъдник за пътуването* му от Котел до Сливен; *паспорт* за пребиваване в Цариградския вилает (1876); *преходно свидетелство*, издадено от Българското агентство в Цариград, с която му се разре-

шава да пътува до София (1880); покани от Българското цариградско читалище; лотарийни билети; турски банкноти; разписки; квитанции.

От кореспонденцията на Добровски са запазени *преписи на писмата му* до Петър Берон, Стефан Берон, Стефан П. Стефанов, Добри Минов, Димитър Минов, Коста х. Петранов, по парични, наследствени и имотни въпроси. *Писмата до Добровски* са от Стефан Берон, Панайот Димитров, Коста Господинов, Димитър Жечович, Атанасаки Икономов, Сава Минчович, Васил Миркович, Добри Панайотов, Кути Панов, Зюмбия Талимова, Стефан Стефанов. В тях са застъпени въпроси от личен характер — парични и имотни, за учителствуването му в Сливен, Котел, Браила.

Във фонда се съхраняват ръкописи относно проблемите на образоването, възпитанието, пласирането на сп. „Мирозрение“ на български, турски и гръцки език.

Фонд № 7; 3 арх. ед.; 6 док.; 9 л.; 1869.. 1870

СВЕТОСЛАВ НИКОЛОВ
МИЛАРОВ (САПУНОВ)
(1850—1892)

Роден в Цариград в семейството на известния деец от Възраждането Никола Евтимов Сапунов. Учи във френския колеж в Цариград, а след това продължава образоването си в Загребската гимназия и в Юридическия факултет. Заедно с млади български патриоти като Васил Левски, Петър Иванов, Михаил Греков и той се включва в редовете на Втората българска легия. След разпускането на легията се завръща отново в Цариград и постъпва на работа като сътрудник на Петко Р. Славейков. Помества свои материали във „Македония“, „Отечество“, „Независимост“. Написва и ме-

моярите „Из спомените на един български юноша“, които се отпечатват в Загребския вестник „Обзор“ през 1875 г. на сърбохърватски, и през 1876 г. на български език. Негова творба е и драмата „Падането на Цариград“ (1883). Редактира вестниците „Възраждане“ и „Ендепендента национална“ в Румъния.

След Освобождението участва активно в обществено-политическия живот на страната и като член на либералната партия сътрудничи на редица периодични издания.

През периода 1886—1889 г. е политически емигрант в Румъния и Русия. При завръщането си в България отново се включва в партийните борби и като противник на Стамболовия режим е обвинен в заговор и осъден на смърт (1892).

Източници за фондообразувателя: Богданов, И. Светослав Миларов. Живот и творческа съдба. — В: Богданов, И. Литературни студии. С., 1966, 195—285; Боршуков, Г. История на българската журналистика. С. Наука и изкуство, 1976, 608 с.; Стателова, Е. Ето ме пак пред вас... [Светослав Миларов]. — В: Върхове из българска журналистика. С., 1976, 321—321.

Фонд „Светослав Миларов“ постъпва в Пловдивската народна библиотека през 1932 г.

Документите се отнасят изключително до дейността на фондообразувателя преди Освобождението и са свързани с мисията му по това време в Румъния (1869—1870). Това са шест писма. Първите три са от Миларов (преписи на Иван Кършовски), писани в Гюргево до Джузепе Бидискини (Цариград), Христо Ариаудов (Цариград) и Георги Живков (Русе). В тях се предават новини от Влашко, говори се за организиране на нови комитети, за отношенията между т. н. „млади“ и „стари“, за Васил Левски, Панайот Хитов, Филип Тотю, Иван Кършовски. Следващите две писма са оригинални — от Миларов до Иван Кършовски и от Кършовски до Миларов. В писмото си Миларов дава сведения за „програмата“ относно хода на борбата, изработена в Цариград и нейното реализиране. Писмото на Кършовски датира от края на 1869 г. В него той наразява недоумението си от дописката, изпратена от Цариград до в. „Свобода“, в която Св. Миларов е обвинен в шпионска дейност. В писмото се дават сведения и за събития във Влашко, Черна гора и Македония.

НИКОЛАЙ ИВАНОВ
РАЙНОВ
(1889—1954)

Български писател, изкуствовед, професор в Художествената академия, академик (1945) и заслужил деятел на изкуствата (1953).

В творчеството му се чувствува влияние на символизма. Разработва национални и екзотични мотиви. Интерес представляват книгите му: „Богомилски легенди“ (1912); „Видения из древна България“ (1918); „Книга за царете“ (1918); „Очи те на Арабия“ (1918); „Градът“ (1918). С произведенията си „Сиромах Лазар“ (1925) и „Счупени стъкла“ (1939) се доближава до реализма.

Николай Райнов създава трудове и в областта на историята на изкуството и литературата: „История на пластичните изкуства“ (1931—1939); „Вечното в нашата литература“ (1941); „История на изкуството (1943—1945); „Графиката на Николай Павлович“ (1924); „Орнамент и буква“ (1925) и др.

През годините 1922—1927 Николай Райнов е на щат главен библиотекар в Пловдивската народна библиотека.

Източници за фондообразувателя: Райнов, Б. Елегия за мъртвите дни. (Спомени за Николай Райнов). С., Нар. младеж, 1976. 216 с.; Тихолов, П. Николай Райнов. Живот, творчество, анекdoti. С., Ал. Стамболовски, 1948. 183 с.

Фонд „Николай Райнов“ постъпва в библиотеката като дар от фондообразувателя. Документите са добре запазени и съдържат сведения по подготовката за отправуването на юбилейте на Н. Райнов в Пловдив (1939 и 1948 г.), ръкописи на негови произведения и пет писма от Николай Лилиев.

Материалите, отразяващи приготовленията по чествуване 25-годишната литературна и културна дейност на Райнов — юбилей, който поради отълчването на писателя от църквата не се провежда, са: *поща* от акционния комитет до българска та общественост по случай юбилея; *писмо* до певческото дружество за участие в тържеството; *съобщение* от Юбилейния комитет за изнасяне на лекция от Н. Райнов пред Пловдивско-

то гражданство на тема „Орфей – слънцето на Тракия“; писмо-покана до членовете на комитета за заседания във връзка с организацията на юбileя; чернови с планове и програми; списъци с имената на официалните лица, които трябвало да присъствуваат; художествено изработени покани за тържеството от Юбилейния комитет.

Пазят се и документи, адресирани до Юбилейния комитет: телеграма от Н. Райнов за даване съгласие за отпразнуване на юбileя; писмо от Воден синдикат „Тракийска низина“ – Пловдив, за участие в тържеството и определяне подарък за юбileя; писмо от Български женски съюз „Любов към родината“ – пловдивски клон, за включване в тържеството и поднасяне на адрес и др.

Във връзка със забраната на юбileя от Св. Синод и полицията във фонда се намират: заявление на Юбилейния комитет до кмета на Пловдив, в знак на протест за провалияне на юбileя; съобщения до членовете на комитета за неговото разтуряне; сметко-разписки за изразходвани средства (по изработване на клишета, бланки, пликове, покани, пощенски марки, афиши, входни билети и др.).

Съхраняват се изрезки на дописки и съобщения за юбileя, поместени във вестниците: „Пловдив“, „Борба“, „Воля“ и сп. „Ученически устрем“.

През годините на народната власт в 1948 г. се осъществява чествуване на Н. Райнов, което се организира във връзка с 35-годишната му дейност. Материалите, които са запазени, отразяват подготовката и провеждането на юбилейното тържество в Пловдив: покани до институти, учреждения, частни лица; писма до юбileя за уточняване на програмата; изрезки на съобщения и дописки от „Отечествен глас“; приветствия от различни институти; афиши. Секретар на Юбилейния комитет е бил директорът на Народната библиотека – Манъо Стоянов.

Документи, заслужаващи особено внимание в архива са ръкописи на писателя, подарени на библиотеката през 1923 г. Във връзка с това, в писмото си до директора Борис Дякович той пише: „Моля Ви да ги приемете като малък дар от автора, който също е работил в тая библиотека и се е ползвал от нейните сбирки“.

Между ръкописите са: четири редакции на писата „Имало едно време . . .“, отличена от Министерството на народното просвещение с награда за настърчване на литература и изкуството (1923); първа редакция на статията „Предисторически экспрессионизъм“, печатана с промени по-късно в сп. „Златорог“; реч за Герхард Хауптман по случай 60-годишнината от рождението на драматурга; първа редакция на разказа „Маршалэт и фетето“, печатан с поправки и съкра-

щения в сп. „Златорог“; втора редакция на „Маршалт и детето“, печатан с поправки за самостоятелно публикуване; първа редакция на разказа „Драма“, печатан с малки изменения в „Златорог“; ръкопис на необнародвана статия „Свети Стефан“.

Писмата от Николай Лилиев, писани в различно време, съдържат негови стихове, „Какво ти слушаш...“, „Аз долавям...“, „Обезценил цената...“, „Ти сплиташ...“, „Не знай този път...“, поемата му „Градът“ и ръкописи на два превода „Бляя“ от Шарл Лерберг и „Есенна жалба“ от Стефан Маларме, по-късно включени в стихосбирките му.

НИКОЛАЙ РАЙНОВ
СОФИЯ

Моя сънеге Николай Райнов,— на няколко пъти вече прочитах вашият великолепни поеми и съжалявам, задето Димчо не е при мене, за да поделя с него възторзите си. Когато узная де ще спре Д. ще му препратя писмото и ще го помоля да ви възърне стиховете. Може би вие нямате никакъв препис у себе си?

Аз не работя почти нищо. Но за да бъда на чисто поке с вас, давам ви възможност да прочетете едно „чудотворение“, онасловено „Не знай този път“.

Не знай този път извежда
и от миражите навън,
но любя тоя странен сън
ка уморената надежда:

да виждам как с невидим плам
догарят бавно в миг тържествен—
утешата да бъдеш сам
и ужасът да бъдеш девствен;

да чуваш дивния псалом
на изумителната младост,
която в бурната си радост
любов разискря в твоя дом,

и да предричаши всеки плод
на примилялото желание,
което буди за живот
смъртта на всички смъртни раны.

О миг тържествен, миг божествен
за несъбудената плът,
пленена в прокълнатия път
на ужаса — да бъдеш девствен!

Прошавайте, че ви пиша пак с молив: аз нямам даже мастило у дома си. Сърденен поздрав на Гъонча.

Пловдив,
23 май, 1913 г.

Вашият
Николай Михайлов (Лилиев)

ИВАН МИНЧЕВ
ВАЗОВ
(1850—1921)

Български писател, народен поет, културен и обществен деец. Завърши Сопотското взаимно и класно училище, а през 1866 г. учи в Пловдивската гимназия, ръководена от Йоаким Груев. Запознава се с руската и френската литература и сам се увлича в писане на стихове. В 1870 г. отива в Румъния при чичо си, гърговец в Олтеница. Там започва да пие стихове, които печата в „Периодическо списание“, сп. „Читалище“, в. „Отечество“, „Свобода“ и др. Заминала за Браила и живее сред хъшовете.

След Априлското въстание отива с в Румъния в Букурещ и влиза в ръководството на „Българското централно благотворително общество“. През Руско-турската война е помощник на Найден Геров в Свищов. Възторгът от свободата отразява в стихосбирката „Избавление“.

В 1880 г. поетът се установява в Пловдив, където прекарва шест години и взема дейно участие в културния и обществено-политическия живот на Източна Румелия. Заедно с Константин Величков редактира в. „Народний глас“. От 1881—1884 г. е главен редактор на сп. „Наука“, а през 1885 г. основават с К. Величков сп. „Зора“.

Голям е приносът на Вазов в развитието на българската литература и култура. Той е продължител на реалистичната и демократичната традиция в нашата литература. Твори в почти всички литературни жанрове.

Произведената му са издзвани и пренесени в многоокрасци. Превеждани са на много чужди езици.

Източници за фондообразувателя: Иван Вазов. Сборник по случаи 50 години от рождения му. С., 1950. 534 с.; Иван Вазов. Сборник материали от научната сесия по случаи 125-годишнината от рожденията на писателя. Пловдив, Хр. Г. Данов, 1970. 374 с.; Арнаудов, М. Какво е за нас Иван Вазов. Литературни очерци и статии. Пловдив, Хр. Г. Данов, 1970. 289 с.; Вълчев, В. Иван Вазов. Жизнен и творчески път. С., БАН, 1968. 573 с.; Минев, Д. Иван Вазов. Проучване и извори на творчеството му. С., Нар. култура, 1957. 182 с.

Фонд „Иван Вазов“ постъпва в библиотеката през 1907 г. като дар на фондообразуватели. Състои се от *три писма* на Вазов: до Мария Йоакимова Груева, с което изказва съболезнованията по случай смъртта на И. Груев; до скулптора Андрей Николов за отлагане за известно време позирането при него; до Борис Дякович — директор на библиотеката за изпращане на съхранение във фонда чернова от ръкописа на неговия исторически роман „Янтра шуми“ и стихотворението „Борът“. Ръкописите на тези две произведения са предадени на къща — музей „Иван Вазов“ — София, а в архивния фонд се пазят фотокопията им.

Фонд № 10; 1 арх. ед.; 4 док.; 15 л.; 1916., б. г.

ГЕО МИЛЕВ
(ГЕОРГИ МИЛЕВ
КАСАБОВ)
(1895—1925)

Поет, литературен критик и изкуствовед. Развива оживена литературна дейност, поставя пиеси, занимава се с преводаческа работа. Между 1919—1925 г. публикува над двадесет книги — преводи на цени художествени произведения. Наред със съвременни автори модернисти (Рилке, Метерлинк, Стайнберг, Демел и др.) той превежда и класики (Шекспир, Гьете, Пушкин, Хайне). Със завист от него сп. „Везни“ (1919—1922) става център за обнова на българското изкуство. Той прокара революционния экспресионизъм. В същото време публикува и оригинални стихосбирки.

Септемврийските събития оказват силно влияние върху поета и неговото творческо развитие. Превежда „Дванадесетте“ от Александър Блок и 150 000 000 на Владимир Маяковски.

През 1924—1925 г. издава сп. „Пламък“ — трибуна на обществената съвест. В него отпечатва и поемата си „Септември“, заради която е арестуван (15 май 1925) и заерски убит от фашистите.

Източници за фондообразувателя: Марков, Г. Гео Милев. Творчески портрет. С., Наука и изкуство, 1964. 186 с.; Пенев, П. Гео Милев. Живот и творчество. С., Печ. Изгрев, 1945. 138 с.; Цанев, Г. Идейно-творческият път на Гео Милев. — В: Цанев, Г. Страница от историята на българската литература. Т. 3. С., 1973, 490—553.

Фонд „Гео Милев“ постъпва в Народната библиотека — Пловдив като дар от писателя Николай Райнов през 1935 г. Материалите от фонда са изцяло *ръкописи* на писателя. Особен интерес представляват *впечатленията* на автора, писани през войната през 1916 г. под надслов „При Дойранското езеро“. Ръкописът представлява 10 листа от тефтерче (разм. 12.5/7.5 см), изписани със ситен почерк с молив. Ярко са предадени опустошения и обезлюден град (Дойран), вдълбаните в скалите край езерото позиции, отношението между нашите воинци и противника, цялото безсмислие на войната.

Другите ръкописи са преводи на Гео Милев на немски поети: Фридрих Шилер („Група в Тартар“ — един лист — размери — 16/11.5 см); Хуго фон Хоффманстал („Носталгия“ — три листа — размери 16/12 см); Йохан фон Гьоте „Тулският цар“ — един лист — размери 26/10.5 см.).

Фонд № 11; 3 арх. ед.; 45 док.; 54 л.; 1937 . . , 1955

ЙОРДАН СТЕФАНОВ
ЙОВКОВ
(1880—1937)

Виден български белетрист и драматург. Йордан Йовков е художник на българското село („Последна радост“, 1926; „Вечери в Антимовския хан“, 1928; „Женско сърце“, 1935; „Жетварят“, 1920 и др.). В много произведения — комедията „Милионерът“, разказите „Вълкадин говори с бога“, „По жинага“, се проявява като критически реалист. Неговият куманизъм се чувствува с особена сила при изображението на човека и решаването на етични проблеми — „Старопланински легенди“, 1927; „Албена“, 1930; „Боряна“, 1932; „Обикновен човек“, 1936 г.

Източници за фондообразувателя: Василев, М. Йордан Йовков—мастор на разказа. С., Нар. просвета, 1968. 89 с.; Султанов, С. Йовков и неговото време. Литературни етюди. С., Бълг. писател, 1971. 283 с.

Фонд „Йордан Йовков“ започва да се сформя в библиотеката след смъртта му (1937), по почин на Вичо Иванов, тогава главен библиотекар.

Документите са свързани предимно със смъртта на Йовков в Пловдив (1937): *сметко-разписка*, издадена от католическата болница в града за разносите по лечението; *протокол* за патолого-анатомическата аутопсия, извършена след смъртта; *некролози*, издадени от Пловдивската народна библиотека и музей, от Пловдивското просветно дружество, от Просветното благотворително дружество „Добруджа“, Министерството на външните работи и вероизповеданията, от учителите при Пловдивската девическа гимназия.

Във фонда се съхраняват и *снимки* на траурната процесия, направени от Минко Николов — преподавател по литература в Пловдивската мъжка гимназия. Пазят се и *изрезки* на статии от вестниците „Юг“, „Мир“, „Зора“, „Литературен глас“, „Борба“ и списанията „Просветно единство“ и „Ученически устрем“. В тях са включени биографични бележки, съобщения за смъртта и погребението, некролози, статии за човека и твореца Йовков от Петър Динеков, Георги Цанев, С. Донев, Михаил Арнаудов, Николай О. Масалитинов, Б. Денев, Вичо Иванов, Цветан Минков, Ст. Илчев, Хр. Цанков-Дерижан.

Съхраняват се и материали, отнасящи се до творчеството на писателя, свързани с възпоменателни чувствования от по-късно време: текст на слово за Йовков, произнесено от Русин Филипов на паметното утро, уредено в Пловдив по случай пет години от смъртта му и програма за чувствуването (1942) и изрезки на статии и съобщения във връзка със 75-годишнината от рождението на писателя (в. „Отечествен фронт“, „Литературен фронт“ — 1955).

Фонд № 12; 1 арх. ед.; 14 док.; 14 л.; б. г.

АСЕН ИЛИЕВ БЕЛКОВСКИ (1879—1957)

Известен български художник и писател. Родом от Асеновград. Образование си получава в София. Учи в Рисувалното училище. Завърши художествената академия в Казан и специализира в Петербург. Посещава Мюнхен и Париж. През 1957 г. се завръща в България. Учителствува и работи като художник-реставратор.

Проявява се и на литературното поприще. Печата в съл. „Мисъл“, „Развигор“, „Литературен глас“.

Източници за фондообразувателя: Кърстев, К. Асен Белковски. Монография. С., Бълг. худ., 1955. 19 с. с ил.

Фонд „Асен Белковски“ се състои от *ръкописи*. Това са два стихотворни цикъла на Белковски „Японски мотиви“ и „Песни“, пропити от романтично сантиментално настроение.

Първият цикъл съдържа стихотворенията: „Цветята спят“, „Огърлица“, „Странник“, „Надвечеръе“, „Есенен мотив“, а вторият — „Огнеси“, „Море“, „Чакат“, „Да пари, дз гори“, „Тежки камен“, „Изгуби“, „Вода и цвете“, „Зиме“, „След зимния вятър студен“.

Ръкописите са написани върху бели ивици хартия с мастило.

Фонд № 13; 1 арх. ед.; 13 док.; 19 л.; 1863 . . . 1875

СТОЯН ГРОЗДАНОВ БОЖКОВ (1850)

Възрожденски учител. Роден в с. Куручепе (Горски извор) Хасковско. Учи в родното си село и Шаркрад. Работи в Битоля, Струмица, Воден, Узун-Кюприя, Одрин.

Фонд „Стоян Божков“ постъпва в библиотеката през 1923 г. като дар от сина на фондообразувателя д-р Ъ. Божков. Документите са написани на български и гръцки език. Групирани са в два дяла — биографични и материали, свързани с дейността му като учител в Тракия и Македония.

Към биографичните документи спада едно *лично чернов*, в което обрисува живота си от 12-годишна възраст до пристигането на русите в Одрин по време на Освободителната война (1878), предназначено за негов приятел. В полето с мотив е

прибавено (вероятно от сина му д-р Божков), „настоящето е черновка от едно писмо, което покойният изпрати до един свой приятел, който му обещал да му изействува държавна помощ.“

Много характерен документ е и *удостоверението*, което се дава на Стефан Божков от Куручешме, Хасковско, че е свършил „науките си в Цариградското народно училище и може да учителствува като приготвителен учител“. Удостоверението е подписано от учителите: Ив. Найденов, П. Р. Славейков и надзирателя на училището Г. А. Моравенов. В долния десен край на листа има печат с надпис: „Българско народно училище „Кирил и Методий“. В средата на печата — изображение на светците (1864).

Документи, разкриващи учителската му дейност са: *пълномощно*, дадено на Ст. Божков от българската община в Узун-Кюприя, с което да я представя пред хююкомата (правителството) и да защитава интересите ѝ, подписано от шест души, подпечатано с кръгъл черен печат, на който се чете: „Българска черковна община“; *условие (договор)*, сключено между него и Българската одринска община за водене обучението на българските деца в Каленското българско училище в Одрин (1875); *съгласително* от Струмишката българска община (1870); *свидетелство*, подписано от П. Р. Славейков, което удостоверява дейността му в Каленското училище в Одрин (1893); *свидетелство* от българската екзархия — училищен отдел, за прослужени години като учител в Битоля, Струмица, Узун-Кюприя, Одрин.

Фонд № 14; 5 арх. ед.; 286 док.; 583 л.; 1844... 1887

С. ИЧЕРА — СЛИВЕНСКО

Старо селище, създано около 1300-та г., включвано в Сливенска или Котленска околия.

Архивен фонд „с. Ичера“ постъпва в Народна библиотека „Иван Вазов“ през 1938 г. Една част от документите са повредени. Писани са на български и турски език.

Материалите във фонда са разпределени в няколко дяла: *църковни, стопански, училищни и административни*. Към първия дял — *църковни въпроси*, се отнасят документи, свързани с борбата за независима българска църква и с материалното подпомагане на Българската екзархия от страна на българските църковни общини в Сливенския край. Във фонда се пази една наредба, издадена от Сливенския управител Ибрахим през 1844 г.

за възстановяване на църквата в с. Ичера и 14 писма от Българската черковна главна община в Сливен до българската черковна община — с. Ичера. В тях се говори за данъци, помощи и др., споменават се имената на архимандрит Теофилакт от Котел и Митрополит Серафим от Сливен.

Към материалите, отразяващи икономическия и стопанския живот на с. Ичера спадат: *търговски тафтери*, *протоколи, квитанции за платени данъци* върху поземлената собственост и добитъка, акциз върху виното и ракията, военен данък, удостоверения за уредени сметки по събиране на данъци, решения на Сливенския съд във връзка с наследствени и спорни въпроси, съобщение от градското беледие (общинско управление) в Котел за огределяне два дни в седмицата за пазарни.

Интересни са материалите и по училищни въпроси: писма, относно организирането на учителски събор в Сливен (1871 г.) и набиране на учители за този край.

Документи с административен характер (1878—1887) са писма, обявление, призовки, полицейски разпоредби, заповеди, окръжчи, заявления, устав на благотворителното общество в Сливен. Те обхващат периода непосредствено след Освобождението и са характерни за тогавашния начин на администриране. Споменават се имената на Р. Миркович, С. Бекяров, Г. Петков, Д. Минор, Ат. Узунов.

Фонд № 15; 1 арх. ед.; 7 док.; 22 л.; 1842. . . 1865

ПАВЕЛ СТРЕЗОВ

Биографични данни за фондобразувателя липсват. От материалите, съдържащи се във фонда може да се предполага, че той е бил пласьор на книги и периодични издания.

Фонд „Павел Стрезов“ е постъпил в Народна библиотека „Иван Вазов“ през 1935 г., като дар от пловдивския книgovец Цанко Стрезов — родственик на фондобразувателя. Документите са доста повредени.

Интерес представлява запазеното *тафтерче*, в което са нанесени бележки още от 1849 г. В тях намираме сведения за водена кореспонденция между Павел Стрезов и д-р Ст. Чомаков, Хр. Гешоглу, Антон Кирикович (Цанков), Петър Стоянович, Константин Моравенов, Христо Тъпчилеща, Г. Михайлович. Съобщава се за изпращане партиди от броеве на сп. „Мирозрение“ от Виена и Букурещ до Цариград, Пловдив, София, Търново, Велес.

Водени са бележки на български и гръцки език за издадени книги във Виена, Прага и др.

Запазени са и 6 писма — разписки, които свидетелстват за честите заеми, които е склучвал П. Стрезов, относно търговията с книги и пласирането на периодичните издания.

*

Фонд № 16: 1 арх. ед.; 4 док.; 7 л.; 1859... 1894

ДРАГАН КИРЯКОВ
ЦАНКОВ
(1828—1911)

Известен възрожденски деец, общественик, министър. Роден в гр. Свищов. Получава образование в родния си град и в Русия. Учителствува в Гази, Русе и Цариград. От 1859—1863 г. редактира в. „България“. През 1864 г. е назначен за директор на Областната печатница в Русе, а след това инспектор в Управлението на турските пароходи по Дунава. В 1872 г. става член на Екзархийския съвет в Цариград, а през 1874 г. работи в редакцията на в. „Източно време“. Заедно с Марко Балабанов (1876) посещават европейските правителства, за да запознаят общественото мнение с положението в поробена България.

След Освобождението е руски вицеубернатор в Търново и Варна. Като депутат в Учредителното народно събрание е един от водачите на либералната партия. През 1880 г. и от 1883—1884 г. е министър-председател. Участвува и в кабинетите на Петко Каравелов и митрополит Климент (Васил Друмев). През режима на пълномощията (1881—1883) води борба за възстановяване на Търновската конституция, за което е гонен и преследван. Емигрира в Русия (1894) и се завръща в родината след падането на Стамболовия режим (1894).

Източници за фондообразувателя: Бобчев, Ст. Драган Цанков. — Летопис на БАН за 1911, I, 1914, 51—54; Шишманов, Ив. Драган Цанков. — Българска мисъл, III, 1928, № 1, 14—29; Жечев, Т. Драган Цанков в решителния ден. — В: Жечев, Т. Българският великден или страстите български, С., 1976, 109—124.

Фондът постъпва в библиотеката неизвестно кога. Материалите са добре запазени и хвърлят светлина върху моменти от живота и дейността на фондообразувателя.

Съдържа: писмо до Др. Цанков от Григор Начозич (1876), което засяга въпроси от семеен характер и загатва за политически събития, извръзващи в Отечеството; *изгледи до милит* „*съотечественици българе*“ от Драган Цанков, с което съобщава, че вече има разрешение от Правителството да отвори книгопечатница в Цариград и че ще издава в. „*България*“ (печатан материал — 1856); *лист*, в който се дават уставни положения за записване членове в „Ложата на свободното братство“, отпечатан в Свищов преди Освобождението в печатницата на Дунаенския вилает; *възпание към българския народ*, отишвано от Др. Цанков като шеф на либералната партия (печатано — 1894).

Фонд № 17; 12 арх. ед.; 39 лок.; 552 л.; 1833... 1904

ДИМИТЪР ТАЧЕВ
ДУШАНОВ
(1837—1904)

Виден учител и възрожденски книжовник. Преподава в Казанлъшкото нестирикаанско училище и училищата в Одрин, Цариград, Каире, Хаскъв, Плевен, Пловдив. След Освобождението е секретар на околийското управление в Казанлък, а от 1880—1884 г. е назначен за началник на капеларията при Дирекцията на Народното просвещение в Пловдив. През годините 1886—1893 г. е учител в Пловдивската мъжка гимназия „Александър I“ и в Пловдивска девическа гимназия.

Богатата му книжовна дейност е забележителна със съставянето и издаването на редица учебници, учебни помагала и преводи.

Източници за фондообразувателя: Познатите наши учител и учителка Душанови... (Известие). — Турсия, Цариград, VI, 40, 21 ноември 1870, с. 4, кол. III; Ралов, Ал. Д. Т. Душанов за хасковци. — Развитие, Чирпан, II, № 14, 15 февр. 1939, 3—4; Георгиев, М. Димитър и Рахиля Д. Душанови. — В: Казанлък в миналото и днес. С., 1912, 150—153.

Фонд „Димитър Душанов“ библиотеката откупва от внука на фондообразувателя Димитър Делов през 1935 г. Документите във фонда разкрият дейността му като общественик, учител и книжовник. Съхраняват се и материали, свързани с дейността на жена му.

Към документите с биографичен характер се отнасят: *свидетелство за семейно и материалисто състояние на Д. Душанов*, издадено от Пловдивското градско общинско управление (1893); *материали, свързани с пенсионирането му* (правилници за пенсията, опис на документите и др.); *визитни картички*; *некролог*.

Богатата и разностранината дейност на Душанов като учител е разкрита чрез *писма*: от общините на различни селища, в които учителствува (Плевен, Карнобат, Казанлък, Севлиево, Хасково); от Министерството на Народното просвещение — София и Дирекцията на Пловдивската държавна реална мъжка гимназия „Александър I“ и Пловдивската девическа гимназия, с които Душанов бива уведомяван за назначаване, повишаване в по-горна степен и удостояване със зването първостепенен учител. Писмата са подпирани от Р. М. Каролов, Ем. Иванов, Г. Живков, Д. П. Ангелов, Д. Агура, Г. Байданов. Запазена е и *грамота за награждаването му с орден за гражданска заслуга* като първостепенен учител. От годините на учителствуването му в Пловдивската девическа гимназия е и един *календар-бележник*, който съдържа различни записи, планове и разработки на уроци и бележки на учениците.

Много от материалите представляват Душанов и като общественик: един *брой от в. „Развитие“*, Чирпан, II, № 14, 15 февр. 1939, където е поместена статия на Ал. Ралов, която разкрива участието на Душанов в организирането по поръчение на В. Левски революционен комитет в Хасково; *свидетелство-похвала* от Управлението на Народното просвещение на Източна Румелия в Пловдив — за добре изпълняван служебен и обществен дълг като началяник на канцеларията, подписан от директора на Народното просвещение Йоаким Груев (1884); *писмо и по-кана* от министъра на финансите Гр. Начович за участие на Душанов в журито по оценка на предметите на Първото народно изложение в Пловдив (1892); *писмо* от Пловдивското градско общинско управление за участие в комисията по съставяне на проекта за наименование улиците и площадите на гр. Пловдив (1901); *ръкопис* на надгробно слово по случай смъртта на Стоян Г. Чалъков.

Значителен дял от документите във фонда отразяват работата на Д. Душанов като *книжовник*. Това са: печатни *показани*, обявяващи издаването на преведените от него книги: „Бабата“ на Емил Ризбург, „Илиада“ и „Одисея“ на Омир; *писма* до фондобразувателя от Инспекцията на Пловдивското учебно окръжение, от Инспекцията на Берковската учебна околия, от Преславската учебна околия във връзка с разпространението на негови издания; *писма* от Й. Груев — директор на Народното просвещение в Източна Румелия, относно одобрението на ръкописите на Душанов за издаване на „Учебник по история на педагогията“ и „Кратък учебник по психология и логика“ (1883); *писмо* от Екзарх Йоан — Цариград, във връзка с ръкописа на преведената от Душанов книга „Кратко тълкуване на божествената литургия“ (1885); *сметка* от книжарницата на Ив. Г. Игнатов; *писмо* на Душанов до редакцията на сп. „Българска сбирка“; *ръкописи* по въпроси из училищните сгради и училищната хигиена; *спомени* в *ръкопис* за Априлското въстание и Освободителната война.

Във фонда се съхраняват *две книги* на Душанов — „Ръководство от нагледно предметно учение“ (1882) и „Учебник за счетоводство или държане на търговски книги“ (1882), а така също и статия за Г. Кръстевич, поместена в сп. „Илюстрация светлина“ (1898).

Документи, свързани с *дейността на жена му* Рахиля Душанова — учителка в София, Кюстендил, Казанлък, Калофер, Пазарджик и др., една от основателките на първите женски дружества у нас и известна преволачка, са *писма, удостоверения и свидетелства*, издадени от Софийското градско общинско управление, от Калоферското градско кметство, от Кюстендилското градско общинско управление; *некролог*, издаден от близките ѝ (1888) и *некролог*, поместен във в. „Свобода“, № 194 от 1 септ. 1888 г.

БРАНИСЛАВ ВЕЛЕШКИ
(ГЕОРГИ ЛЕВКОВ)

(1824—1919)

Възрожденски деец и революционер — родом от с. Карабунище, Велешко. Още съвсем млад напуска родното си място и заминава за Сърбия, къде то участва при сформирането на първата българска легия в Белград. Тук е определен за телохранител на Георги Раковски. След разтурянето на легията се отправя за Румъния. Активно се включва в живота на хъшовете и става отговорен редактор на в. „Тъпан“ (1869). През 1972 г. издава „Българско календарче“ (стенно).

Бранислав Велешки участва като опълченец в Освободителната война. Доживява свободата, установява се да живее в Пловдив и работи като пощенски раздавач.

Източници за фондообразувателя: Стоянов, М. Българска възрожденска книжнина. Т. I. С., 1957, с. 47.

Фондът е дар от дъщерята на Бр. Велешки — Райна Николова през 1948 г.

Документите, включени в архива, са *три писма* до фондообразувателя: от Йордан Планински, пропито с вяра и оптимизъм за победния край на борбата; от Любен Каравелов — относно известни нарушения, извършени от Велешки при пласиране на книги (1872) и от Панайот Хитов — по лични въпроси, свързани с трудности за пренасянето на вещи на Бр. Велешки от Румъния през Русе до Пловдив (1881).

РУСКО ВРЕМЕННО УПРАВЛЕНИЕ
(1877—1879)

Руското временно управление в България се установява през периода на Освободителната руско-турска война и продължава и след Освобождението, докато новоосвободената държава поеме сама управлението. През този период се подготвят необходимите кадри и се устроява цялостният държавен апарат.

Източници: Временно руско управление. — В: История на България. Т. I. С., 1961, 500—503.

Poché il perennio superattivo

Фондът постъпва в Народна библиотека „Иван Вазов“ през 1931 г. и 1935 г. Документите са написани на руски, български и френски език.

Във фонда са включени материали с административен характер: *писма, доклади, дневници, рапорти, телеграми, списъци, ведомости, разпоредби* и др.

По съдържание това са: *инструкции за гражданско устройство на България (1878); разпоредби*, относно обезопъжаване на турското население след преминаването на Дунава от руските войски, за осигуряване тила на армията и спокойствието и сигурността на населението; *сведения за стопанското положение в страната и запасите от зърнени храли, събиращи чрез десетъка за 1877 г.; описа за разпределение на вещи (събрани при бягството на турци) между българското население и др.*

Интерес представляват *писма, прошения, рапорти по финансови въпроси*, относно раздаване помош на бедстващото население в Пловдив, Газарджик, Казандък, Ст. Загора, Карлово и др. (1878); *сведения за ръководиране* на картографския руски щаб. Между документите се намира молба от Янко С. Ковачев за откриване на печатница в Пловдив.

В редица *съобщения, писма, телеграми* и др. се говори за нападения в Родопите, извършени от въоръженни турци, за извършване на турски бежанци и разрешаване на скории изпълнители, свързани с техните имоти.

Рапорти, ведомости и списъци дават сведения за набирането на новобранци, за останалите без поддържка граждани на Стара Загора, за откриването на Узунджовския панцир и осигуряването ред по време на панцир.

Особен интерес представляват *материалите за спорък на водопровод* в Пловдив и мост на р. Гулже при Йовандък.

За *паричната система* и разменните отишеници може да се съди от *документите*, отразяващи курса на руските и турските монети, организирането на земеделски клас и създаването на т. нар. *търговски съд*.

Във фонда се намират и *временен циркул* за трикласните реални училища, изработен от М. Димитров. В писмо от Филиполския окръжен военен началник се съобщава на Филиполския полицмайстор за *новопромедени офицери-българи*: Рачо Петров, Хр. Попов, Станислав Александров и Петър Тантило.

Намират се и *разпореждания* за създаване на селски въоръжени краули, по съдебни и финансови въпроси, по уреждане на пощенските съобщения, издаване на открыти ли телеграф, строеж на казарми и др.

Разпоредби на генерал-губернатора на Източна Румелия до началниците на окръзите за *значдане на титли и обръщания към длъжностния лицо*.

Ведомости, щатни таблици и докладни записи дават представа за състоянието на отделите: „Финансов“, „Народно просвещение“ и „Военен“ при тогавашната система на управление.

Списъци за преброяване и статистически сведения дават сведения за населението, запасите от храни и добитък в различните окръзи.

Фонд № 20; 28 арх. ед.; 1636 док.; 3085 л.; 1879—1885

ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ (1879—1885)

Източна Румелия съществува от 1879 г.—1885 г. като автономна област на територията на днешна Южна България, създадена по решението на Берлинския конгрес — 1878 г.

Областта се управлява от генерал-губернатор, назначен със съгласието на Великите сили, под пряката военна и политическа власт на султана. Поради борбата на българския народ и помощта на Русия цялата власт се поема от българите. Редът и сигурността се осъществяват от българската милиция и жандармерия. Официален език е българският. Изработеният от Международна комисия Органически устав има умерен буржоазно-либерален характер. Съществуват две основни партии: народна (съединистка) и либерална (казъвина).

Отговарящи на народните интереси и стремежи през 1885 г. Българският генерален революционен комитет (БГРК) организира съединението на Източна Румелия с Княжество България, извършено на 6 септември 1885 г.

Източници: Уредба на Източна Румелия. — В: История на България. Т. II. С., 17—21; Негенцов, Хр. и Ив. Ванев. Образованието в Източна Румелия. 1879—1885. БАН. 1952. 160 с.; Груев, Й. Мояте спомени. Пловдив, Хр. Г. Данов, 1906, 93 с.

Фондът постъпва в библиотеката през 1935 г. Материалите в него отразяват политическото, икономическото и културно-просветното устройство на Източна Румелия. Документите имат предимно административен характер. По вид те са: *изходящи и входящи дневници* на Пловдивската префектура (1879—1880); *ведомости* на служители от различни учреждения; *протоколи* за избори на градски съветници, по училищни и финансни въпроси; *доклади* относно дейността на Градския съвет в Т. Пазарджик и Пещера.

Интерес за проучване на административното устройство на Източна Румелия представляват документите с юридически характер: *публично административен правилник* за охрана на полските имущества; *правилник* за организиране курсове за

подготвка на селски и първоначални учители; *правилник за облагане на населението* с различни данъци и налози; *правилник за правата и задълженията* на полицейските комисари; *законопроект за съдоустройството и съдебните такси*; *законопроект за правата на съдилищата по отменяне, намаляване и заменяне на наказанията*; *правилник за градското пътеустройство*; *проектоправилник за събиране на статистически данни* и др.

Във фонда се пазят *писма, рапорти, телеграми, заповеди* по финансови въпроси, за избори на окръжни съвети, по уволнения и назначения в жандармерията, за мерки по прекратяване на престъплението, относно забрана на вносене на оръжие от населението, по събиране помощи за опожарени къщи в Клисура, за нощната охрана и осветлението в Пловдив. Съхраняват се и *статистически съдезия* за населението в Източна Румелия по народност, брой на чуждите граждани (поданици), брой на жилищата и училищата, за събиране новобранци и др. *Писма и телеграми на директора на вътрешните дела* до руския генерален консул в Пловдив, за глоби, наложени на нарушителите на правилника за шосетата и мостовете; за злоупотреби, извършени от бирници; за организиране на селска полиция и др.

Запазени са и *документи по убийството на Ола Николаевна Скобелева* (1880).

Във връзка с финансови въпроси и уреждането на земеделските каси в Източна Румелия има редица *документи за изискване на заем от Народната банка в София*.

От време на Съединението са запазени *манифест на Ал. Батенберг за присъединението на Източна Румелия към Княжество България* (2 септ. 1885), *писма, телеграми, съобщения* относно пристигането на Батенберг в Пловдив и Пазарджик.

Във връзка с обявяването на Сърбско-българската война във фонда се пазят *възвания, постановления, прокламации, заповеди, писма, телеграми* по набиране на войници, осигуряване продоволствие и облекло за войската и др., а така също и *съобщение за победата над сърбите*.

АННА (ЕВГЕНИЯ)
ИВАНОВА БОЯДЖИЕВА

(1853)

Учителка и общественичка. Получава основното си образование в Калоферското девическо училище (1859—1866), а от 1867—1872 г. следва в Белградската женска висша школа. През 1872 г. се завръща в България и е назначена за учителка, а по-късно и за директорка на Карловското класно девическо училище. Монашеското ѝ име е Евгения. Била е близка с Васил Левски. Изразходва голяма част от скромната си заплата за учредяване на училищна библиотека и набавяне на литература. Учителствува 18 години в Карлово и 1 година в Сливен. Надзирателка е на девически пансион при Пловдивската девическа гимназия. Една от основателките на женското дружество в Карлово.

Фондът постъпва в библиотеката неизвестно кога. Запазените документи разкриват дейността на Евгения Бояджиева като учителка и общественичка. Това са: *похвален лист* от управата на Висшата женска школа в Белград (свидетелство за успех и поведение) и *служебен списък*, в който са включени данни за образоването и учителската ѝ практика; *ръкописи* — записи по химия, надгробно слово за починала ученичка, реч за леди Странгфорд, доклад за откриване и устав на женското дружество „Възпитание“ — Карлово (1870); *бележки* за участието на Георги Христов Къичев от Карлово в Сръбско-турската война, Априлското въстание, Освободителната и Сръбско-българската война; *сборниче* със събрани народни песни и поетични опити на Евг. Бояджиева и *албум* с нейни рисунки.

ВЪЛКО ИВАНОВ

Сведения за фондобразувателя почти липсват. Известно е само, че е ученик на Йоаким Груев и е арестуван от турците по време на Априлското въстание. Занимавал се с търговия, а след Освобождението е имал книжарница в Пловдив.

Фондът постъпва в библиотеката като дар от дъщерята на Вълко Иванов — Божана Иванова.

Документите, включени във фонда са: *тефтер*, воден от фондобразувателя за семейни разходи през годините 1894—1895, с подробни сведения за цените на различни стоки (платове, хранителни продукти, училищни такси и др.); *ръкописни бележки, записки, спомени*, озаглавени — „Съдбата на българина”, „Министерски речи в камарата”, „Крал Александър Сръбски”, „Патриотизът”, „В световния мир”, „За песните”, „Българска нар. банка”, „Франция”, „Постоянно лято”. Тези ръкописи, макар в някой случай и с наивен характер, разкриват Вълко Иванов като човек с разнообразни интереси и будно гражданско чувство.

Значение имат материалите във фонда, отнасящи се до град Пловдив. Това са *ръкописните бележки*: „Пловдив”, „Где е центъра на града Пловдив?”, „Ти, пловдивски гражданино, виж горната скица” (описание на центъра, придръжено със скица). „Град Пловдив”. В тях се дават сведения за народностния, верския и социален състав на населението на града, занаятите, търговията, училищата, църквите, известни стари къщи, улици, наименованията на тегелата и пр. Споменават се и имената на кметовете от Румелийско време — Костаки Петев, Христо Дюкмеджиев, Хр. Г. Данов.

Особен интерес представляват *записките „Съединението на Източна Румелия с България на 1885 г. в 6 септемврият ст. стил“*. Те разкриват обществено-политическия живот в Пловдив през първите години след Освобождението — организиране на протестни демонстрации срещу несправедливите решения на Берлинския конгрес, създаването на партии, съществуването на Съединението. В тези ръкописни записи е предадена дейността на Йоаким Груев, Христо Г. Данов, д-р Георги Странски, Михаил Маджаров, кап. Райчо Николов, Захари Стоянов, д-р Георги Хаканов, Стефан Бобчев, д-р Стоян Чомиков, Стефан Салганджиев.

Бележки на отделни листове, писани през 1930 г. представляват своеобразен кратък летопис на по-важните моменти от българската история (периода 1878—1918 г.); Съединението на България, Сръбско-българската война, Балканската и Междусъюзническата война, Първата световна война.

ВЪТРЕШНА МАКЕДОНО-ОДРИНСКА РЕВОЛЮЦИОННА ОРГАНИЗАЦИЯ (ВМОРО) И ВЪРХОВЕН МАКЕДОНО-ОДРИНСКИ КОМИТЕТ (ВМОК)

Вътрешната Македоно-Одринска революционна организация (ВМОРО) е организация на национално-революционното движение за освобождение на Македония и Одринско, останали под турска власт по силата на Берлинския договор от 1878 г. Начало на организацията се поставя през 1893 г. в Солун от Даме Груев. Според устава ѝ в нея може да членува всеки българин. Даме Груев и Гоце Делчев дават нова революционна насока на борбата под влияние на БРСДП. В 1896 г. на конгрес в Солун се приема устав, изработен от Гоце Делчев и Гърче Петров. В него се посочва и програмата на организацията. ВМОРО издига лозунги за автономия на Македония и Одринско и борба срещу домогванията на балканските буржоазно-монархически прателства. През 1903 г. тази организация ръководи Илинденското и Преображенското въстания.

През 1895 г. в София се създава Върховен Македоно-Одрински комитет (ВМОК) начело с Трайко Китанчев. Върховният комитет има предназначение да служи на официалната българска политика. По-късно това се изразява под понятието „върховизъм“. Неговата дейност е известна с демонстрации, изпращане на чети в Македония, опити за въстания и терористически действия.

Източници: Влахов, Т. Национално-освободителната борба в Македония и Тракия. — В: История на България. Т. II. С., 1962, 165—170; Косев, Д. История на македонското национално-революционно движение. [С.] НСОФ, 1954, 552 с.

Материалите, отнасящи се до ВМОРО са *три образца на проекто-правилник* на Вътрешната Македоно-Одринска революционна организация (цикlostил) и *директива* за бъдещата дейност на организацията (ръкопис).

Първият образец на проекто-правилника е докладван от Пере Тошев на Прилепския конгрес през 1905 г. и има следната структура: Общо устройство; Селски комитети; Околийски комитети; Окръжни управления; Централен комитет; Конгреси; Представително тяло (Делегатура); Материални средства на комитетите; Въоръжаване; Кореспонденция и архив; Комитетска поща; Съдебен отдел.

Вторият образец на проекто-правилника е изработен от Даме Груев (годината и мястото не са посочени). Съдържа преработка и добавки към първия вариант.

Третият проекто-правилник (без автор) има по-различен строеж. Съставен е въз основа на първите два. Съдържа следните глави: Административен дележ; Изборна администрация; Околия; Райони; Участъци; Село; Чети; Управление; Представителство.

Интерес представлява *директиватата* за бъдещата дейност

на организацията (ВМОРО). В нея се разглеждат въпроси, свързани с характера на революцията, структурата на организацията, значението и ролята на агитационната работа, интернационалната основа на организацията, общинското самоуправление, четите и въоръжението, селската и градската милиция, терористически акции, революционна литература.

Документите, отнасящи се до Вътрешния Македоно-Одрински комитет (ВМОК) са писма: до Търновския Митрополит Климент (В. Друмев) от Княжеското българско търговско агентство в Солун (1898) за получени суми от благотворителното дружество „Св. Кирил и Методий“ — Търново; от българското благотворително братство „Милосърдие“ — Солун (1898) по издръжка на стипендианти в Солунската гимназия; от Скопската българска митрополия (1898) за материали и помощ във връзка с издаване заплатите на учители в четирима българска села; *Чернови на писма*, отнасящи се до дейността на Търновското благотворително дружество, до Директора на Търновската държавна девическа гимназия, до търговския български агент в Солун, до председателя на дружество „Кирил и Методий“ в София, до Скопския митрополит Синесий, до председателя на Търновското читалище „Надежда“.

Във фонда се намират *разписки* за изпратени облигации от Търновското благотворително дружество „Кирил и Методий“ в Солун и Скопие и *един облигация* от Македоно-Одринския патриотичен заем (50 златни лева) на името на Иван Евст. Гешев, подписана от председателя на Комитета — Борис Сарафов.

Във фонда се съхраняват и *печатни материали*: *разпоредление* от митинга на пловдивското гражданство (1897), свикан по повод тежкото положение на българското население в Македония; *окръжно* на ВМОК до председателите на Македоно-Одринските дружества (1908); *открита писма* до българските граждани за несправедливите решения на Берлинския конгрес относно Македония и задачите на ВМОК; *бланка-удостоверение* за приемане членове в Македонското дружество — Пловдив; *входен билет* за представление на „Фауст“, в поезия на Пловдивското Македонско дружество (1898).

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА „ИВАН ВАЗОВ“ ПЛОВДИВ

Народна библиотека „Иван Вазов“ — Пловдив е открита на 15 септември 1882 г. като национална библиотека на Източна Румелия. В нея отрано започва събирането на всички български книги и периодични издания. От 1897 г., то силата на закона за депозиращето на печатните произведения, библиотеката получава цялата българска печатна продукция и при своето дълголетно съществуване е съхранила уникални и изключително ценни и редки издания, ръкописи, възрожденска книжинка, архивни и фотодокументални материали.

След народната победа на 9 септември 1944 г. комплектуващето на литературата от всички отрасли на знанието е широко застъпено. Годишно се набавят към 30 000 т. книги и периодични издания. Фондът е нараснал на 800 000 т. Библиотеката е второто национално книгохранилище на Народна република България.

В читалините зали и за домашно ползване ежегодно се обслужват около 35 000 читатели и се раздават над 600 000 т. книги, периодични издания и други печатни материали.

Голяма част от литературата е разположена в залите на свободен достъп и в специализираните личални.

Библиотеката развива система справочно-информационни, библиографски и издателска дейност.

Под нейно методично ръководство са общеобразователните библиотеки в Пловдив и окръга.

Тя води книгообмен с библиотеки и културни институти в страната и чужбина и развива добра дейност по обслужването на читателите чрез Междубиблиотечната заемна служба.

Източници: Дякович, Б. Исторически преглед на Народната библиотека и музей в Пловдив до Съединението. б. м. (1907). 42 с.; Радославов, Ив. Кобилски отчет на Пловдивската народна библиотека и музей (1882—1932). — Годишник на Пловдивската народна библиотека и музей. 1931—1944. С., 1935. 13—28; 75 години Народна библиотека „Иван Вазов“. (Материали от юбилейното чествуване — 1957). — Годишник. Народна библиотека „Иван Вазов“, 1944—1969. Пловдив, 1973, 431—465.

Материали върху развитието на библиотеката до 9 септември 1944 г. — Годишник. Народна библиотека „Иван Вазов“. 1970—1973. Пловдив, 1976, 181—318.

Народна библиотека „Иван Вазов“. 1944—1969. Пловдив, НБ. IV, 1969, 56 с.

Архивът на библиотеката е частично запазен. Една част от него е предаден на Окръжния държавен архив — Пловдив. Организирани и обработени са само малко документи, които са включени в 31 арх. единици и съдържат 478 документа. Това са писма, бележки, обявления, телеграми, списци, протоколи, доклади, покани, телеграми и др. в ръкопис и машинопис, писани на български, руски, френски и др. езици.

От особено значение за историята на библиотеката е изр-

вият правилник, разкриващ структурата на библиотеката, индивете каталози, начина за ползване из фонда в читалните и за домашен прочит (1882).

Интерес представлява *преписката*, отнасяща се до промените в закона на Народното просвещение, с изводки, засягащи библиотеката (1908 г.).

Съхранени са и материали, свързани с *бюджета* за периода 1903—1910 г.

Писма, телеграми, протоколи и др. 1928—1929 г. ни запознават с организацията на Тържествата за поставяне паметна плоча на къщата, в която е живел Иван Вазов от 1880—1886 г.

В обработения фонд се пъзят и чернови на *класификационна схема*, озаглавена „Систематически каталог“ и „Кратки правила за обработка на книжния фонд“ (преди 1944).

За културния живот в Пловдив от края на 30-те години свидетелствува *преписка*, отнасяща се до задачата, поставена от Пловдивското общинско управление за написване история на града.

Друг голем дял от документите отразява *подготовката и честването на 50-годишния юбилей на библиотеката* през 1932 г.

Необработените материали от архива, отнасящи се за периода 1882 г. до 1970 г., са събрани хронологично в папки и *тезерери*. Между тях се намират интересни и точници за историята, организацията и административното устройство на библиотеката, *правилници, протоколи, отчети, доклади, актове и др.*

Запазени са различни *проекти и утвърдени правила* за уредбата на библиотеката като: „Вътрешен правилник на Областната библиотека“ (1884), „Публично-административен правилник за Българската народна библиотека и музей в Пловдив“ (1886), „Правилник за Българската народна библиотека и музей в Пловдив“ (1887), „Вътрешен правилник на Народната библиотека и музей (1889), „Наредба за задълженията на посетителите в библиотеката“ (1935). Включени са и редица писма и документи, разменени между библиотеката и Областната дирекция на Народното просвещение, Министерството на народната просвета и различни библиотеки в страната, които третират въпроси свързани с изработването на проекто-правилници и тяхното приложение.

Съхранени са *доклади и отчети* на библиотеката, които съдържат сведения за набавяне на книги, периодични издавани за използване на книжното имущество на библиотеката, број на посетителите, състоянието на музей към библиотеката по отделянето му като самостоятелно учреждение и предаването и приемането на библиотеката при смени на ръководителя.

Материали по финансови и бюджетни въпроси — писма, актове, проекто-бюджети, описи, партидни книги, ведомости и пр., които дават представа за домакинската дейност на библиотеката — поддържане на помещението, набавяне на инвентара, отоплителни материали, прокарване на ел. инсталация, водоснабдяване, ремонти.

Документи във връзка с личния състав на библиотеката — сведения за назначавания, повишаване и уволнение на библиотечни служители. Макар и осъкъдно те дават сведения за редица изтъкнати културно-просветни дейци и общественици, работили в библиотеката — Александър Башмаков, Илия Йовчев, Стефан Ботев, Славчо Кесяков, Стоян Аргиров, Борис Дякович, Николай Райнов, Елисавета Пеева, Вячо Иванов, Русин Филипов и др. Във връзка с персонала има и други документални материали *писма, окръжни, разписки, пълномощни*, относящи се до социално-битови въпроси, трудовата дисциплина и работното време.

Документи за квалификацията на кадрите: до 9. IX. 1944 г. съдържат данни за необходимостта от подготовка по библиотечно дело на директора — Д. Цончев (в Париж — 1942 г.), на библиотекаря П. Брайков (в Лайпциг — 1942 г.) и на библиотекарката М. Найденова (в Унив. библиотека — София — 1942 г.); след 9. IX. 1944 г. разкриват широка програма за подготовка на библиотечни работници. С учредяването на методичния апарат (1950 г.) и откриването на Библиотечния институт (1951) се създава солидна база за библиотечна квалификация. Преписката на библиотеката с КНИК, МНП, КИК, отдел „Изкуство и култура“ към ОИС се отнася за организиране на курсове, семинари, практикуми, съвещания, командировки за обмяна на опит в страната и чужбина.

Интересна е кореспонденцията на библиотеката по въпросите за библиотечните помещения, водена с Дирекцията на Народното просвещение на Източна Румелия, Министерството на народната просвета, Министерството на благоустройството, организации и частни лица. Тя съдържа материали за пренасянето на библиотеката в нови сгради (къщата на Томиди, Областното събрание, в по-ново време пренасянето на Детския отдел, помещение на филиала в кв. „Въстанически“ и др.).

Съхраняват се материали, относящи се до набавянето на книжното имущество, които дават богати сведения за дарения, откупуване, международен книгообмен и депозит в библиотеката. Дарения са правени на български, руски и чуждестранни книги и периодични издания. За дарения на чужди книги са запазени преписки между библиотеката и частни лица, чужди легации и посолства като: Министерството на външните работи на Франция (1934 г.), Италианската легация (1937), Германският пълномощен министър в България (1942), Българо-съветското дружество — Пловдив (1956) и др.

Документите за дарения на български книги, се отнасят до изпратените в дар на библиотеката книги от Българското Цариградско читалище, за книгите на т.н. „агрономическа библиотека“, за различни ведомствени издания (правилници, закони, сборници от окръжии, писма, училищни отчети, годишници и др.), както и за книги, подарени от частни лица.

Комплектуващето на книжния фонд е ставало главно чрез закупуване. В *писма*, *рапорти*, *докладни записки* и др. до Областната дирекция на Източна Румелия, до МНП, до КНИК, КИК се изискват средства за набавяне на литература и се изпращат списъци за одобрение на книги и периодика.

Редица документи разкриват еръзките на библиотеката с ръчи издателски и книжарски фирми в чужбина по набавянето на чуждестранна научна и художествена литература: Гльузун (Петербург), Ашет (Париж), Брокхаус (Лайпциг).

Документите след 9. IX. 1944 г. са пока ателии и за политиката на МНП, а по-късно и на КИК по отпускането на суми за комплектуващие книжни фонд. Известен брой от заизданиите документи се отдават до размяната на библиотечни издания и други книги между Пловдивската библиотека и библиотеките в страната и чужбина: Софийска народна библиотека, Университетска библиотека, библиотека в Бургас, Национален музей в София, библиотека при Московския университет, библиотеката при Московското архитектурно дружество, Императорската библиотека във Виена, Националната библиотека в Берлин.

Извънредно голям брой документи — *писма*, *списъци*, *отръжни*, *актове* и други говорят за борбата на библиотеката по изваждането на задължителни депозит на печатните издания.

Доста документи се съхраняват в архива и тъй връзка с набавянето, обработката и поддържането на старото гравиране, *книги*, *ръкописи*, *архивни сбирки* и на ръкописни изложения. Още Башмаков дава сведения за набавяне на староделни книги и ръкописи (1882). Въчо Иватнов съобщава за обогатяването на специалните сбирки с ръкописи от Котленско (1936 г.). Димитър Цончев отбележва придобиването на гръцки и с. Ичера (1936 г.), поставяне начело на архив на Р. Йорков (1937 г.), Кореспонденция на библиотеката с патриарха на Николай Пиньович хвърля светлина върху първите архиви на художник (1940). Редица писма до отделни лица говорят за издавани и предложения относно обогатяване фонда на специалните сбирки.

По регистрирането на книжното ботомство на библиотеката са запазени: „Дневник на различни книги, които са постъпили в библиотеката от 2 януари 1879 г. до 14 ноември 1881 г.“ В него са описаны 286 заглавия на френски, чешки и немски.

В редица други документи се правят предложения за при-

лагане на различни образци инвентарни книги. Намират се сведения и за водещите се тогава счетоводни и инвентарни библиотечни книги.

За обработката на книжния фонд има сравнително малко материали. В някои писма се третира въпросът за състоянието на каталогите. Башмаков съобщава в Дирекцията на Народното посвещение (1882) за преписване на каталогите. За целта изиска да му се отпуснат 10 000 листа. Йовчев пише до Груев, че е необходимо да се увеличи персоналът, за да се изготви каталог (1883). Такела изиска назначаването на писар, поради нуждата от изработване на каталог (1890).

Отделна преписка на библиотеката с администрацииите на библиотеките в Париж и布鲁ксел се отнася до изпращането от там на каталоги, които да служат като ръководство за съставянето на каталогите, подреждането на фишите и тяхното отпечатване (1887, 1936). Данни за каталогите на библиотеката се намират още и в кореспонденцията с библиотеките във Варна, Бургас, Ямбол, София, които искат екземпляри от класификационната схема, по която се класират книгите на библиотеката.

Редица материали свидетелствват за извършени проверки на библиотечното имущество — актове, описи, протоколи.

За съхраняването и ползването на книжния фонд са запазени разпоредби, зачислявания и др. За посещенията на читателите в читалнята се добива представа от книгите за разписване, които освен имената на читателите, съдържат и заглавията на четената литература. Намират се и образци за отпечатване на карти за регистриране на читатели (още от времето на Башмаков — 1882); бележки и съобщения за режима на ползване на библиотеката (Кесяков — 1899 г.).

Във връзка с домашния прочит са водени специални книги с имената на читателите, заетите от библиотеката книги, платения депозит и други данни. Съществува доста голяма преписка до читатели, невърнати в срок книги, съдебни процеси срещу нередовни читатели, писма до началници на участъци за съдействие при прибирането на библиотечни книги, протоколи за взети залози, за повредени или невърнати книги. Интерес представляват и документи, в които се донася до Министерството на просветата за някои читатели, които ползват книги „с противодържавно и противорелигиозно съдържание“. Изиска се разпореждане за вземане на мерки в такива случаи (1934).

Част от документите се отнасят за културно-масовата работа на библиотеката — изнасяне на лекции (Йовчев — 1885), организиране на сказки в салона на библиотеката (Ст. Ботев — 1889), отваряне на Вечерно училище към библиотеката (Говедаров — 1888), организиране на художествени изложби в салона на библиотеката (Говедаров — 1889), откриване на голяма изложба на книги по случай 24 май (1940, 1942).

Кореспонденция със СБИ свидетелства за изпращане на произведения на български писатели във връзка с уреждането на курс при библиотеката за изучаването на прогресивната българска художествена литература (Р. Филипов — 1944 г.).

Културно-масовата работа след 9-ти септември се развива в големи мащаби, с нови форми и съдържание. Тя е подробно документирана в отчети, доклади и преписка с КИК и отдел „Изкуство и култура“ при ОНС.

Една сравнително голяма преписка на библиотеката изяснява въпроса за издателската дейност на библиотеката. Тя дава сведения за отпечатването, отпускането на средства, договорни отношения между библиотеката и Държавната печатница за печтането на Годишниците на Пловдивската народна библиотека и музей (1907—1941), „Орнамент и буква“ от Н. Райнов (1925), „Кондиката на абаджийски еснаф“ (1930), „Опис на славянските ръкописи в Пловдивската народна библиотека“ от Б. Цонев (1920).

Новите звена в работата предизвикват и натрупване на документация с нов характер. Това са материали по методичната работа на библиотеката от 1950 г. насам, протоколи и ръчения на Дирекционния гъвет от 1965 и др.

ДАННИ ЗА СЪЗДАВАНЕТО НА БИБЛИОТЕКАТА

„Книгите са записвани по ред в особени списъци, които бяха начати още преди кояко година, от времето когато имаше само книгохранлище при Дирекцията... Списъците, които бяха начати още от [2] януари 1879 година се колебаеха помежду два плана: 1) журнал по времето, когато влизала в библиотеката всяка книга и 2) разпределение на книгите по езици.“

„Имаше преди мене загадка с проче старини и всички стари книги и ръкописи. Но из ги отдеих в особен отдел на старопечатните книги и ръкописи, който сега е особен и драгоценен клон на библиотеката и има своя каталог, съвсем отделен както от музея, тъй и от библиотеката. Този каталог има научна ценност, тема повече, че с неговото съставяне се е погрижил известният на българската кубшка младия професор Флорински, който се е занимавал с този отдел през миналото лято...“

Всичко има в този отдел: старопечатни книги 14, съвременни ръкописи — 35, всичко 49.“

Из първия и втория отчет
на Ал. Башмаков до Дирекцията
на Народното просвещение
20 ноември 1882 г.

ВАСИЛ МАНЧЕВ
(МАНЧЕВИЧ)

1823—1907

Възрожденски учител, революционер и общественик. Учи в родния си град Свищов, в Плевен, Букурещ и Цариград. След Кримската война се връща в България и е назначен за учител в Свищов, където основава читалище с богата библиотека.

През 1859—1867 г. учителствува в Кукуш и Битоля. Гръцкото духовенство предпринема гонение срещу него и заедно с Димитър Миладинов е хвърлен в затвора. С намесата на чуждите консули е освободен, но по-късно отново престуван и пратен на заточение в Мала-Азия (1867—1873).

След Освобождението В. Манчев работи в София като държавен служител в различни учреждения, а от 1881—1885 г. е помощник-директор на Софийската народна библиотека.

Източници за фондообразувателя: Ганчев, Ст. Свищов. [Принос за историята му]. Свищов, печ. П. А. Славков, 1929, 117—120.

Фонд „Васил Манчев“ постъпва в Пловдивската библиотека през 1921 г. като дар от съпругата на фондообразувателя. Голяма част от материалите в архива заемат *писмата* до Манчев от Марко Балабанов, Христо Арнаудов, Тодор Бурмов, Найден Геров, Дамаскин Струмешко-Велешки, Георги Икономов, Иван Караджулов, Петър Кискинов, Драган Цанков, Григор Начович, Коста Нунов и др.

В тях се съдържат сведения за дейността на Българската екзархия, за живота на цариградските българи и борбата им срещу патриаршията, за откриване на български училища в Тра-

кия и Македония, подпомагане на затворници и заточеници. За-
сягат се и въпроси, отнасящи се до издаването на български
книги, вестници, набиране на абонати и спомоществуватели.

Особен интерес представляват писмата на Т. Бурмов до
Манчев, в които се третират книгообменните връзки между чи-
талищата в Габрово и Свищов (1857). Затрогващи по своето
съдържание са писмата на граждани от Свищов, заточени в
Диар-Бекир, Кютая и Цариград (1869—1876).

Заслужават внимание и писмата на Икономов, адресирани
до фондообразувателя по училищни въпроси от Битоля (1873—
1874).

По време на Освободителната война В. Манчев съдей-
ствува активно на руското командуване по прехвърлянето на
войските през Дунава. В качеството му на член на градският
съвет в Свищов, Н. Геров с писмо от 16 септември 1877 г.
го моли да се намерят подходящи помещения за настаняване-
то на руския Червен кръст.

Във фонда се намират и писма от по-късно време (1879),
свързани с назначаването му на работа в София. Ценен до-
кумент за историци и библиографи са „Споменице“ на Манчев.
Те разкриват съществени моменти от епохата на Възраждането
и революционните борби, историята на гр. Свищов, автобио-
графични сведения. „Споменице“ са поместени в три тетрадки.
Включват и един „Книгопис на българските книги от 1793—
1884 г.“, съставен от автора.

1) Васил Манчев

Свищов

Г-не Манчев

Потрудете ся моля Ви да намерите помещение за крас-
ния кръст, каквото трябва, когто ще Ви покаже податът
на настоящето княз Долгоруков.

16 септ. 1877

Свищов

Н. Геров

ЛЮБЕН СТОЙЧЕВ
КАРАВЕЛОВ
(1834—1879)

Виден български национал-революционер, революционен демократ, възрожденски писател, публицист, фолклорист. Първоначалното си образование получава в родния си град Копривщица, а след това учи в Пловдив (1850—1853). Заедно с баща си посещава много селища в България, Турция и Сърбия и се запознава с бита и социално-политическото положение на народа. През 1857 г. заминава за Русия и постъпва като слушател в Историко-филологическия факултет на Московския университет. Тук усвоява свободолюбивите идеи и естетическите принципи на руската художествена литература и критика, повлиява се от революционно-демократичните сили в руския обществен и културен живот.

През 1866 г. се установява в Белград и започва активна работа в сръбската Омладина. Сръбското правителство е против тази дейност и го прогонва от страната.

В 1868 г. се премества в Нови Сад, който по това време се намира в пределите на Австро-Унгарската империя. Тук за революционна дейност е хвърлен в затвора.

През май 1869 г. Каравелов се установява в Букурещ. В сътрудничество с Ленски, Ботев и българската революционна емиграция в Румъния, работи за организационното укрепване на национално-освободителното ни движение. Участвува в основаването на Българския революционен централен комитет (БРЦК).

Л. Каравелов е публицист с подчертани достойнства. Редактор е на вестниците „Свобода“ и „Независимост“ (1869—1874) и сп. „Знание“ (1875).

След Освобождението продължава журналистическата си и печатарска дейност в Търново и Русе.

Източници за фондообразувателя: Арнаудов, М. Любен Каравелов. Живот, дело, епоха. 1834—1879. [Монография]. 2. изд. С., Наука и изкуство, 1972. 879 с.; Димитров, М. Любен Каравелов. Биография. С., БАН, 1959. 408 с.; Леков, Д. Любен Каравелов. С., Нар. просвета, 1977. 113 с.

Архивните материали на Л. Каравелов постъпват в библиотеката през 1932 г. Това са писма до Любен Каравелов

от негови близки и приятели като М. Маринович, Е. Мончевич
Н. Петров, Панайот Хитов, Кирил Христов и др.

Едни от тях се отнасят за положението в Сърбия (1877),
а други отрязват събития от Освободителната война (форми-
рането на доброволчески отряди, изпращане на опълченици,
боеприпаси и пр.) От 1877 г. са и писмата на Панайот Хитов
и К. Христов от Турно-Северин. Първият със заложеност пи-
ше за момчетата от четата си, които по нареждане на сръб-
ското правителство се пръскат от Кладово и отиват без из-
дръжка в Румъния, а другият го уведомява за прехвърлянето
на български доброволци от Крайова и Плоещ и навлизането
на руски войски в Молдавия, откъдето се готвят за настъпле-
ние в България.

Към фонда се намира и едно *полномощие* от Мария Димитрова Попова (писано на румънски) от Букурещ, с което
упълномощава Стати Станкович, Николай Иванович и Любен Каравелов за движимия и недвижимия имот, който тя дарява
с благотворителен цел. Особен интерес представлява и *рукописът* на Л. Каравелов на печатаната брошура „Българо-славянскій маяк“ с подпись България. Тя бива поместена в „Ново-
російськія ведомости“ през 1871 г. в Одеса. Сравнена с ръко-
писа, брошурата е притърпяла известни изменения.

До /Любен/ Каравелов
/Белград/

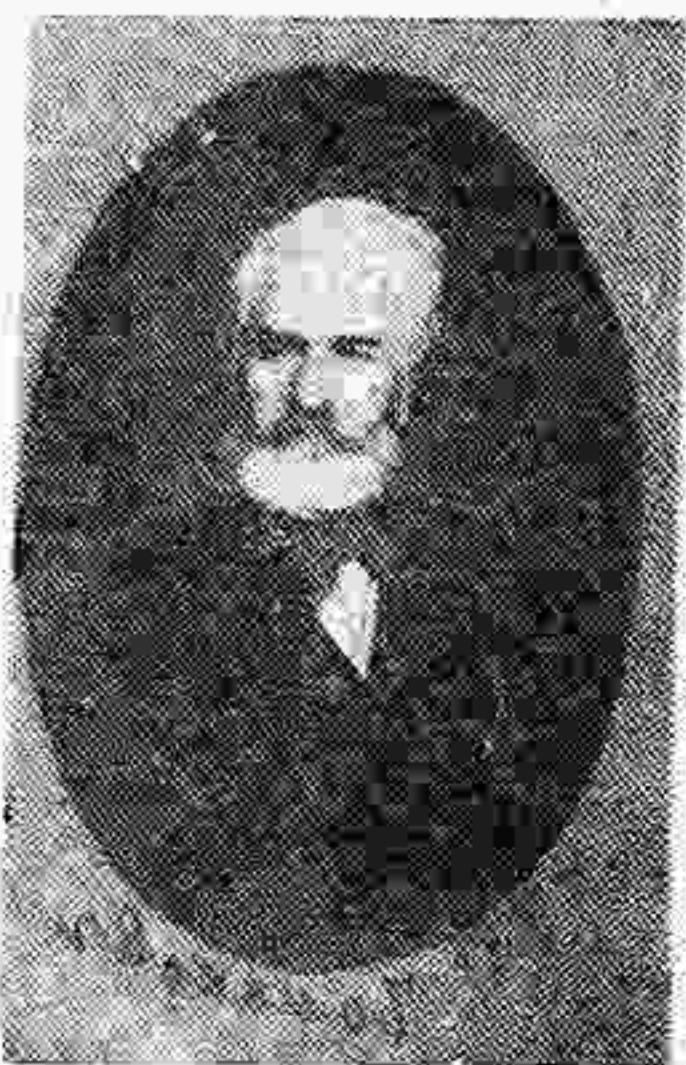
Почтенейши към Г-же Каравелов.

Днес получих писмо от Г-жа Араган Панкова в Букурещ, в къето ѝ
явя, че нашите доброволци са тръгнали из Кладова за в Плоещ. До сега
хората, които съзправождаха пътищата в Кладова, сега според разре-
щението, (не знам вече ни како) ще съзправят по железницата за в Плоещ, като ще съзплаща за всекий доброволец 7 ф. и 30 сантима.
Междуду прочем моля Ви, ако би не има от нашите българи в Белград,
предумайте ги да съзправят за в Турно-Северин до мене, за да ги
отправя до Плоещ.

От телеграмите, които приспират в Белград, Ви ще може да съз-
научите за навлизането на Руските войски в Молдавия, и които съз-
готови да насочат по първия подаден сигнал в България; за това да Ви
и не пиша.

Поздравял Ви и съм
Ваш
П. Христов

Турну Северин
април 16 28 1877

Д-Р СТОЯН ИВАНОВ
ЧОМАКОВ
(1817—1893)

Известен обществен леец, борец за национално-църковна независимост. лекар. Роден в Копривница, завършва гимназия в Гърция, следва медицина в Италия.

В 1848 г. д-р Чомаков е лекар в Пловдив, където пръв въстава против гръцкия език в училищата и пърквите. По време на църковната борба е постоянен представител на Пловдивската епархия в Цариград. След Освобождението се завръща в Пловдив и се отдава на лекарската си професия и на обществена дейност. Става санитарен начадник и депутат в Областното събрание на Източна Румелия.

През 1887 г. е назначен за министър на Народното просвещение, същевременно е и народен представител.

Източници за фондообразувателя: Шишков, Ст. Пловдив в своето минало и настояще. Пловдив, 1926, 134—146; Шопов, Ат. Из живота и дейността на д-р Ст. Чомаков по църковния въпрос и Възраждането. — Сборник. БАН, 1919, № 12, 21—30.

Фонд „д-р Стоян Чомаков“ постъпва в библиотеката през 1936 г. и 1939 г. Съдържа предимно *писма* до фондообразувателя от различни лица по уреждане на училищни въпроси, във връзка с борбата за независима българска църква, за ненавистта срещу Пловдивския гръцки владика Хрисант и др. Тези писма разкриват интересни моменти от разногласията в църковния събор в Цариград (1869) и епархийския събор в Пловдив (1873).

В кореспонденцията се съхраняват и писмата от брат му Салчо Ив. Чомаков и Христо Грюглу — Казанлък, който го счита за свой наставник и съветник, от поп Атанас от Солун

по църковни въпроси, от Йоаким Груев по просветни и църковни въпроси, от българските църковни общини във Вароши, Костур, Самоков, Лом, Татар Пазарджик и Пловдив, свързани с борбата за извоюване на независима българска църква (1853—1871).

Важни са и писмата от Г. Саков, Н. Тошков, Т. Шишков и др. по откриване на училища и изпращане на добри ученици да продължат образоването си в Цариград и Одеса.

Във фонда се намира и *сметката* на Пловдивската църковна община по издръжкането на д-р Чомаков в Цариград, както и писма от личен и семеен характер.

Фонд № 28; арх. ед. 3; 7 док.; 29 л.; 1907... 1959

КОНСТАНТИН ВЕЛИЧКОВ
ПЕТКОВ
(1855—1907)

Константин Величков Петков е български писател, журналист, общественик, представител на Българското книжково дружество. Роден в Пазарджик, завършил френски лицей в Цариград, следва право в Париж, а като изнаник в Италия изучава живопис. Ст рано се отдава на политическа и литературна дейност. Участвува активно в националното движение борбата София.

След Освобождението се екличе във обществения живот на Цариград и Румелия. Един от наявните депутати в най-добър тра от Съединено събрание.

След Съединението на Княжество България с Царство Румелия неколко пъти е министър на Ф. родното присъщие (1876, 1894—1894). Т. негова инициатива се открива „рисувално“ училище в София, което към 1900 г. прераства в Художествена академия. Препарва закон за държавното на изкуствите произведения за народните библиотеки в Пловдив и София. Създаден е учебен съвет при Софийския университет. Редактира литературни съчинения.

Оттегля се от политическия живот, възнегодувал срещу Фердинанд и му-
говото правителство. През 1907 г. напуска родната си и емигрира във Фран-
ция, където скоро умира.

Източници за фондообразувателя: Богданов, Ив. Константин Велич-
ков. — В: Богданов, Ив. Кратка ист. на бълг. лит. Т. II. С., 1970, 78—
85; Зарев, П. Константин Величков. — В: Зарев, П. Панорама на българска-
та литература. Т. II. С., 1969, 389—394; Цанев, Г. Константин Величков. —
В: История на българската литература. Т. ІІ. С., 1970, 214—228.

Архив „Константин Величков“ съдържа документи, свързани със смъртта на писателя през 1907 г. в Гренобл: *писмо* на директора на Пловдивската народна библиотека до кмета на Гренобл с молба за изпращане на сведения около смъртта на писателя (16. VII. 1937); *отговор* на кмета на Гренобл (27. VII. 1937 г.); *препис на смъртния акт* — иззеление от гражданските регистри; *статии* — *преписи* за смъртта на Величков от в. „Лю-
пти Дофиноа“ (18. XI. 1907), в. „Депеш Дофиноаз“ (17. XI. 1907),
в. „Републик дьо л-Изер“ (18. XI. 1907), „Ле-з-Алп Питореск“
(1. XI. 1907). В статиите и речите, публикувани в посочените
вестници се дават подробности около смъртта на Величков, из-
вършването на погребението, речите, произнесени от различни
представители на организации и сдружения, поднасянето на
венци и съболезнования към съпругата и дъщерята на покой-
ния. Даден е *списък* и на правените по този случай *снимки*.

Материалите имат превод на български език.

КМЕТСТВО на ГРЕНОБЛ (Изер)

ИЗВЛЕЧЕНИЕ

от гражданските регистри на Гренобл (Изер)

Смъртен акт № 1359

Константин Величков

На 15 ноември 1907 година, в осем часа, почина в своято
жилище в Гренобл, в хотел Централ, Константин Велич-
ков, писател, роден в Тетар Пазарджик (България), 49 годи-
шен, женен за Параскева Димитрова, син на Величко и
Мария (фамилия неизвестна).

Съставен на 16 ноември 1907 год., в 17 часа, по показа-
нията на: Албер Делора, 34 годишен, предприемач и Христо
Стоичков, 35 годишен, лекар, първият живущ в Гренобл, а
вторият — в Лион,
който подписаха заедно с мен, Анри Капитан, помощник на
кмета на Гренобл.
(следват подписи)

Гренобл 27 юли 1937 г. За кмета:
(Уполномощения градски съветник)
(Готие)

ЛЕДИ ЕМИЛИ
СТРАНГФОРД
(1834—1887)

Видна английска общественичка, допринесла за изясняването на българския въпрос сред английската общност. Организирала събирането на материална помощ за пострадалото българско население след зверското потушаване на Априлското въстание през 1876 г. Посещава опустошените български градове и села и съдействува за материалистична подкрепа на бедствуваниите райони в страната.

Източници на фондообразувателя: Английският карол за нас. — Сървър пълнища, I, № 7, 1 септ. 1876, с. 4; Спомо цеставаниата, които по винешнинето на леди Странгфорд се събират в полза на Българите. — Надре-
дък. XI, № 99, 18 септ. 1876, с. 398.

Фонд „Леди Странгфорд“ постъпва в библиотеката през 1944 г.

Това са *две писма до нея* (на англ. ез.) — от Фредерик Джон Смит, главен директор на индоевропейската телеграфна компания, относно изпратените й книги „Източна Персия“ и труд по география (1876) и от Н. Д. Джарит — съобщение за превод на книга от известния арабски писател-енциклопедист — Сюпутн (живял през 15 в.).

В архива се пазят и *блажки от неизвестен автор*, тъквящи текстове от евангелието и един *хербариј Irish Sea Weeds*, съдържащ 72 таблици с водорасли, саморъчно подредени и определени от Леди Странгфорд.

АГУШЕВИ

Съседините за фондообразувател са съвсем осъдни. Данин се черпи уединствено от документите, включени в архива. Предполага се, че основоположникът на рода Агуш ага е служил в синие ръкави и достига чин майор. Участва в потушаването на гръцкото въстание. В Ахъ Челебийско (Смолянско) идва след 1840 година, изпратен от Цариград като заместник-управител на този край. Синовете му — Салих, Юссеин и Ариф продължават семейството му и ге онергават като големи местни феодали. Седалището им е в Тезбурун (Могилица), където се намират приступите Агушеви конаци.

Материалите от архивен фонд „Агушеви“ постъпват в библиотеката през 1951 г. Съдържат документи, свързани със стопанско-икономическите, военно-политически и културно-битови въпроси. Това са: писма, разписки, квитанции, удостоверения, фермана, списъци, тифтери, разрешителни, пътни документи, договори, разпореждания, заповеди, изложения и др., на турски език.

Архивът „Агушеви“ отразява до голяма степен живота в Смолянския край през един от най-драматичните периоди в нашата история — 19 и началото на 20 век.

Интерес за стопанската история на страната представляват: *документ за изплащане суми от населението на Агуш ага за зимната паша на добитъка от Пашмаклийско (Смолянско) в Тракия;* *удостоверение за извършени продажби на имоти;* *разпореждане от околниския управител на Ахъ Челебийско до мюфтията на околията — Салих Агушев — за издължаване на населението в натура (овчи и кози кожи) във връзка със строежи на ходжасъата ж. и линия (1907);* *прошения на безимотни селяни до канделарията на съдебната държава за изплащане на изплащени суми;* *договори между отделни лица за ползвател на имоти и пребища;* *полномощия, дадени от съдружниците на Агуш ага за събиране десетъка от селата Кирасъль (Черешово), Касанъй, Тезбурун (Могилица) и др.;* *документ регистър на селищата в околията за платени данъци през 1841 година;* *бемижи и разписки, свързани с ощевъдството — изплащане на паше (1866);* *сметки за разходи по отглеждане на стадата, закупуване на сено, възнаграждения на овчари и др.;* *оставки на прах, зехти, леща, кафе, сапун и пр. от Солун, Гюмюрждин и Драма.* Към този вид документи се отнасят още и: *регистър за пребояване на добитъка (1909);* *списъци на притежатели на паше от различни села на околията: данъчни регистри за годините 1840, 1845, 1858, 1860, 1865 и др.;* *тифтери, водени от мюфтията Салих Агушев, съдържащи различни сметки, данъци в натура, и ма-потвърждения за получени суми.*

Посочените материали разкриват Агушеви като сили и влиятелни феодали в турската империя, държащи в икономическа зависимост населението от Родопския край.

Значителни и особено важни са документите с *военно политически характер*. Те посочват връзките на Агушага и последниците му с управляващите кръгове в Ахъ Челеби (Смолян), Гюмюрджина, Одрин и Цариград. Това са: *заповед*, издадена в Одрин за съдействие на властите на Агуш ага — майор от турската армия при издаване на пътни листове (1835); *пълнома* от Каймакамина на Ахъ Челеби за ликвидиране на разбойнически шайки и възвръщане на ред и спокойствие (1841); *ферман* от султана до маршал Мустафа Рашид паша в Одрин за преустройство на редиф (запасната армия) (1842); *писмо* до Агуш ага за изпращане на определен брой войници в Цариград (1842); *списъци на войници, бележки* за военните действия през Руско-турската война (1877); *списъци* с имена на собственици, от които са закупени коне за обоза на войската (1884); *писма и съобщения* за движението на войскови части, за строеж на пътища и мостове, за набиране средства за военни цели (1898, 1908, 1909 и др.).

Интерес представляват и документалните материали, свързани с *културно-битови въпроси*. На брой те са значително по-малко. Запазени са: *писма*, относящи се до дейността на Агушеви в османското дружество „Обединение и искредък“; *бележки, запитвания и искаания на съвети* от околийски мюфтия — Салих Агушев по верски въпроси, бракосъчтания и разводи, откриване на медресета, приемане на ученици в медресетата и др., събиране помощи за Червения полумесец (1912); по наследствени и съдебни въпроси, признаване на празници и др.

В архива се намират редица *сплаткиния и изложения* до властите от страна на местното население във връзка с разбойнически нападения и безредии.

Известен брой материали в архива съдържат *бележки*, водени от мюфтията Салих с религиозно съдържание: *покани и честитки* за празници, турска *ръкописна граматика*, *записки* върху значението на семейството в обществото и др.

Заедно с постъпването на архивните документи са приети 93 турски ръкописни книги и около 400 печатни книги на турски език, които са включени във фонда на библиотеката.

МИЛАН КЪНЧЕВ
МИЛАНОВ
(1840—1898)

Пъзестен български възрожденски учител и фолклорист. Роден е в гр. Елена, където получава първоначалното си образование. Продължава учението си в Одеса и Николаев. При завръщането си в България става учител в Елена, Лисковец, Браила, Силистра. Нацарен с музикални способности, от рано проявява интерес към народната песен. Миланов е един от първите, които се отзивават на поканата на Г. Раковски за събиране на народни песни. В Силистра е основател на първото класно училище.

След Освобождението продължава да учителства. Завърши живота си в гр. Лисковец.

Източници за фондообразувателя: Еленски сборник. (Книга за Елена в Еленския край. Отт. ред. и състав. Станко Сираков). С. [ИСОФ] 1968. 496 с.

Фондът постъпва в библиотеката през 1930 г. В него са съхранени *два големи ръкописа на Миланов*. Единият — „Стари песни, събрани от Милан К. Миланов из град Елена, Великотърновско окръжение 1894 г.“ — се състои от две тетрадки — първата съдържа 43 песни, а втората — 42. На стр. 49 от втората тетрадка е отбелявано: „горните (67) шейсет и седем песни са събиращи за бившия Сава Г. Раковский през 1858/59 г. от Милан К. Миланов — родом от гр. Елена.“

Другият ръкопис на Миланов е озаглавен „Описанието на град Елена и околните колиби или малки селца от държавния пенсионер Милан К. Миланов из град Елена 1893 г.“ Ръкописът обхваща осем тетрадки. В началото на първата са дадени кратки исторически сведения за града. В основната си част материалите са етнографски.

ГЕОРГИ Д. ЛЪДЖЕВ
(1872—1938)

Роден е в гр. Варен. Завършил химия в Софийския университет. Учи съществува във Варна и Търново. До края на живота си се установява в Пловдив. Преподава химия в Мъжката гимназия. Отличава се с разнообразни интереси и науката и изкуството. Дирижира пърковен хор и пише пъркови музика. Той е един от трите ратетели за създаване на оперен театър в Пловдив.

Източници за фондообразувателя: Янев, Н. Прин с към българската история на гр. Пловдив 1885—1918. С., 1967, 193 с. (манускрипт).

Постъпването на фондът в библиотеката е неизвестно.

Запазени са следните по-важни документи: *студенческа книга* на Г. Лъджев (1890; *бележници и тетрадки* със записи, правени от него на областта на езикованието, математиката, естествознанието; *лекции по химия*; *бележки* върху санскритски език; *анекдоти* на български език; *листок* на по-ръчана чуждестранна литература; *бележки* по психология и философия; *превод* (негов) на писата на Бернард Шоу — „Света Йоавна“; *записки* по хармония и нотен текст; *партитури*, писани от фондобразувателя (след 1921 г.) на български и руски език и съдържащи увертури към опери, романси, пърковни песни от наши и чужди композитори.

* Съхранява се в Епиграфическия музей. На 21.12.88.

ВАСИЛ ДИЧЕВ ЧОЛАКОВ
(МОНАХ КОНСТАНТИН)
(1828—1885)

Възрожденски учител, книжовник, фолклорист. Роден в Панагорище, където получава първоначалното си образование при Кесарий Попвасилев в т. н. Общо школъ. През 1838 г. постъпва в Рилския манастир като послушник и учи при видния възрожденец Неофит Рилски (1840—1843). В 1844 г. Васил Чолаков постъпва в Елинското училище в гр. Пловдив, а от 1848—1855 г. учи в Киевската духовна семинария. От 1855/1856 г. е в Духовната академия в Москва.

Още в Русия под влияние на Константин Миладинов, Нешо Бончев, Марин Трифонов проявява интерес към събирането на фолклорни и етнографски материали.

През 1859 г. отива в Плевен, Търново, Горна Оряховица, Стара Загора, Казанлък, Дупница, Рилски манастир. Учителствува в родния си град Панагорище, а в 1875 г. приема монашески чин под името Константий (Константий) в Рилския манастир, където проучва ръкописите и книгите в манастирската библиотека и държи проповеди в различни селища против протестянството.

След Освобождението служи в Самоков и София.

Източници за фондообразувателя: Шопов, П. Васил Чолаков. Бележки за живота и лейността му с оглед работата му като фолклорист и етнограф. С., 1966, 263—292. Огл. от Известия на етнографския институт и музея. Т. VIII, 1965; Вакарелски, Х. Нашите събиращи на фолклор. — Родна реч, XII, 1939, № 4, 180—185.

Фонд „Васил Чолаков“ постъпва в Пловдивската библиотека през 1935 г. Съдържа документи, отразяващи учението му в Русия. Запазен е *похвален лист* (свидетелство), издаден от Киево-подолското духовно училище, сочещ отличен успех и поведение на фондообразувателя (1849).

Сведения за В. Чолаков разкрива *атестатът* (диплом), връчен му при завършването на Висшия курс на Киево-подолската духовна семинария (1856). В него са вписани данни за българския му произход, месторождение и родители. И тук успехът и поведението му се сочат като много добри и отлични. Дадени са различните предмети, изучавани по това време в семинарията. Друг интересен документ е *билетът*, издаден на В. Чолаков от Московската духовна академия (1857), с който му се разрешава да пътува в страната по различни поводи.

ТОДОР ХРИСТОВ

73/год на сърбия съпруга на Тодор Христов ^{когато той е жив} **ВАЧКОВ**

в Радилово. Съдържанието на документа е от 1859 г. ^{когато той е жив}
Сведения за филообразувателя липсват. Само една кратка бележка, направена от неговата сестра — Катерина Вачкова, свидетелствува за това, че той известно време е бил учител в родното си село — Радилово.

Архивните материали постъпват в библиотеката през 1968 г. Тяхното съдържание отразява преди всичко борбата, която дълги години се води между Пещера и Радилово за горите, пасбищата и водоснабдяването.

Характерен е *позитът* (нечатан) от група селяни на Радилово към своите съграждане, с който се призовава населението да мобилизира силите си за преобразувания в просветното дело, водоснабдяването, планирането на селото, хигиената, кооперативното движение (1919). Оригинален ръкопис на Т. Вачков, представен на кмета за публикация, се отнася до т. н. „горски процес“, по силата на който се отнемат гори от Радиловската мера и се дават на Пещера (1928). Ръкопис (от неизвестен автор), подписан от 88 души, озаглавен „Едно онеправдано село“, разкрива спора за гори между Радилово и Пещера. Този материал е поместен във в. „Изгрев“, бр. 108 от 14. V. 1928 г. Втори *позит* от селяните на Радилово, озаглавен „И Бяла река пее своята тъжна песен за Радилово“ (1928), призовава цялото селение да под помогне с труд и средства построяването на водопровод.

Интерес представлява включената във фонда *ръкописка*, водена от кмета на селото — Андон К. Караджов, с различни учреждения и лица от София, Цариград, Радилово (чертви и оригинални) по „горския процес“ (1929).

За нерешени проблеми между двете селища са и *две големи ръкописа* — *телефери* на Тодор Вачков.

Първият под надслов „Из горските процеси. Една историческа за Радилово драма“, освен сведенията за спора между Пещера и Радилово, съдържа и исторически данни за селото, названия на местности, църкви, параклиси и пр.

На заглавната страница на втория ръкопис се чете: „40 години горска война между село Радилово и град Пещера“, в долния десен ъгъл е дадена бележка: „Истината по убийството на Алеко трябва да се знае от поколенията“. Сведенията в този ръкопис се отнасят до местоположението и историята на Пещера и Радилово, участието на народа в Априлското въстание, дългогодишната разпред между двете селища, убийството на Алеко Константинов, съобщения за географски и лични имена и др.

СЛАВ ЦАНЧОВ
КЕСЯКОВ
(1859—след 1889)

Литератор и общественик, родом от гр. Конравница. Учи в родния си град, а по-късно в Одрин, където завърши класическа гимназия и двугодишни курс по педагогика и философия. Четиринаесет години е преподавател по български език и литература в Пловдивската държавна реална гимназия „Александър I“. Назначаван е за кратко време за директор на Пловдивската народна библиотека през 1884 г. и 1889 г.

Сътрудник на вестниците „Народний глас“, „Южна България“, „Пловдив“, „Свобода“.

Източници за фондообразувателя: Слав Кесяков.— В: Касъров, Л. Енциклопедически речник, ч. 1. Пловдив, 1889, 856—857.

Не е изяснено кога фондът постъпва в библиотеката. Съдържа: писмо от Министерството на Народното просвещение до Слав Кесяков, придружено с декрет и грамота за награждаването му с орден „Св. Сава“—VII степен от сръбския крал Милан (1889) и грамота за удостояването му първостепенен учител и награждаване с орден—V степен (1882).

*

ГЕОРГИ ПОРФИРИЕВИЧ
СТАМАТОВ
(1869—1942)

Известен български писател — критически реалист. Роден в Тираспол — Русия. В България идва през 1882 г. и завършива Военното училище. Заради свидетелство е уволнен като офицер. Следва право в Женева. Работи като съдия в провинцията и столицата. Литературната си дейност започва в началото на 90-те години.

Източници за фондобразувателя: Цанев, Г. Г. П. Стаматов. — В. Цанев, Г. Страници от историята на българската литература. С., 1958, 243—265.

Предполага се, че фондът е образуван в Пловдивската народна библиотека (след 1942 г.). В него се пазят материали, свързани с честването на 50-годишната литературна дейност на Стаматов в гр. Пловдив (1942). Това са: *писма, телеграми, афиши, покани, изрезки от съобщения и статии във вестниците*.

От юбилейния комитет в Пловдив се отправят *писма-покани* до министрите на Народното просвещение и правосъдието, до началника на Втора армия, кмета на града, председателя на адвокатския съвет, директорите на средните учебни заведения, до председателя на търговско-индустриалната камара — Пловдив; *писма, покани, телеграми* от юбилейния комитет до Г. Стаматов във връзка с тържеството; *списъци* на официални лица, които е трябвало да присъствуват на юбилея; *съобщения* за честването до редакциите на вестниците „Юг“, „Борба“, „Воля“; *поздравителни телеграми* до юбиляра от организации и отделни лица; *изрезки от статии и съобщения*, поместени във вестниците „Литературен глас“, „Зора“, „Заря“, „Утро“; *стихове* (ръкопис), и пратени от Г. Стаматов до участниците в юбилейното тържество в знак на благодарност.

КРЪСТЬО ХРУЛЕВ

Сведения за фондообразувателя липсват. Известно е само, че е бил телеграфопощенски чиновник, а по-късно и началник на телеграфопощенска станция в Свищов и София.

Не е уточнено кога фондът постъпва в библиотеката. Документите представляват: *писма, телеграми, секретни записи*, разкриващи събития преди и след Съединението на Княжество България с Източна Румелия, политическата криза през 1886/1887 г. и режима на Стамболов.

В секретни телеграми от окръжния управител на Свищов (Иванов) до околийския началник на Никопол (1884) се дават инструкции за търсенето и преследването на „предателите-българи“, които провели събрание в Крайова и готови смутове в България, с цел да се намеси Русия, нареддания за охраната на границата по Дунава и разположение на стражите между Никопол, Сомовит, Гиген, Белене, Свищов, Гулянци и др.

В телеграми на Окръжния управител на Свищов до министър В. Радославов и министъра на вътрешните дела — София (1885—1886) се изиска създаване на военно положение, поради опасност от избухване на бунт и се търси помощ (войскова) срещу тълпите, готови да нападнат управлението.

Телеграми от кап. Мандаджиев — комендант на Свищов, до командира на полка в Търново (1885—1886), свидетелствуват за смутове в Свищов.

Секретни записи от Гр. Начович — Варна до Ст. Стамболов — Търново (1886) се отнасят до т. н. българска криза.

В телеграма на Кръстьо Хрулев — началник на телеграфопощенската станция в Свищов до началника на станцията в София се съобщава за пристигането на военния министър полк. Данайл Николаев (1887).

Интересна е програмата по честването на първата битка на четата на Хаджи Димитър и Ст. Караджа в с. Карайсен (1887) и призовът на свищовските управници към гражданството за присъствие на общоградско събрание и изразяване благодарност към княз Фердинанд I за извоюваните от султана „правдии за Македония“ (1894).

СТЕФАН (СТОЮС)
НЕДЕЛЧЕВ ШИШКОВ
(1864—1937)

Български фолклорист, етнограф, учител и историк-демограф. Изучава музиката, бита и културата на Родопската област. Проучва и списва редник, тракийските и пъзгай македонски говори. Редактира периодичните издавани „Родопски стариини“, „Славееви гори“ и „Родопски напредък“.

Източници за фондообразувателя: Дашков, Н. и Ии. Данков. Българска енциклопедия. С., 1936, с. 1697; Василев, К. Ст. Шишков — престепен, възрожденец и ралец за ширинско бъдеще на Родопа. — В: Шишков, Стою. Избрани произведения. Пловдив, 1965, 5, 23.

Фондът постъпва в библиотеката след 1937 г. Съдържа:
некрологи за Шишков от семейството му, от читалищното настоятелство в Чепеларе и от Народната библиотека и музей в Пловдив, в които се изтъкват заслугите му на етнограф и уредник на музей към бившата окръжна постоянна комиссия; надгробно слово от П. Карамаджуков, подчертаващо личността му на общественик и етнограф на Родопите, Пловдив и Пловдивско; реч, произнесена на погребението от Г. Паликъзов, изтъкващ значението му на просветител и книжовник; изреки на статии от вестници по случай смъртта му от Ив. Орманджиев, Ст. Салганджиев и др., в които се посочва значението му на учен и общественик; писма (копия) на Ст. Шишков до различни лица и институти по организирането на окръжен музей в Пловдив (сега Етнографския музей) и обогатяването му с нови експонати за периода 1918—1930 г.; доклади, отчети, списки на дарители, протоколи, статистически свидетелства, открити листове, телеграми и др. за работата около създаването на музея.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ
АГУРА

Ф

Учител, културен и обществен деец. Известно време е министър на Народното просвещение (март-ноември 1883 г.). Непосредствено след Съединението на България — става директор на Пловдивската мъжка гимназия „Александър I“ (1. IX. 1885 – 31. III. 1889). Съдействува за подобряване на обучението по различни дисциплини, което личи в рапортите му до Министерството.

След напускането на Пловдив е назначен за преподавател по история в Софийския държавен университет. Автор е на книги и статии из областта на историята.

Липсват данни за постъпването на фонда в библиотеката. Съдържанието на документите е свързано изключително със служебното положение на фондообразувателя като директор на Пловдивската мъжка гимназия. Това са: *raporti* (месечни и годишни) до Министъра на просвещението със сведения за броя на учителите и учениците, успеха, поведението и дисциплината, преподавателската и възпитателната дейност, набавянето на учебни помагала, ремонт на училищната сграда, здравословното състояние на учениците, отпускане на стипендии, работата на Дружеството за подпомагане на бедни ученици; *конспекти* за различните класове по гръцки, латински, френски, руски и български език, геометрия, физика, логика и история (1889 г); *доклади* на учители от гимназията — Автон Шоурек, Иван Радославов и др.; *таблици* за преподавания материал по различните предмети; *списък на карти* — исторически, политически, географски и др. (1889).

Проф. ВАСИЛ ЗАХАРИЕВ
(1895—1971)

Български художник — професор, график, декоратор. Образование си получава в Художествено-индустриалното училище в София. В Лайпциг специализира радиорунг и гравюра на дърво.

Учителствува в Самоков, а по-късно става преподавател по графика и декоративно изкуство в Художествената академия — София. Графичното му изкуство е свързано с традициите на старите български икономисти и гравьори.

Работи и приложка графика — екслибриси, оформление на книги и пр.

Фонд „проф. Васил Захарiev“ постъпва в библиотеката през 1952 г. като дар от фондообразувателя.

Съдържа: писмо-обобщение за изпращане на архива; автобиографични бележки, разкриващи живота и дейността на В.Захарiev — сведения за самостоятелни изложби, педагогическа и художническа дейност, местонахождение на забележителни негови творби, научни проучвания, пътувания, награди и пр.; библиография, посочваща заславията на публикациите на фондообразувателя.

ДИМИТЪР ХРИСТОВ ПАШКОВ

Учител, общественик, народен представител. От 1876 до 1883 г. учителствува в родното си село Катунско Конаре — Пловдивско и в различни краища на България. През 1890 г. е избран за народен представител.

Не е известно, кога документите постъпват в библиотеката. Те характеризират просветната и обществена дейност на фондообразувателя. Това са: *свидетелство*, издадено от училищното настоятелство и старейшинския съвет в с. Катунско Конаре, за прослужено време и оценка на работата му като преподавател (1882); *две писма* от Акционерно търговско дружество „Съединение“ — гр. Хаджи Елес (Първомай) и Българско околийско акционерно дружество „Лев“ — Станимака (Асеновград), в които се проследява дейността им (1891, 1892); *писмо* от Пловдивската окръжна постоянна комисия (1890), относящо се до избирането му за народен представител в XI Обикновено Народно събрание.

ЕКАЗАРХ ЙОСИФ
(ЛАЗАР ЙОВЧЕВ)
(1840—1915)

Български екзарх от 1877—1915 г. Завършил правния факултет в Париж (1870). През 1876 г. става Ловчански митрополит. На 24 апр. 1877 е избран за български екзарх в Цариград. Има заслуги за черковното и училищното дело в Македония и Одринско (1877—1912). През 1902 г. става почетен член на Българското книжовно дружество. Ведн борба против личния режим на Фердинанд и неговата русофобска политика. След Балканската война преместя седалището си в София.

Не е известно времето на постъпването на документите в библиотеката. Това са материали с биографичен характер, свързани най-вече със смъртта на фондообразувателя: *некролог*, издаден от Пловдивската митрополия; *изрезки* на статии от в. „Мир“ — бр. 4599, 1915 г., озаглавени „Екзарх Йосиф I“ и „Един велик покойник“; биографични бележки от вестниците „Утро“ и „Дневник“, озаглавени „Екзарх Йосиф I“, „Погребението“, „Цариградските и Одринските българи на погребението“; „Тленните останки“, „Гробът“, „След смъртта на екзарха“, „Народният траур“, „Из живота на заслужил архиерей“, „Траурна България“, „Какво ни оставил покойният Екзарх“, „Философията на Екзарха“ и др.

Във фонда се намира и *брошура* на Сребрен П. Петров, „Отворено писмо до негово блаженство български Екзарх. Православието и славянството“, отпечатана през 1914 г.

Фонд № 49; арх. ед. 6; 13 док.; 33 л.; 1887... 1917

ГЕОРГИ ДИМИТРОВ ВАСИЛЕВ

Възрожденски учител и общественик. Получава образоването си в Българската мъжка гимназия „Кирил и Методий“ в Солун. От 1894—1917 г. учителствува в различни села и градове на Македония.

Част от документите във фонда са повредени. Съдържанието на материалите се отнася до учителската и обществената дейност на фондообразувателя.

Това са: *свидетелство* от Българската мъжка гимназия „Кирил и Методий“ в Солун за успех и поведението на Г. Василев (1887), издадено на бланка на Българската Екзархия — Училищен отдел и подписано от управителя на Солунската гимназия Г. Кандиларов (1887: *документи, свидетелства, писма*, издадени от Българската църковна община — с. Скрабатно и Българската екзархия — Цариград, за назначаване на служба, прослужено време и характеристики за педагогическата дейност на фондообразувателя в с. Скрабатно, Дедеагач, Димотика, Долно Райково, Неврокоп, Скоче, Фере, Одрин. *Рокоти* на две речи, произнесени от Г. Димитров в с. Долно Райково през май 1908 г. по случай празника на братята Кирил и Методий и в гр. Фере и околните села в края на учебната 1912/1913 г.

КОНСТАНТИН ВАСИЛЕВ
ТЪРНЕВ
(1867—1938)

Телеграфопощенски чиновник, общественик. Брат на видните революционери Георги и Христо Търневи. Участва като доброволец в Сърбско-българската война от 1885 г. През 1889 г. постъпва на работа в Телеграфопощенската станция — София.

Фондът постъпва в библиотеката през 1971 г. като дар от дъщерята на фондообразувателя — Люба Търнева.

Материалите са предимно с биографичен характер, но разкриват и някои особености за събитията по време на Съединението и Сърбско-българската война. Запазени са: *бележки* за живота и дейността на К. Търнев, писани от Л. Търнева (1971); *уволнителен билет*, издаден от Десета рота на 9-ти пех. полк — Пловдив (1889), в който е отбелязано участието му по време на Съединението на Северна с Южна България; *удостоверение* от Министерството на войната — София за участие му като доброволец (1926); *грамоти* за награждаването му с кръст като доброволец от Сърбско-българската война и с кръст „Народен орден за гражданска заслуга“ (1923); *снимки* на К. Търнев и участници в опълчението на Доброволческата организация „Сливница“ (без дата).

ГЕОРГИ ИВАНОВ
МИЯТЕВ
(1880—1957)

Известен български актьор и театрален деец. Един от основоположниците на професионалния театър в Пловдив. Заочва артистичната си дейност от 1895 г. в мобителската трупа „Просвета“ — в Пловдив. От 1899—1905 год. участва в Работнически театър — Пловдив, а след това е на работа в полу-профессионарен театър в същия град. От 1921 г. до 1924 г. е ръководител на „Задружният театър“, който изнася спектакли в провинцията. По-късно е на работа в Градския театър — Плевен, Общинския театър — Пловдив, Пловдивския областен театър, читалищния театър в Кюстендил. След 1949 г. прави сериозни проучвания и събира обширен материал за написване историята на Пловдивския народен театър.

Фондът постъпва в Народна библиотека „Иван Вазов“ през 1957 г. Материалите са разнообразни и хвърлят светлина върху създаването и развитието не само на Пловдивския народен театър, но така също и върху зараждането и разоя на театралния живот и театралното изкуство в страната.

Голяма част от документите са с биографичен характер: *автобиография и молба* до Директора на Областния театър — Пловдив, за назначаването му на работа (1937); *профсъюзна членска карта* (1946); *пенсийна книжка* с № 14338, издадена от Пенсионното отделение — Пловдив (1938); *молба* до КНИК — за удостояването му с народна пенсия като изтъкнат актьор, служил над 50 години на българската сцена (1943); *поздравления* (писма и телеграми) по случай 35-годишния му юбилей (1936).

Друг голям дял от материалите във фонда заема *кореспонденцията* на Г. Миатев (писма от и до него) с различни наши културни и театрални дейци като: Енчо Михайлов Лазарев,

Любен Попов, Христо Коджабашев, Иван Дюлгеров, Михаил Танев, Кръстьо Минчев, Роза Попова, Петър Димитров, Тачо Танев и др.

Особен интерес представляват материалите, свързани с творческата дейност на фондообразувателя: *бележки*, относно сформирането на театрална трупа в Пловдив; *проекти* за откриването на Детски театър в града и за естетическото възпитание на подрастващото поколение и по организирането на театър „Труд и радост“ — Пловдив, сформиран към Дирекцията на професията.

Във фонда се пазят: *скици* за продажби на билети и *програми* за различни представления (1894—1932); *отчети* за дейността на народния работническо-селски театър при ОФ — Агитпункта — Пловдив (1945); *сведения* за работа на театъра, подчертаващи ролята му за възпитанието на трудещите се в дух на социализъм (1945); *съобщения* за промени в състава на театъра и включването на нови пиеци в репертоара; *бележки* за трудностите в работата на театъра и осъдните материалини средства (1945).

Интерес представляват намиращите се сред материалите *покани* за чествания на юбилей на известни по онова време актьори като: Живко Оджаков, Ст. Стоилов, Софка Дюлгерова, Александър Гюров, Минка Манчева и др.

Срещат се и *покани* за представления, играли на столичните и провинциални сцени; статии и съобщения (изрезки от вестници) за театралния живот в Пловдив.

Значение имат и някои *спомени* (в *ръкопис*) като тези на Асен Димитров, за представлението на драмата „Руска“ от Иван Вазов в театър „Люксенбург“ (б. г.); *писмата* на Драгутин Фрайденрайх, актьор от Загреб, озаглавени „Пътни писма от Балкана“ (1905).

Г. Минчев извършва огромен труд по събиране материали за историята на Пловдивския театър и от периодичния печат. В архива се срещат *бележки* и *изводки* от вестниците: „Марица“, „Народний глас“, „Съединение“, „Южна България“, „Балканска зора“ и др.

Впечатление прави един опис на пиеци, подарени на Пловдивския театър от режисьора Борис Есто, възлизащи на 222 заглавия от различни автори.

Особено интересни за развитието на репертоарната политика на Пловдивския народен театър са намиращите се във фонда *преписи на 29 пиеци*, направени от Минчев, предназначени за поставяне на сцената — „Държавна квартира“ от В. Рицков, „Поташ и перламут“ от М. Глас, „Глупакът“ от Л. Фулда, „Сребърната кутия“ от Д. Голсуърти, „Арлезианката“ от Ал. Доде, „Тоз, който получава плесници“ от Л. Андреев, „Пред залез слънце“ от Г. Хауптман и др.

ЛУКА ИВАНОВ
КАСЪРОВ
(1854—1916)

Виден български лексикограф, журналист, преводач и библиотечен работник. Завърши Роберт колеж в Цариград (1877). Сътрудник на Цариградския вестник „Зорница“ от 1878 до 1893 г. От 1893 до 1915 г. е библиотекар и поддиректор на Народната библиотека и музей в Пловдив. Кастроев е автор на „Енциклопедически речник“ (т. I-1899; т. II-1905; т. III-1907). Работи върху „Пълен български речник“ без да може да го изаде, чийто ръкотес се намира в библиотеката.

Източници за фондособразувателя. Данчов, Н. и И. Данчов. Българска енциклопедия. С., 1936, с. 654; Кратка българска енциклопедия. Г. 2 С., 1964, с. 643.

Фонд „Лука Кастроев“ постъпва в библиотеката през 1972 г., закупен от сина му Ив. Кастроев. Съдържа документи с биографичен характер: *Кръщелно свидетелство* (препис); *диплом*, издаден от „Роберт колеж“ — Цариград за завършено образование и получаване титла бакалавър на изкуствата (1877); *свидетелство*, издадено от редакцията на в-к „Зорница“ — Цариград, характеризиращо личността и деловите качества на Л. Кастроев като сътрудник на вестника за времето от 1878 до 1893 г.; *служебен списък*, издаден от дирекцията на Пловдивската девическа гимназия на заеманите длъжности от Л. Кастроев (1897).

Във фонда се намира *бележник* на фондособразувателя със записи, свързани с работата му върху „Енциклопедически речник“, съдържащ материали за лица, понятия и др.

Съхранява се и *още един бележник*, воден на български и английски език, за работата на фондособразувателя като зам. директор на библиотеката в Пловдив, предложения по ремонт и обзавеждане, изискване на средства от висшестоящото ведомство, предложения за подобряване състоянието на католоците и други.

Д-р АЛЕКСАНДЪР
КОСТАКИЕВ ПЕЕВ (БОЕВОЙ)
(1886—1943)

Военен, юрист, публицист, народен представител, обществено-политически деец, партиен функционер. Завърши право в Брюксел. От 1913 г.—1918 г. участва като офицер на фронта, а от 1918—1920 г. е на партийна работа в Карлово. От 1921—1931 г. е адвокат, журналист и редактор на „Правда“ в Пловдив. През този период е общински съветник и народен представител. През 1932 г. е призван на партийна работа в София. През 1941—43 г. е ръководител на нелегална радиостанция и изпълнява важни поръчения на Съветското главно командуване. През ноември 1943 г. е разкрит и съден от военен съд и разстрелян в стрелбището на ШЗО — София.

Източници за фондообразувателя: Кондов, Т. Предава „Боево“. С., Държ. воен. издателство, 1970. 468 с.

Фонд „Александър Пеев“ постъпва в библиотеката през 1972 г., като дар от Елисавета Пеева, съпруга на фондообразувателя. Във фонда се съхраняват материали, свързани с живота и дейността на д-р Ал. Пеев, кореспонденция и документи, относящи се до близките на фондообразувателя. С биографичен характер са: нотариален акт за имот, притежаван от Ал. Пеев и некролог — по случай пет години от разстрела му, издаден от Пловдивския адвокатски съвет (1948).

Кореспонденцията обхваща писма, пощенски картички и др. до Елисавета Пеева, Димитър Пеев и Димитър Живков (1908—1930 г.).

Към документите, относящи се до близките на Пеев спадат: удостоверения, писма, служебни бележки, молби, решения, свидетелства и пр., свързани с изтъкване заслугите на д-р Ал. Пеев, издадени след 9. IX. 1944 г.

ЛУКА МАЛЕЕВ

Биографични данни за Лука Малеев линсват.
Лука Малеев
Биография
София 1950

Във фонда се съхраняват: *писмо* от фондообразувателя до ръководството на библиотеката по откупуване на монографията му (манифолис) на тема: „Междусъюзническите отношения”; *самата монография и рецензии* от проф. Всеволод Николаев и проф. Георги Кацаров за нея.

Монографията „Междусъюзническите отношения“ съдържат сведения и документи за събитията през време на Първата световна война (1915—1918), когто авторът като адютант на генерал-лейтенант е имал възможност да събере. Дава се и коментар на събитията и всичните действия. Състои се от три части. В първата част е отразен спорът между България и Австро-Унгария по уреждането на граничата линия на сърбска територия (1915—1916); втората е посветена на въпроса за нашият южен фронт (1916—1917); третата — разглежда конфликта по Добруджанския въпрос.

КОЛЕКЦИИ

Кол. № 1; арх. ед. 9; 38 док.; 911 л.; 1685 .. 1915

СТОПАНСКИ ВЪПРОСИ

Арх. ед. № 1; 3 док.; 369 л.; 1685. .. 1857

Кондика на Пловдивския абаджийски еснаф. Абаджийският еснаф в Пловдив е бил голямо и икономически мощно търговско сдружение, съществуващо близо три века (17—19 в.). В него участвуват абаджии от гръцки и български произход. Поради национално-църковни борби между българи и гърци през 1857 г. еснафът се разделя на две отделни сдружения — българско и гръцко.

„Кондиката на Пловдивския абаджийски еснаф“ е открита от д-р Александър Peev през 1929 г. в дома на стар пловдивски абаджия и подарена на библиотеката. В 1931 г. материалите се публикуват, като преписът на гръцкия текст е направен от Миртилос Апостолидис, а преводът на български език — от Александър Peev.*

Кондиката се състои от три книги, писани с различни почерци на гръцки език и обхваща периода 1685 г. — 1857 г. Първата книга има 67 л. (разм. 9, 8/29,2 см.) Писана е от няколко ръце и е подвързана с кафява подвързия. Обхваща времето от 1685 г. до 1771 г. включително.

Втората книга се състои от 108 л. (разм. 20,5 /30 см), подвързана с кафява подплата. Водена е от 1772 г. до 1818 г.

Третата книга представлява голям тефтер (разм. 52,5/38,5 см), подвързан с тъмночервена кожена подвързия, включващ годините 1818—1857.

Съдържанието на „Кондиката“ е представено в три основни раздела: първият — решения на общите събрания на еснафа, свиквани веднаж в годината; вторият — списъци на новоизбранные майстори през годината; третият — ежегодни приходи и разходи на еснафа, както и заеми от касата на сдружението, които са сключвали отделни майстори.

* Кондика на Пловдивския абаджийски еснаф. Кн. I—III. Издание на Народната библиотека в Пловдив, С., Държ. печатница, 1931—1932.

„Кондиката на Пловдивския абаджийски еснаф“ има голяма научна стойност, представляваща интерес при проучвания от икономически, социален и фолклорен характер.

Арх. ед. № 2; 1 док.; 1 л.; 1832

Берат. Препис на берат на турски език, даден от турското правителство в Цариград на х. Д. Петров от Пловдивска кааза. С него се разрешава на притежателя му свободно да търгува с европейските държави. Ръкописът е с орнаменти и поставен в металически футляр (1832).

Арх. ед. № 3; 1 док.; 1 л.; 1790

Ферман. Издаден от султан Селим III — Цариград. Препис на турски език. Ферманът дава привилегии и права на Синайския манастир в планината Тавор — Мала Азия. С него се определят границите на манастирските имоти — ливади, лозя и пасбища. Ръкописът е снабден с металически футляр. Ориентиран е с червено, черно и златно (1790).

Арх. ед. № 4; 30 док.; 248 л.; 1807 . . 1915

Документи, отнасящи се до различни лица и учреждения във връзка със стопанисване на имоти, сключване на заеми, търговски сделки — молби, писма, квитанции, разписки, тефтери, банкноти. Интерес представляват: открит лист за съблране на черковни приноси от Чирпанска епархия (1836); тефтер, на който са вписани стоки и цените им и сведения за внос и износа между България и Румъния през 1827—1836 г.; разписки, удостоверения, молби по имотни въпроси, свързани със с. Ичера — Котленско от преди Освобождението; два тефтера за водене черковните сметки на с. Ичера (1861—1886); завещание за наследство на Т. Славев от с. Ичера; заявление на жител от Пловдив до Одринския валя за заплащане на имота му, отчужден по строежа на ЖI линия (1875); турски банкноти (1859, 1860, 1866, 1870); тапии и крепостни актове на жители от с. Ичера. (1842).

Арх. ед. № 5; 2 док.; 143 л.; 1859 . . 1869

Тефтери (2 броя), водени на гръцки език от архимандрит Никодим за разходите, направени по строежа на гръцкото училище в Пловдив. Средствата са дадени от архимандрит Никодим със специално завещание.

Арх. ед. № 6; 2 док.; 146 л.; 1872—1873

Касови книги (2 броя) за сметки на железопътната компания „Хирш“, писани на гръцки език. Разходите се отнасят за броени пари от компанията за заплати на работниците и

служителите и набавяне на материали: релси, желязо, пирони и др. през 1872—1873 г.

Арх. ед. № 7; 1 док. 1 л.; 1830

Паспорт (ръкописен), издаден на хаджи Добе, син на Зело за отиване от Букурещ през Зимнич за Турско. Текстът е на румънски, написан с гръцки букви (1830).

Арх. ед. № 8; 1 док.; 1 л.; 1858

Писмо от Христо Баювич — Видин до Свищовската община, с което моли застъпничество пред турските власти за завръщането в родния му град (1858).

Арх. ед. № 9; 1 док.; 1 л.; 1841

Молба от жителите на Филиппополска (Пловдивска) епархия до султан Абдул Меджид за избиране на комисия по определяне и събиране на данъците. Молбата е написана на гръцки език и е скрепена с печатите на общините на по-големите села в каазата и на търговските съсловия и еснафските сдружения в Пловдив (1841).

Кол. № 2; арх. ед. 7; 8 док.; 260 л.; след 1852..1962

РЪКОПИСИ

Арх. ед. № 1; 1 док.; 54 л.; 1874

Бележки върху българската история — ръкопис на Христо Ат. Геров от Пловдив. Записките са правени по беседи на учителя Димитър Ник. Благоев през 1874 г. и са писани в тетрадка без корици с лилаво мастило (разм. 25/18,5 см).

Арх. ед. № 2; 1 док.; 15 л.; /б. г./

Солунски дейци по нашето Възраждане — ръкопис на Антон П. Стоилов, писан върху отделни листове (разм. 21/17 см.). По всяка вероятност тези бележки са начало на изследване върху просветното дело в Македония по време на Възраждането. Ръкописът се състои от три части: I. Константин Държилович; II. Георги Динков; III. Славка Динкова. Георги Динков и Славка Динкова са син и дъщеря на Константин Държилович и продължители на неговото дело. А. Стоилов се спира на дейността на Държилович по възстановяването на печатницата на Хаджи Теодосий в Солун (1852) и на връзките му с Димитър Миладинов и Георги Раковски. Интересни са сведе-

ннята и за сина на Държилович — Георги Динков, който като стипендиант учи в Москва, а след това става народен учител в Прилеп, Битоля и с. Загоричане (Костурско). В бележките си за дъщерята — Славка Динкова, авторът проследява историята на българските училища в Солун. Съобщава за откриването на училище със средствата на терзийския еснаф. Спира се и на първото училище за девици, организирано в дома на К. Държилович, учителка в което е Сл. Динкова (1866—1868).

Арх. ед. № 3; 3 док.; 12 л.; 1852 . . . 1894 и б. г.

Ръкописа (три) „История на Калоферския девически манастир,” „Описание на манастира Соуджак” и „История на Гложенския манастир”.

Автор на първия ръкопис е неизвестна монахиня. Според нея основаването на манастира в Калофер датира към 1700 г. Тя предава различни моменти от неговия живот до 1852 г. Интересни са сведенията за кърджалийските нападения през 1800 г. и за опустошаването на манастира. Ръкописът е на тетрадка (размери 22/18 см.), писан с черно мастило. Намерен е от Борис Дякович при едно негово посещение в Калофер през 1903 год.

„Описание на манастира Соуджак” е включено в писмо от Стефан Захариев до Иван Герджиков, окръжен управител в Сливен (1894). Описанието се отнася за времето, когато българите от този край приемат унията (1863). Одришката католическа митрополия решава да обсеби манастира, създаден със средствата на жителите на Соуджак, но монахините не се съгласяват и отново се възвръщат към православието и признават българската Екзархия.

„История на Гложенския манастир” е ръкопис, писан на църковно-славянски език преди Освобождението (размери 27,5/22,5 см.). Изпълен е с доста русизми. Авторът е неизвестен монах и неговата „История . . .” е предназначена за „доброжелателните християни от Кнез”, за да подпомогнат бедствуващия манастир, тъй като в него се съхранява чудотворната икона на св. Георги, която според преданието е дошла от Русия.

Арх. ед. № 3а; 1 док.; 131 л.; (преди 1931)

„Абагар” — ръкописен препис, направен от Васил Пундев на първата печатна книга на новобългарски език, съставена и издадена в Рим през 1651 г. от Филип Станиславов. От „Абагар” са намерени 6 екземпляра — 5 от тях са вън от страната, а един се съхранява в Народна библиотека „Кирил и Методий” — София.

Преди да се открие екземплярът в София, В. Пундев прави препис по Виенския екземпляр и го полготвя за публикация в

Годищника на Пловдивската народна библиотека. По неизвестни причини не е публикуван. Ръкописът на Пундев съдържа 2 тетрадки — първата е препис на „Абагар“, а втората — коментар към текста.

Арх. ед. № 4; 1 док.; 1 л.; /б. г./

Грамота на Иван Асен II. Препис от Зографската грамота на царя Йоана Асена, снет от Е. М. П. и предаден от Васил Стоянов на проф. Беню Цонев. В библиотеката ръкописът постъпва през 1920 г.

Арх. ед. № 5; 1 док.; 2 л.; (1881)

Два ръкописни преписа на старобългарски надпис, снет от църквата в с. Бояна — Софийско. Надписът съдържа данни за построяването на Боянската църква през 1259 г. от Севастократор Калоян.

Копията са направени върху хартия и платно. Предадени са в библиотеката от кап. Шиваров — командир на Казанлъшката дружина.

Арх. ед. № 6; 1 док.; 1 л.; 1881

Ръкописен препис от *надписа върху Асеновата крепост* над Станимака (Асеновград), открит на 8 март 1881 г. от учителя Ив. Неремиев и учениците Я. Найденов, Ан. Цойков и П. Сребров и преписан в същия ден.

Арх. ед. № 7; 1 док.; 54 л.; 1962

Васил Д. Чолаков. Биография. (Машинопис). Автор — Панчо Шопов. Съдържа бележки за В. Чолаков като възрожденец, книжовник и фолклорист.

Кол. № 3; арх. ед. 3; 10 док.; 106 л.; 1868—1882

КУЛТУРНИ ВЪПРОСИ

Арх. ед. № 1; 1 док.; 1 л.; 1868

Лотарийен билет, издаден от Българското народно читалище в Букурещ „Братска любов“. Лотарията е в полза на читалището. Съобщава се, че от 250 билета само пет ще са печеливши: 1-вият билет — 100 гроша; 2-рият — 50 проша; 3-тият — две български стариини; 4-тият две картини „Сражението при Върбовка“; 5-ти — два портрета на Раковски. Върху билета личи печатът на читалище „Братска любов“.

Квитанция от Българското читалище в Цариград, издадена на Иван Герджиков за платен членски внос през 1870 г. Квитанцията е подписана от касиера — Хр. Цветков.

Книга на дарителите от Пловдивските села за дружеството св. Пантелеймон, което издържало Пловдивската държавна болница. Подвързана тетрадка, съдържаща 92 листа (19/26 см.), от които само 25 — изписани с имената на дарители. За фронтиспис е поставена иконата на св. Пантелеймон, а на 1 и 2 стр. обръщение „Към нищелюбивите спомоществуватели на дружеството“, подписано от председателя д-р Ст. Чомаков на 14. VIII. 1880 г. в Пловдив и подпечатано с печата на дружеството.

Печатни съобщения: Обявление от българското книжовно дружество в Браила (1870), в което се излага програмата на дружеството, свързана с дейността му по проучване на историческото минало на народа, по възпитаване на младото поколение в патриотичен дух и разгръщане на широка просветителска работа; съобщение за излизането на първия брой на „Периодическо списание“, като се посочват по-важните сътрудници — д-р Васил Берон, отец Натанайл Стоянович, Нешо Бончев, Райко Жинзифов, Иван Каланджи, Васил Чолаков, Васил Попович, Христо Павлов, Димитър Благоев, Добри Войников, Григор Начович, Васил Икономов, Марко Балабанов, Петко Р. Славейков, Тодор Бурмов и др., подписано от Марин Дринов, Васил Друмев и Васил Стоянов; нарочно обявление от Българското Браилско общество (1871), издадено по повод излизането на бр. I на в. „Кърлеж“, в който се критикува дейността на Българското книжовно дружество; обявление, издадено през м. септември 1867 г. в Бразилиа във връзка с излизането на седмичника „Дунавска зора“; обявление за издаването на „Кратко здравословие“ от Сава Доброплодни (Тулча, 1864), с кратко съдържание на двадесетте глави, от които ще се състои книгата; обявление за пуснатата под печат книга „Българска история“ от Гаврил Кръстевич. Дават се сведения за обема на книгата (35 печатни листа) и цената ѝ (7 петака металик); два лотарийни билета за благотворителна лотария на Варненското градско общинско управление за довършването на строящ се храм във Варна (1862), печатани в печатницата на Р. И. Бълсков — Варна; обявление за лотария в полза на „человеколюбивите заведения на Цариградското православно общество с дозволението из императорското правителство (Цариград, 1865)“ за подпомагане на бедни, сираци и болни.

ПОЕТИ И ПИСАТЕЛИ

Арх. ед. № 1; 1 док.; 2 л.; б. г.

„*Приказка*“ — ръкопис на стихотворение от *Симеон Андреев* — 2 листа. Непубликувано.

Арх. ед. № 2; 1 док.; 1 л.; 1935

„*Торта с изненади*“ — ръкопис на стихотворение от поетесата *Елизавета Багряна*, писано по случай чая, даден на 17. II. 1935 г. в Клуба на българските писателки — София.

Арх. ед. № 3; 3 док.; 3 л.; б. г.

„*Осенение*“ — ръкопис на стихове от *Мара Белчева*, печатани в сп. „*Завети*“ год. III, кн. 6, 3 листа. Дар на библиотеката от Никола Т. Балабанов.

Арх. ед. № 4; 1 док.; 48 л.; (преди и през 1876)

Тефтерче на Христо Ботев (фотокопие). Съдържа: единствен запазен ръкопис на стихотворението „Обесването на Васил Левски“ — в две редакции и поправки на самия автор; бележки от пътуването на Ботев в Русия през 1875 г.; кратки сведения за четниците; част от черновка на писмото на Хр. Ботев до членовете на БРЦК (1876). Фотокопието е снето от оригиналата, намираща се в НБКМ — София.

Арх. ед. № 5; 1 док.; 18 л.; б. г.

„*Сбор от разни стихотворения*“ — ръкописна сбирка от *Георги Голчев*. Съдържа 16 стихотворения. Първите 10 са написани лично от автора и приподписани в края от него, но не датувани. Три са на Антон Франгя и три без подпись.

Арх. ед. № 6; 1 док.; 8 л.; 1921

„*Впечатления*“ — необнародван ръкопис на *Боян Дановски*, писан в Милано през 1921 г. Дар от Николай Райнов.

Арх. ед. № 7; 1 док.; 115 л.; преди 1933

„*Сирачета*“ — роман за юноши (машинопис) от *Калина Малина*, отпечатен от книгоиздателство „Факел“ — София през 1933 г. По полетата и между редовете — бележки и поправки, направени от авторката. Автограф: „На Елка Елин Пелин, Светла Ракитин, Надка Ячо Хлебарова и на моята малка Радка посвещавам този роман — Калина Малина“. Ръкописът е дар от авторката.

Арх. ед. № 8; 1 док.; 8 л.; б. г.

„Трима от многото“ — скица от Иван Кирилов. Три от листчетата са изрезки от вестник, а останалите пет — ръкопис. Дар от автора.

Арх. ед. № 9; 1 док.; 31 л.; 1866...1868

„Епични разкази според народното предание“ от Никола Козлев от гр. Лясковец — ръкопис, съдържа поемите му „Черен арап и хайдут Сидер“ и „Бивол Голя и мечка стръвница“. Дар на библиотеката от Милан К. Миланов. В забележка Миланов пише: „Този саморъчен ръкопис на Никола Д. Козлев от гр. Лясковец, ми го подари поменатия Никола Д. Козлев, който си доде от Бесарабия в Лясковец; а за да не го изгубя, пращам го на съхранение в Народната библиотека. Държавен пенсионер (учител). Милан К. Миланов — гр. Лясковец, 15 юли 1894 год.“.

Арх. ед. № 10; 1 док.; 105 л.; 1935

„Шанхай“ — драма от Джон Колтън (машинопис), играна в Пловдивския общински театър през сезона 1934/35 г.

Арх. ед. № 11; 1 док.; 1 л.; преди 1873

Ръкопис на Никола Михайловски. Саморъчно написан лист от превода му на „Гедемах“. Намерен в Гърново от Минчо Хаджиев. Дар — Борис Цякович.

Арх. ед. № 12; 2 док.; 3 л.; 1934...1936

„Български сонети“, „Патлейна“ и „Омуртаговият мост“ — ръкописи на Никола Ракитин. Тези сонети са едни от последните творби на трагично загиналия поет. Посмъртно издадени в майската книжка на сп. „Завети“ — с. 134 от 1934 г. Дар от редактора на сп. „Завети“ — Никола Т. Балабанов.

Арх. ед. № 13; 1 док.; 2 л.; 1905

Писмо на Петко Ю. Тодоров до Иван Кирилов. Дава напътствия за литературната му работа и споделя мисли относно творбите си „Самодива“ и „Зидари“. Дар от Иван Кирилов.

Кол. № 5; арх. ед. 1; 14 док.; 24 л.; 1891 . . 1895

ПРОВЕЖДАНЕ НА ИЗБОРИ

Колекцията съдържа материали, свързани с провеждане на избори в Сливенски окръг (1894). Това са: *писма* от Григор Начови^ч до Ан. х. Кондев — относно кандидатурата на Ташикманов, Ан. Кондев и В. Стоянов за народни представители в Сливенско (1894); *рапорт* на Стефан Захариев — и. д. околийски началник в Кавакли до Иван Герджиков — сливенски окръжен управител за писмата на Начови^ч и ходатайството му при определяне кандидатурата на Ташикманов, Кондев и Стоянов; *протокол* на околийското събрание в с. Явуз-Дере (Каваклийска околия) от 9. IX. 1894 г. по издигане кандидатурата на Иван Михайлов и Гета Влайков (Влайкиди); *доверително* на Стефан Захариев до Иван Герджиков за неподходящите кандидатури (според него) на Иван Михайлов и Гета Влайкиди (1894); шифровани телеграми от Иван Герджиков до Константин Столилов и обратно (1894); *писмо* от Стефан Захариен до Иван Герджиков относно поведението на някои учители в Кавакли (1895); *секретни рапорти и телеграми* на Ямболския околийски началник до окръжния управител в Сливен за появяването на съмнителни личности-шпиони и разбойници (1891).

Кол. № 6; арх. ед. 2; 3 док.; 403 л.; 1899 . . 1932

Две протоколни книги на Пловдивския клуб, водени при заседанията на настоятелството за времето 1899—1914 г., и *дневник* за прихода и разхода на клуба (1902—1932).

Кол. № 7; арх. ед. 5; 30 док.; 43 л.; 1789 . . 1880

ЦЪРКОВНИ ВЪПРОСИ

Арх. ед. № 1; 14 док.; 26 л.; 1789 . . 1876

Писмо, писано в началото на XIX в. от игумена на манастира „Св. Йоан Предтеча“ до поп Константин в с. Макелари — Дебърско, в което кани християните на поклонение в манастира.

Афоресванско писмо на патриаршията. Цркулър до пасторите, в който се описва развратното поведение на Ахиалския владика Йозаф, който без каноническо позволение заграбил Пловдивския владишки престол след смъртта на титуляра – митрополит Кирил. Ръкопис на гръцки език е дата април 1809 г. и подписи на Цариградската патриаршия. Размери – 60,44,5 см.

Бракоразводно писмо на Патриаршията за Павел Куртович – търговец в Троян с дата януари 1848 г. По това време митрополитският престол в Пловдив се заема от Никифор. Ръкописът е на гръцки език.

Грешоотпустително писмо на Йерусалимския патриарх за спасение душите на Атанас (Люмишгердан), Зоя и Георгелия от Пловдив с дата октомври 1840 г. Печатано на книга на гръцки език и снабдено с ръкописни подписи. Размери – 70,5/51 см.

Съгласително писмо на абаджийски еснаф в Пловдив с дата 29 юли 1895 г. Ръкопис на гръцки език е много подписан на пловдивски абаджии.

Индулгенция – грекоотпустителна грамота, издадена от Антим, патриах на Йерусалим и цяла Палестина в 1789 г. Печатана на гръцки език с орнаментика. Размери 45,5 б/с см. Дар от Ив. Назлъмов.

Честитяване за Новата година (1871). В стихотворна форма Димитър Христов, служител на българската община в Букурещ чества на съществениците си Нова година. Печатен лист с размер 20,13 см.

Окръжно пастирско послание до целя български народ от нашите архиереи – борци за църковната и независимост, да не забравя жертвите и усилията и да съдействува за окончателното уреждане на църковния въпрос (1873). Печатано с размери 35,43 см.

Покана от български Екзарх Антим I до неизвестно лице да присъствува на събраницето в Екзархийския дом, където щяло да се обмисли подаването на адрес до султан Мурат V (1876). Ръкопис върху бланка „Българска екзархия“. Подписана собственоръчно от Антим I.

Протест – подаден от представителите в събора в Цариград по църковния въпрос до Великия везир в 1871 г. (Препис). Ръкописът е намерен в с. Чичера, Сливенско.

Ферман от 1848 г. за възстановяването на църквата „Св. Атанас“ в село Малък Ардауткьой (Горно Арбанаси, сега Горнослав), подписан от Абдул Меджид. Адресиран е до пловдивския мухасъл*, пловдивския кадия, както и до деяте на меджлиса*. Ръкопис на турски език и размери 76,56 см.

* административен и финансов орган

** членовете на съвета

Писмо от Дупнишката църковна община до църковните общини в епархията за събиране на сведения и изпращането им в Цариград до Смесения привременен Синод (1870) относно брой на селата в епархията; произход и вяра на жителите и колко са българските венчила; брой на поповете, учителите, училищата и учениците. Писмото е ръкопис върху хартия — черковно-славянска графика, с размери 21/17 см., подпечатано с печата на Дупнишката църковна община.

Арх. ед. № 2; 5 док.; 7 л.; 1871

Писма (пет) на Добри Чинтулов от Цариград до Българската община в Сливен във връзка с работата на църковния събор в Цариград през 1871 г. На този събор Чинтулов е сливенски представител.

Арх. ед. № 3; 2 док.; 2 л.; 1880...1884

Патриаршески послания (две) на Цариградския патриарх до гръцкото население на Пловдивската епархия, относно изпращане за владика в Пловдив Григорий Митрополит Филиппополски — т. н. екзарх на Тракия и Драговития (1880) и за протосингел — Йоаким (1884). Ръкописите са на пергамент с размери — 84/54 см. и 74/59 см., на гръцки език.

Арх. ед. № 4; 1 док.; 1 л.; 1870

Султански ферман от 1870 г. в три колони на три езика — български, турски и гръцки, за учредяване на българската Екзархия. Печатан със златни букви, над турския текст в средата — турски държавен герб. Размери — 52,5/77,5 см. Дар от Никола Хр. Питев от Габрово.

Арх. ед. № 5; 3 док.; 6 л.; 1864

Писма (три) от Иван Д. Ваклидов — Цариград до Лък Панек — началник на лазаристите в Битоля, по откриване на църкви, училища и разпространяване на католицизма в Македония.

Кол. № 8: арх. ед. 19; 19 док.; 1862...1947

ПОЛИТИЧЕСКИ ВЪПРОСИ

Арх. ед. № 1; 1 док.; 1 л.; 1862

Възвание от народния войвода Георги С. Раковски към „Мили братя българи!“ Литографирано издание от 1 август 1862 г.

Арх. ед. № 2; 1 док.; 1 л.; 1872

Адрес (печатан) на Любен Каравелов до сръбския крал Милан от името на българския народ, предаден в библиотеката от съпругата на Васил Манчов.

Арх. ед. № 3; 1 док.; 12 л.; 1877

Манифест на император Александър II за обявяването на Освободителната война през 1877—1878 г. Литография на руски език.

Арх. ед. № 4; 1 док.; 2 л.; 1878

Писмо от княз Дондуков-Корсаков (Пловдив) до Михаил Алексеевич Домонгович за изпращането на парични суми.

Арх. ед. № 5; 1 док.; 4 л.; 1878

Адрес от Македонски общини в Солун до Великите сили. Протест срещу решението на Берлинския конгрес. Подписани са представители на следните общини: Серска, Охридска, Велешка, Струмишка, Битолска, Прилепска, Тиквешка, Гевгелийска, Кукушка, Солунска, Воденска, Щипска, Тетовска, Кумановска, Мелишка, Драмска, Неврокопска, Петричка, Демирхисарска. Размери — 35/26,6 см.

Арх. ед. № 6; 1 док.; 1 л.; 1878

Отговор от Европейската комисия — Пловдив до комисията, изпълчена от жителите на Източна Румелия — Пловдив коректура — ноември 1878 г. Отговорът се отнася до мемоара, подписан от Йоаким Груев, Тодор Кесяков, Иван Ев. Гешов, д-р Константии Стоилов, Димитър Папазов, Димитър Наумов, Константии Величков, д-р Георги Миркович, Христо Павлов, поместен във в. „Марица”.

Арх. ед. № 7; 1 док.; 1 л.; 1879

Решение на събранието на представителите на Южна България — Сливен. Дава се програмата за подобряване положението на населението в Южна България, която по силата на Берлинския договор остава васална на Турция. Споменава се за организиране на гимнастически дружества и благотворителни общества. Печатано с размери 41/28 см.

Арх. ед. № 8; 1 док.; 2 л.; 1886

Адрес — от Временното правителство — Пловдив, до император Александър III — Петербург. Умолява се да признае Съединението на Северна с Южна България. Подписали: д-р Георги Странски, Йоаким Груев, д-р Георги Янкулов, майор Данайт

Николаев, Димитър Юруков. Оригинал с подписи и печат на Временното правителство. Размери 34/21 см.

Арх. ед. № 9; 6 док.; 6 л.; 1881...1885

Прокламации (три) на Александър I Батенберг във връзка със сuspendиране на Търновската конституция (1881) и работата на Третото Обикновено Народно събрание (1883).

Укази (два) на княз Александър I Батенберг относно Съединението на Княжество България с Източна Румелия и утвърждаването в длъжност всички чиновници на правителствена, окръжна и община служба до ново разпореждане. Указите преподнесани от председателя на Привременното правителство д-р Странски. Печатарски лист. Размер 25/34 см.

Манифест на българския княз Александър I Батенберг, с който признава Съединението и приема да се нарича — Княз на Северна и Южна България. Апелира за съдействието на народа за укрепването на двете български области в една държава. Печатарски формат 28/41 см., с печата на Временното правителство — Пловдив.

Арх. ед. № 10; 1 док.; 2 л.; 1912

Прокламация към Македоно-одринското население от негово Величество цар Фердинанд I, с която се забранява в пределите на завладените земи сключване на сделки, отнасящи се до недвижими имоти. Прокламацията е издадена в Лозенград на 1-ви декември 1912 г. на български, турски и гръцки език. Размер 35,5/23,5 см.

Арх. ед. № 11; 1 док.; 1 л.; 1918

Писмо от Министерството на външните работи в изповеданията до Министерството на железниците, пощите и телеграфите (1918) за обсъждане въпроса по сключването на телеграфопощенска конвенция между България и Украйна. Машинопис.

Арх. ед. № 12; 1 док.; 56 л.; 1918

Преписка (строго поверителна), съдържаща три доклада и списък от Министерството на войната, Дирекцията за стопански грижи и обществена предпазливост до Министерския съвет, Главнокомандуващия действуващата армия и Двореца. Докладите са сързани с правото на българските митнически власти да упражняват контрол при износа на хrани и други стоки и нарушаването на това право от страна на германското военно командуване. Приложеният списък съдържа предметите под възбрана, контрабандирани от германците. Подписали: генерал-майор Протогеров, кап. Табаков, поручик Баламеев (1918). Машинопис.

Арх. ед. № 13; 1 док.; 36 л.; б. г.

Бележки от неизвестен автор, озаглавени „Българска толерантност и съюзническа недоброствестност“. Материалът разкрива събитията по обсадата на Одрин — 1912 г. и отношенията между българите и сърбите при съвместните им действия като съюзници.

Арх. ед. № 16; 1 док.; 1 л.; 1918

Манифест на Борис III — София, към българския народ за встъпването му на престола (1918). Размер 47/61 см.

Арх. ед. № 18; 1 док.; 1 л.; 1944

Обява на Гръцкия народно-освободителен комитет — Скопие, за функциите му като орган на народната власт. Апелира се към нормализиране на живота и запазване на ред и спокойствие. Подписали: Лазар Танев и Киро Пенушлийски (1944). Размер 41/56 см.

Арх. ед. № 19; 7 док.; 7 л.; 1923...1947

Първомайски позив на Българската комунистическа партия (т. с.) Пловдив. Призовава хората на труда да участвуват в Първомайската манифестация и изявят исканията си за осемчасов работен ден, права и по-големи заплати (1923). Размер 15,5/23,5 см.

Листовка (печатна) на Работническата социалдемократическа партия — Пловдив, против Българската комунистическа партия в града. Размер 23,5/31 см.

Позив на местния партиен комитет на БКП (т. с.) — Пловдив, към работниците, служителите и малоимотните граждани за изясняване инцидента с широките социалисти на 1 май 1923 г. Размер 23,5/16 см.

Позив на Изпълнителния комитет на местния работнически съвет Пловдив към организираните и неорганизираните работници и работничики в града да станат членове на кооперация „Освобождение“ (1923). Размер 15/23,5 см.

Позив на Окръжния комитет на БКП към работниците и селяните от Пловдивски окръг във връзка с преврата на 9 юни 1923. Натъква се становището на Партията за неутралитет и придържане към лозунга за работническо-селско правителство (м. юни 1923 г.). Размер 16/23 см.

Позив на Карловската учителска комунистическа група към народните учителки и учители в Карловска окolina, относно бойкотирането на есенна педагогическа конференция в гр. Карлово (без година). Размер 20,5/33,5 см.

Позив на Областния изборен комитет на БЗНС (Н. Петков), РСДП (О) и независимите интелектуалици — Пловдив, да изби-

рателите в Пловдивска област. Опозицията агитира против приемането на проекта за нова конституция (1947). Размер 14,5/27,5 см.

Кол. № 9; арх. ед. 10; 17 док.; 563 л.; 1849...1911

УЧЕБНО ДЕЛО

Арх. ед. № 1; 6 док.; 78 л.; 1910/1911

Годишен отчет (ръкопис) за учебното дело в основните и класни училища при Драмската епархия през учебната 1910/1911 г., предназначен за екзарх Йосиф I — Цариград.

Рапорти (два) за състоянието на учебната дейност в Драмска епархия до митрополит Паисий — Драма (1919). (Плевня, Болак, Гюреджик, Просечен, Раменци, Калапот, Карлуково, Горайчи, Егри-Дере, Скрижево).

Таблици — ръкописни (1910/1911) за броя на училищата, учениците и учителския персонал в Драмско, за черковно-приходни имоти и приходо-разходи, разходи за поддържане на основните и класни училища — покъщнина, учебни помагала и книги за библиотеките, сведения за инородните и иноверски училища.

Списък на учителите и учителките при българските училища в Драмска епархия през 1910/1911 учебна година.

Арх. ед. № 2; 1 док; 38 л.; 1874

Тетрадка с надпис „Имота на библиотеката на странните ученици в Габрово“. Съдържа „шестмесечните изложения“ (отчети), отнасящи се до материалното състояние на библиотеката за периода септември 1873 — март 1876 г. Върху всеки лист е поставен печатът на библиотеката.

Арх. ед. № 3; 1 док; 38 л.; 1870...1874

„Книгохранителница (инвентарна книга) на странните из Габрово ученици“. Върху заглавния лист печат на библиотеката. Вписаны 897 книги.

Арх. ед. № 4; 1 док; 399 л.; 1870—1871

Копирна книга — „Скопироване на писма, изпратени и получени от училищното дружество“ — Габрово. Ръкописът е понреден.

Арх. ед. № 5; 1 док.; 2 л.; 1849

Писмо от Найден Геров до копривщенци с молба за спомоществуватели по издаваие на неговата „Физика“. Написано с църковно-славянски букви. Размер 35, 5/22 см.

Арх. ед. № 6; 1 док.; 1 л.; 1874

Писмо от Димитър п. Константинов, учител в Ресен, отправено до неизвестно лице в Лерин, на френски език. На гърба бележка от Б. Дякович от 18. XI. 1919 г., от която се вижда, че писмото е отлепено от корицата на Славейковия в. „Гайда“, III год.

Арх. ед. № 7; 1 док.; 1 л.; б. г.

Бележки с автобиографичен характер на Никола Козлев. Свързани са с дейността му като учител. Оригиналът е понреден.

Арх. ед. № 8; 3 док.; 3 л.; 1902. .1908

Свидетелства за зрелост, издадени от Държавна девическа гимназия — Пловдив, на Райна Илиева и Стефана Петрова, подписани от Н. Мушанов, д-р Б. Шишков, д-р С. Неделев, Ив. Петканчин, В. Ранков, В. Благоева и др..

Арх. ед. № 9; 1 док.; 1 л.; 1875

Доказателство (квитанция) от дружество „Наука и напредък“ — Пловдив, издадено на Атанас Д. Самоковец за получена помощ за централното българско училище „Св. Кирил и Методий“. Подписан Костаки Песев.

Арх. ед. № 10; 1 док.; 2 л.; 1860

Апел, озаглавен „Основание на едно народно българско училище“ за набиране средства по откриването на училище в Цариград. Печатан. Размер 33,5/21,5 см.

Кол. № 10; арх. ед. 10; 10 док.; 17 л.; 1869. .1909

РЕВОЛЮЦИОННИ

Арх. ед. № 1; 1 док.; 1 л.; 1869

Писмо от неизвестен автор — Цариград до Иван Кършовски — Гюргево, в което го уведомява за шпионската дейност на Хр. Арнаудов и Св. Милarov.

Арх. ед. № 2; 1 док.; 1 л.; 1870

Писмо (препис) от неизвестен автор до Христо Арнаудов—Цариград. Съобщава му за разтурянето на революционните комитети и новото направление в борбата за действие чрез образование и просвета. Говори за плана на Дякона (В. Левски) и дейността на Ив. Кършовски. Преписът направен от Ив. Кършовски.

Арх. ед. № 3; 1 док.; 2 л.; 1870

Писмо от неизвестен автор—Цариград до Попов—Букурещ. Писмото изхожда от българските среди в Цариград и изразява недоволство от апатията на тамошните наши дейци. Написано е цифров полушифър. Подписът — изрязан.

Арх. ед. № 4; 1 док.; 4 л.; 1874

Протокол от заседание на Българския централен революционен комитет (Букурещ), състояло се на 20 и 21 август 1874 г. в печатницата на Любен Каравелов. В пет точки се определят целите и задачите на Централния комитет по възстановяване на революционните комитети след гибелта на Васил Левски, написан от Хр. Ботев. Подписали: Любен Каравелов, Тодор Пейов, Кирик Цанков, Георги Панов, Христо Ботев, Паисий Волов, Стефан Стамболов, Михаил Греков и др. Литография.

Арх. ед. № 5; 1 док.; 1 л.; 1877

Писмо от Българското централно благотворително общество—Букурещ до Иван Дякович, с което се удостоверява, че Дякович е предал на обществото двете знамена на българските отряди, взели участие в сръбско-турската война. Подписали: председател Кирик Цанков, секретар Д. Иванов.

Арх. ед. № 6; 1 док.; 1 л.; 1909

Свидетелство от пловдивски граждани за удостоверяване заслугите на свещеник Стефан П. Иванов в Априлското въстание. Подписали: Христо Г. Данов, Марко Савов, Йовко Гавrilov, Лука Говедаров, Андон Станев и др. Заверено от Пловдивското градско общинско управление, Клисурското градско общинско управление, от Втория нотариус на Софийски окръжен съд. Препис.

Арх. ед. № 7; 1 док.; 1 л.; преди 1873

Писмо от Васил Левски до Димитър Трайкович—София. Обвинява го в предателство. Литография. Размер 23,5/19 см.

Арх. ед. № 8; 1 док.; 1 л.; 1877

Писмо от Георги Шаранич Патролац до неизвестен княз във връзка с дейността на Славянския комитет.

Арх. ед. № 9; 1 док.; 1 л.; 1885

Възвание на Българския таен централен революционен комитет — Пловдив, действуващ за обединението на българския народ, до Тайния комитет в Конушка околия, с което се обявява общо въстание за присъединяването на Източна Румелия към Княжество България. Съобщава се за въстанието в Панагюрище и се дава наставление за придвижване на въстаниците към Пловдив. Подписали: В. Стефанов и Иван Андонов. Оригинал с печат. Размер — 31,2/23 см.

Арх. ед. № 10; 1 док.; 1 л.; 1885

Бележка от Н. Кръстев — председател на Станимашкия революционен комитет (1885), свидетелствуваща, че Възванието за обявяване на въстание за присъединяването на Източна Румелия към Княжество България е написана в негово присъствие в палатката на кап. Стефов.

Кол. № 11; 7 арх. ед.; 13 док.; 1952

ХУДОЖНИЦИ

Колекцията съдържа автобиографични данни за български художници, събрани по инициатива на ръководството на библиотеката през 1952 г.: Ангел Радчов, Никола Танев, Мария Юрданова, Александър Божинов, Стоян Василев, Иван Колев, Елисавета Консулова-Вазова.

ЕДИНИЧНИ ПОСТЪПЛЕНИЯ

Ед. п.; арх. ед. 1—31; 31 док.; 1040 л.; 1850 . . . 1965

Към единичните постъпления спадат материали от най-различен характер. Това са *тетрери, писма, протоколни книги, списъци, квитанции, свидетелства, разписки, спомени, дисертации, реферати, записки, бележки и др.*, свързани с политически, стопански и културни въпроси. По обхват на време датират едно столетие. Интерес представляват: протоколната книга на смесения каазалийски съвет — Габрово (1875—1876); списъкът на селата в Тиквешка кааза, с означение на плащаните данъци; списъците на домашни вещи и кюромджийски (златарски) инструменти; бележките на Т. И. Шопов за участието му в Съединението и Сръбско-българската война; спомените за Костадин Нунков, участник в македонското революционно движение (1905); сведенията за живота и дейността на опълченците Павел и Лазар Пулеви от Карлово, написани от Лазар Пулев; известието за отваряне на книгопечатницата на Янко С. Ковачев във Виена (1874) и др.

ПОКАЗАЛЦИ

ИМЕНЕН ПОКАЗАЛЕЦ

Имената на фондообразувателите са обозначени със звездички

Абдул Меджид (23. IV. 1823 — 25. VI. 1861) — тур. султан (1839—1861), издава Гюлханския Хатишериф 1839 г. и Хатихумаюна — 1856 г. 82, 89

Агура, Димитър* 36, 70

Агуш ага 60, 61

Агушеви — известни феодали в Ахъ Челебийско (Смолинско) по време на Възраждането 60, 61

Александър I Батенберг (1857—1993) — род. във Верона — Италия, бъл. княз (1879—1893) 17, 41

Александър II Освободител (1818—1881) — руски цар, през 1877 г. обявява война на Турция, чрез която се извоюва свободата на България 17, 91

Александър III (1854—1894) — руски цар, син на цар Освободител 91

Аргиров, Стоян (10. II. 1870—9. VIII. 1939) — род. в Пазарджик, изтъкнат библиотечен специалист, директор на Пловдивската народна библиотека (1894—1901) 48

Александров, Станислав — бълг. военен след Освобождението 39

Алеко — вж Константинов, Алеко

Ангелов, Д. Й. — учител 36

Андреев, Леонид (1871—1919) — виден руски писател 76

Андреев, Симеон (1887—1942) — род. в Габрово, писател, журналист и преводач 86

Антим I Екзарх български (1816—1888) — род. в Лозенград 6, 7, 14, 89

Антим — Иерусалимски патриарх 89

Апостолидис, Миртилос 80

Арнаудов, Михаил (1878—1978) — род. в Русе, виден учен, литературен историк, фолклорист и професор 30

Арнаудов, Христо Станчев — род. в Габрово, търговец и тур. служител в Цариград 23, 52, 95, 96

Атанас, поп — Солун 56

Българин — вж Каравелов, Любен
Багряна, Елизавета (псевд. на Елизавета Любомирова Белчева) (1893) — род. в София, поетеса 86

Байданов, Г. — учител и просветен деец 36

Балабанов, Марко Димитриев (1837—1921) — род. в Клисура, политически и държавен деец 14, 17, 52, 85, 86

Балабанов, Никола Т. (1893—1968) — род. в София, учител, издател, редактор 87

Баламезов, поруч. 92

Башмаков, Александър Александрович — рус. публицист; пръв уредник на Пловдивската народна библиотека 48 50

Баевич, Христо — търговец 82

Бекяров, С. администратор и обществен деец след Освобождението 33

Белковски, Асен ІІд. 31*

Белчева, Мара Иванова (1868—1937) — род. в Севлиево, поетеса 86

Берон, Васил Хаджистоянов (1824—1909) — род. в Кочал, лекар, учител, общественик 14, 85

Берон, д-р Петър (1800—1871) — род. в Котел, възрожденски просветен деец, лекар, философ, естествоизвестник, петард 6, 8 22

Берон, Стефан Русков (1820—1898) — род. в Котел, търговец, общественик и благоделец 7, 22

Бидискини, Джузепе 25

Благоев, Димитър Николов (1840—1875) — род. в Сахоков, певец, композитор, учител в Пловдив 82, 85

Благоева, Веза (Виктория Живкова) (1858—1921) — род. в Гърново, съпруга на Димитър Благоев (Гайдот), учителка, общественичка, писателка 95

Бълков, Рашко (Райко) Илиев (1819—1884) — род. в Клисура, възрожденски учител, журналист и писател 85

Бобчев, Стефан Савов (20. I. 1853—8. IX. 1940) — род. в гр. Елена, бур-

жолзен политически деец, член на БАН 43
Божков, Стоян Грозданов* 31, 32
Бончев, Нешо* 19, 20, 85
Бончева, Ана — сестра на Нено Бончев 19
Ботев, Стефан (1854 — 15. IV. 1890) — род. в Калофер, брат на Хр. Ботев, директор на Пловдивската библиотека (1889) 48, 50
Ботев, Христо (Христо Ботев Петков) (25. XII. 1847/б. I. 1848 — 20. V. 1876) — род. в Калофер, революционер, ръководител и идеолог на бълг. национално-революционно движение през епохата на Възраждането, пламенен журналист, безсмъртен поет.
Бояджиева, Анна (Евгения) Иванова* 42
Бурмов, Тодор Стоянов (1834 — 23. X. 1906) — род. в с. Нова Махала (дн. Априлово) Габровско, бълг. буржоазен политик и обществен деец 52, 53, 85
Вазов, Иван* 27, 47, 76
Василев, Георги Димитров* 73
Ваклидов, Иван Д. — род. в Казанлък, католически свещеник в Цариград и Одрин, писател 90
Вачков, Тодор Христов* 65
Велешки, Бранислав (Георги Левков)* 38
Великскин, Димитър (псевд. на Димитър Великов) (ок. 1840—1896) — род. в Бранда, възрожденски книжовник и общественик 20
Величков Петков, Константин (Константин Величков Петков)* 10, 14, 57, 58, 91
Велтман, Александър (1800—1870) — руски писател 7
Влайков (Влайкин) Гета — политически деец след Освобождението 88
Власаков, Теодораки — пловдивски гърбовец и общественик 14
Волов, Панайот (ок. 1847—1876) — род. в Шумен, бълг. революционер — загинал по време на Априлското въстание 96
Войников, Добри Попов (1833—1878) — род. в Шумен, учител, писател, публицист 20, 85
Гаврилов, Йонко 96
Георгиев, Е中国大陆 (1819—1897) — род. в Карлово, гърбовец в Букурещ 7, 14
Георгиев, Христо (1824—1872) — род. в Карлово, гърбовец в Букурещ 7
Герджиков, Иван — политически деец след Освобождението 83, 85, 88
Германов, А. — учител в Македония 15

Геров, Найден (1823—1900) — род. в Конривица, възрожденски учител, писател, езиковед, общественик, руски консул в Пловдив (1857—1876) 6, 10, 52, 53, 96
Гешов, Иван Евстратиев (1849—1924) — род. в Пловдив, търговец, общественик, политически деец 10, 45, 91
Гешоглу, Христо — пловдивски търговец 33
Говедаров, Иван (1848—1927) участник в национално-църковните борби, член в управлението на Източна Румелия, директор на Пловдивската народна библиотека (1887—1889) 50
Голчев, Георги Лазаров (1848—20. XI. 1894) — род. в Калофер, учител и писател 86
Господинов, Коста 22
Греков, Михаил Георгиев (ок. 1845—1922) — род. в Берлянск (Украина), бълг. революционер, участвувал в Руско-турската освободителна война (1877—1878) 96
Григорий Доростоло — Червенски (Григорий Немцов Жиландарски) (1828—1898) — род. в с. Сорока (Бесарабия), участник в църковно-националната борба, русенски митрополит 14
Григорий, Митрополит Филиппополски 90
Груев Пройчев*, Георги 7, 10, 12, 17
Груев, Дамян (Даус Йованов) (1871—23. XII. 1906) — род. в Смилево — Битолско, един от основателите и ръководителите на ВМОРО 45
Груев Пройчев*, Йоаким 9, 12, 14, 28, 36, 37, 43, 50, 57, 91
Груев, Салчо Йоакимов — син на Йоаким Груев — 9, 12
Груева, Екатерина — сестра на Йоаким Груев 12
Груева, Мария Йоакимова — жена на Йоаким Груев 12, 28
Гьоте, Йохан Волфган (1749—1832) — род. Франкфурт на Майн, велик немски поет 29
Гюмюшгердан, Атанасаки — член в Пловдивският меджлис 89
Гюров, Александър — артист в Пловдивския народен театър 76
Дамаскин Струмешко-Зелешки (—1876) — род. в Панагюрище, председател на бълг. църковно-училищна община в Гълъбовци 52
Данов, Христо Груев (1828—1911) — род. в Клисура, бълг. просветен деец, книгоиздател, книжар и общественик 6, 7, 10, 14, 43, 96

- Дановски, Боян Иванов (1899—1976) — род. в Русе, писател, режисьор, театрален деец 86
- Данчов, Георги (1846—1908) — род. в Чирпан, бълг. живописец, поборник и обществен деец 6
- Делов, Димитър — сродник на Димитър Пушанов 36
- Денкоглу, Иван (1791—1861) — род. в с. Балша — Софийско, деец по бълг. възраждане, издържал млади българи в Московския университет 6, 7
- Джарит, Н. Д. 59
- Димитров, Асен — актьор в Пловдивския народен театър 76
- Димитров, иконом поп Петър — Солун 15
- Динеков, Петър Николов — род. в с. Смолско — Софийско, академик, литературен историк и фолклорист 30
- Динков, Георги — възрожденски учител в Македония, син на К. Държилович 82, 83
- Динкова, Славка — учителка в Солун, дъщеря на К. Държилович 82, 83
- Добрович, Иван — иж Добровски (Добрович) Иван
- Добровски (Добрович) Иван* 21, 22
- Доброплодин, Сава Хаджиилиев — (1820—1894) — род. в Сливен, възрожденски учител и книжовник Н, 85
- Домонтович, Михаил Александрович (1830—1902) — руски генерал, участник в Освободителната война 91
- Дондуков — Корсаков, Александър Михайлович (1820—1893) — руски генерал и императорски комисар в България след Освобождението 14, 91
- Доспевски, Станислав (Зафир Димитров Доспевски) (1823—1878) — род. в Самоков, бълг. възрожденски художник 8
- Дринов, Марин (1838—1905) — род. в Панагюрище, бележещ историк, професор по славяноведение в Харковския университет 6, 10, 14, 19, 39, 85
- Друмев, Васил (1838—1901) — род. в Шумен, възрожденски писател и общественик 6, 14, 20, 45, 85
- Душанов, Димитър Тачев* 6, 14, 35, 36, 37
- Душанова, Рахил (1845—1887) — род. в Митровица, Югославия, учителка в София, Кюстендил, Пазарджик и Кадифе 37
- Държилович, Константин — Солун, просветител, сподвижник на Раковски 82, 83
- Дюкмеджиев, Христо — Пловдив, общински и кмет на града 43
- Дюлгеров, Иван — актьор в Пловдивския народен театър 76
- Дюлгерова, София — актриса в Пловдивския народен театър 76
- Дякович, Борис Иванов (28. II. 1868—11. I. 1937) — род. в Боляград, историк, археолог, чългогодишен директор на Пловдивската народна библиотека 21, 25, 28, 48, 83, 87, 95
- Дякович, Иван — баща на Борис Дякович 96
- Евгения — Вж. Бояджиева, Анна Иванова
- Есле, Борис — режисьор в Пловдивския народен театър 76
- Жинзифов, Райко (Ксенофонт) (1839—1877) — род. във Велес — Македонин, известен български публицист и поет 85
- Жельов, Добри — баща на Иван Добровски 21
- Жечович, Димитър — 22
- Живков, Георги Атанасов (1844—1899) — род. във В. Търново, участник в националнореволюционна борба, след Освобождението — нар. представител, член на републиканския революционен комитет (1886—1887) и министър на Нар. просвещение 23, 36
- Захаринев, Стефан (1810—1871) околийски управител в гр. Кавакли — Сливенско
- Захаринев, Васил проф.* 74
- Захаринев, Хр. С. — от Солун 15
- Захарий Зограф (Захарий Христо-вич Зограф) (1810—1853) — род. в Самоков, бълг. възрожденски художник 12
- Златарски, Никола — възрожденски учител 6
- Иван (Йован) Асен II — бълг. цар (1218—1241) 81
- Иванов, Вичо Димов — зам. директор на Пловдивската народна библиотека (1934—1945), писател 30, 48, 49
- Иванов, Вълко* 11
- Иванова, Божана — от Плевен, дъщеря на Вълко Иванов 43
- Иванович, Николай 55
- Игнатов, Иван Георгиев (1863—1890) — род. в Пазарджик, български книгоиздател 47
- Иеремиев, Ив. 81
- Икономов, Атанасаки 22
- Икономов, Васил 85
- Икономов, Георги 52, 53
- Икономов, Тодор (1838—1892) — род. в Жеравна, Сливенско, учител, книгоиздател, участник в национално-възражданския сърбъ 6, 14

Иларион Макариополски (Стоян Стоянов Михайловски) митрополит (1812—1875) — род. в гр. Елена, борец за национално-църковната борба 14
Илчев, Стефан 30
Иречек, Константин (1854—1917) — бележит чешки историк със заслуги към нашето просвещение в първите години след Освобождението 6, 10, 11
Йоасаф — Анхиалски владика 89
Йовчев, Илия (12. II. 1850 — 28. VII. 1907) — род. в гр. Сливен, директор на Пловдивската библиотека (1883—1887) 48, 50
Йовкова, Йордан Стефанов* 29, 30, 49
Йосиф I (Лазар Йовчев)* 14, 16, 37, 72, 94
Йовчев, Лазар — вж. Йосиф I, екзарх български
Калина Мадина (псеуд. на Райна Митова) — писателка 86
Калоян бълг. севастократор — (XIII в.) братовчед на цар Константин Асен-Тих 84
Каланджи, Иван (1831—1902) — род. в Лясковец, учител, революционер и един от организаторите на Бълг. опълчение 85
Кандиларов, Г. — управител на Солунската гимназия 73
Каравелов, Любен* — 16, 38, 54, 91, 96
Караджов, Андон, К. — кмет на с. Разилово — Иззардженлико 65
Караджулов, Иван (1856—1930) — род. в Прилеп (Македония) — общественик 52
Караманджукуров, Петър (1878—1966) — род. от с. Мирковци (Скопска Черна гора), активен участник в Македоно-одринското революционно движение, засовтд 69
Каролов, Рачо Михов (15. II. 1846 — 12. III. 1928) — род. в Габрово, учител и общественик 36
Касъров, Лука Иванов* 77
Касъров, Иван — син на Лука Касъров 77
Катранов, Николай Димитров (1829—1853) — род. в Свищов, литератор, прототип на Инсаров, герой от „Навечерието“ на Тургенев
Кацаров, Гавран Илиев (1874—1958) — род. в Конричища, историк и археолог, професор и действителен член на БАН 79
Кесяков, Слав Нанчев* 56
Кесяков, Тодор — Пловдив 10, 14, 91
Кирил и Методий (826/27—14. II. 869;

съ. 816—б. IV. 885) — род. в гр. Солун, слав. просветители, създатели на бълг. и слав. писменост 73
Кирил, митрополит Пловдивски 89
Кирилов, Иван (1876—1936) — род. в Елена, белетрист и драматург 87
Кискинов, Петър 52
Кифалов, Лазар II. 10
Климент Търновски — вж. В. Друмев
Ковачев, Янко Стефанов (1852—след 1910 г.) — род. в Свищов, известен печатар и издавател 6, 7, 39
Коджабашев, Христо — актьор в Пловдивския народен театър 76
Козлев, Никола (1824—1902) — род. в Лясковец, поет 87, 95
Константинов, Алеко (1863—1897) — род. в Свищов — виден писател критически реалист 65
Константинов, Димитър п. — учител в Македония 95
Кръстевич, Гаврил Баев (1817—1898) — род. в Котел, общественик, политически деен от национално-църковната борба, управител на Източна Румелия след Алеко Богояди 10, 37, 85
Куртович, Павел — Пловдив, общественик, член на бълг. шъркоано настолство в Цариград и Пловдив 89
Кънчев, Георги Христов — Карлово, участник в Сръбско-турската война, Априлското въстание, Освободителната война и Сръбско-българската война 42
Кършовски, Иван Попхристов (1839—1914) — род. в Елена, учител, юбликант и революционер — участва в дните български легии в Белград, в четата на П. Хитов (1867), БРЦК, СГБ и РГОВ, след Освобождението административен служител и нар. представител 23, 95, 96
Лазаров, Емил Михайлов — актьор и театрален деен 75
Лебедев, Иван — директор на Първа Московска гимназия 20
Левски, Васил (Васил Иванов, дякон Игнатий) (б. VII. 1837 — б. II. 1873) — революционер, ръководител и идеолог на бълг. национал револ. движение през епохата на Възраждането 2, 3, 36, 96
Лепавек — католически мисионер в Македония 18
Лерберг, Шарл — фр. поет 26
Лилиев, Николай (Николай Михайлов Попиванов) (26. V. 1885 — 6. X. 1960) — род. в Ст. Загора 24, 26
Лъджев, Георги Д.* 63
Маджаров, Михаил Иванов (30. I. 1854 — 23. I. 1914) — политик и обще-

стен леец, публицист, редовен член на БАН 43
Мадарме, Стефан — фр. поет 26
Малеев, Лука* 79
Манчев, Васил* 52, 53, 91
Манчев, Драган (Димитър) Василев (1824—1908) — род. в Батак, книгоиздател и общественик 14
Манчева, Минка — актриса в Пловдивския театър 76
Маринович, М. — сподвижник на Любен Каравелов 55
Масалитинов, Николай Осипович (1880—1961) род. в гр. Елец (СССР) — режисьор, нар. артист, професор 30
Минков, Цветан Николов (1891—1967) — род. в Лом, писател и литератор 30
Миладинов, Димитър Христов (1810—1862) — род. в Струга, възродителски учител и борец против гърцизма 82
Милан Обренович IV (1854—1901) — югълски крал 66, 91
Миланов, Милан Къличев* 62, 87
Миларов, (Сапунов) Светослав Николов* 22, 23, 95
Милев, Гео (Георги Милев Касабов)* 28, 29
Минов, Димитър 22, 33
Минчович, Сава 22
Миркович, Васил 22
Миркович, д-р Георги Вълков (1825—1905) — род. в Сливен, лекар, общественик 91
Миркович, Р. 33
Михайлов, Иван 88
Михайловски, Никола Стоянов (1818—1892) — род. в Елена, брат на Ил. Макариополски и баща на Ст. Михайловски, книжовник, общественик, учител 87
Михайловски, Стоян Н. (1856—1927) — род. в гр. Елена, учител, писател, общественик 15
Миятев, Георги Иванов* 75, 76
Миятев, Кръстьо — историк, археолог, брат на артиста Г. Миятев 76
Мойсеевич, Е. 55
Моравенов, Гавран и А. — род. в Копривщица търговец в Цариград, наследствен на бълг. църква в Цариград 32
Моравенов, Константин — Пловдив 33
Мурад V (1840—1904) — тур. султан 89
Мустафа Рашид паша 61
Мушанов, Н. 95
Назлъмов, Иван 89
Найденов, Иван (21. III. 1834 — 5. IX. 1910) — род. в Казанък, възрожденски

учител и журналист 32
Найденов, Я. 84
Найденова, Мария — библиотекарка в Пловдивската народна библиотека (1935—1943) 48
Наумов, Димитър 91
Начовиц, Григор (1845—1920) — род. в Свищов, виден обществен и политически леец 6, 7, 10, 35, 36, 52, 68, 85, 88
Неделев, С. д-р 95
Никифор — пловдивски митрополит 89
Николаев, Всеволод 79
Николаев, Донанл Щонев (1852—1942) — род. в Болград, Бесарабия, участник в Сърбско-турската война и Освободителната война, след Освобождението участва в Съединението на България 68, 91
Николов, Андрей (1878 — 1959) — род. във Враца, скулптор 28
Николов, Райчо Николов (Кацтан Райчо) (1840—1885) — род. в с. Радковци, Великотърновско, военен леец, участник в Кримската война (1853—1856), доброволец в Сърбско-турската война и Руско-турската освободителна война, убит при провъзгласяване на Съединението в Пловдив 43
Николова, Райна 38
Нунов, Коста 52
Оджаков, Живко — актьор в Пловдивския народен театър 76
Орманджиев, Иван — историк 69
Павлов, Христо 85, 91
Павлович, д-р Димитър Христакиев (1834—1911) — род. в Свищов, лекар, педагог, общественик 7, 8
Павлович, Николай Христакиев* 6, 14, 49
Павлович, Христаки (1804—1848) — тързоденски учител и книжовник 6
Паисий Пловдивски, митрополит (1811—1872) — леец от национално-църквената борба 94
Палаузов, Спиридон Николаев (1818—1872) — род. в Одеса, бълг. историк и публицист 7
Панайотов, Добри 22
Панарет Пловдивски (Петър Иванов Мишайков) (1805—1883) — род. в с. Пътеш, Леринско, митрополит, борец за национално-църковна независимост 1
Панов, Георги — член на ВРЛК 90
Панов, Кути 22
Папазов, Димитър — от Казанък, търговец, общественик 30, 91
Пашков, Димитър Христов* 72
Пеев, Александър Костакиев д-р* 78, 80

- Пеев, Димитър Ап. 78
 Пеев, Костаки — Пловдив, търговец, кмет, общественик 43, 95
 Пеева, Елисавета Ж. — библиотекарка в Пловдивската народна библиотека (1926—1933), съпруга на д-р Александър Пеев 48, 78
 Пейов (Пеев), Тодор (1842—1904) — род. Етрополе, бълг. национал-революционер, учител, журналист 96
 Пенушлийски, Киро 93
 Петканчин, Иван 95
 Петров, Х. Д. 81
 Петров, Н. бб
 Петров, Рачо — един от първите български офицери, произведени след Освобождението 39
 Петров, Сребрен П. 73
 Петрова, Стефана 95
 Петков, Г. 33
 Петкова, Неделя (баба Неделя) (1826—1894) — род. в Сопот, учителка 14, 15
 Петранов, х. Коста 22
 Питев, Никола Хр. — Габрово 90
 Пшанински, Йордан — член на българската имиграция в Румъния 38
 Попов — Букурещ 96
 Попов, Любен — актьор в Пловдивския народен театър 76
 Попов, Рафаил (Райко Попов Добрев)* 18
 Попов, Христо — един от първите български офицери, произведени след Освобождението 39
 Попова, Мария Д. 55
 Попова, Роза — известна актриса, режисьорка и ръководител на Пловдивския театър 76
 Протогеров, ген. 92
 Пулеков, Христо Вълков (1817—1889) — род. в Кюришвили, възрожденски чинец 10, 14
 Пундев, Васил 83, 84
 Раденски, Федор (1820—1890) — рус. генерал, участвал в Освободителната война 8
 Радославов, В. — род. в Ловеч, учител, след Освобождението — министър и общински деен 68
 Радославов, Иван — литературен историк и критик, директор на Пловдивската народна библиотека (1932—1934) 70
 Райнов, Николай* 24, 25, 29, 48, 51, 86
 Ракитин, Никола Василев (1885—1934) — род. в Йажиче (Ботевградско) — поет 87
 Раковски, Георги Стойков (1821—1867) — род. в Котел, основоположник на бълг. националреволюционно движение, писател, публицист, етнограф 82, 84, 90
 Ранков, В. 95
 Савов, Г. 57
 Савов, Марко 96
 Салгаджиев, Стефан 15, 43, 69
 Самоковец (Самоковлиев) Атанас Д. — първият кмет на Пловдив след Освобождението 94
 Сарафов, Борис — деен на Вътрешния македоно-одрински комитет (ВМОК) 45
 Селим III (1761—1808) — тур. султан 81
 Серафим, митрополит 23
 Синесий Охридски и Скопски митрополит 45
 Скобелева, Олга Николаевна — майка на ген. Скобелев, участник в Руско-турската война (1877—1878), българска благолетелка 41
 Славейков, Петко Рачев (1827—1895) — род. в Трявна, поет, публицист, фольклорист, общественик 6, 7, 10, 14, 15, 32, 85
 Славов, Т. 81
 Смалис, Самуил (1812—1904) — англ. писател и публицист 11
 Смит, Фредерик Джон 58
 Сребров, Н. 84
 Стаматов, Георги Порфириевич* 67
 Стамболов, Стефан Николов (1854—1895) — род. във В. Търново, учител, книжовник и участник в Националреволюционното движение, член на БРЦК, ръководител на Старозагорското въстание и запостол на Троян, скърб по време на Априлското въстание, след Освобождението — държавен и политически деен 68, 96
 Станиславов, Филип (XVII в.) — род. в с. Ореш — Свищовско, никонийски католически епископ, автор на Абагар — първата книга, напечетана на икономъгарски език 83
 Станкович, Стати бб
 Станчов, Петър — учител в Македония 15
 Стефан Караджа (Стефан Тодоров) (май 1840 (1842) — 30. VII. 1868) — род. в с. Ичме (дн. Ст. Караджово, Ямболско) революционер и "тъвода" 68
 Стефанов, Стефан Й. 22
 Странгфорд, леди Емили* 42, 59
 Странски, д-р Георги Иванов (1847—1904) — род. в Кладовер 43, 91, 92
 Стрезов, Павел* 33
 Стрезов, Цанко — пловдивски книгоиздател 33
 Стоилов, Антон П. 82

- Стоилов, Константин** (1853—1901) — род. в Пловдив, държавник и политически деен 10, 91
- Стоилов, Ст.** 76
- Стоянов, Васил Д.** (1839—1910) — род. Жеравна (Котленско) — книжовник, един от основателите на Българското книжовно дружество в Браила 20, 84, 85, 88
- Стоянов, Джедев, Захарий** (1850—1889) — род. в Медвен, Сливенско, революционер, общественик и писател; организатор на Старозагорското въстание (1875) и участник в Априлското въстание; след Освобождението участва в подготовката на Съединението 43
- Стоянов, Манъз** — известен библиограф 25
- Стоянов, Найден Попов** (1830—1876) — род. в Коприщица, учител, участник в Априлското въстание 10
- Стоянович, Натанал** — бълг. извърженски деен 85
- Стоянович, Петър** 23
- Сюпути, арабски писател** — синхронист (15 в.) 59
- Табаков, кап.** 92
- Танев, Лазар** 93
- Танев, Михаил** — актьор в Пловдивския народен театър 76
- Танцов, Петър** 39
- Ташкманов** 88
- Танев, Тачо** — актьор, режисьор и директор в Пловдивския народен театър 76
- Теодоси, Хаджи** — от Солун, известен бълг. печатар 82
- Теофилакт, архимандрит** 33
- Тодоров, Петко Ю.** (1879—1916) — род. в Елена, белетрист и драматург 87
- Томиди, Атанасаки** 48
- Тошев, Пере Наумов** (ок. 1866—21. IV. 1912) — род. в Прилеп, един от съзателите на ВМОРО 45
- Тошков, Н.** 57
- Трайкович, Димитър** 96
- Тъпков, Димитър** — учител в Македония 15
- Тъпчилещов, Никола** (1817—1893) — род. в Калофер, търговец и общественик, участник в национално-църковната борба 7
- Тъпчилещов, Христо Петков** (1812—1875) — род. в Калофер, земеделец, търговец, настоятел на бълг. църква в Цариград, деен из национално-църковната борба 33
- Търнев, Константин Василев** 74
- Търниева, Люба** — лъкарка из Константина Търнев, учителка 74
- Узунов, Атанас** (1851—25. VI. 1907) — род. в Одрик, учител и революционер, заместник на В. Левски, заточеник в Диарбекир, участник в Освободителната война 33
- Филип Тотю** (1830—23. III. 1907) — род. в с. Килифарево, Търновско, войвода, борец против турското иго 23
- Филипов, Русин** — библиотекар и директор на Пловдивската народна библиотека 30, 51
- Фрайденрайх, Драгутин** — хърватски актьор 76
- Франгя, Антон** (1856—1917) — род. в Русе, административен служител, министър 86
- Хаджи Димитър (Димитър Николов Асенов)** (10. V. 1840—18. VII. 1868) — род. в Сливен, революционер и четнически войвода, загинал на връх Бузлуджа 68
- Хаджинев, Минчо** 87
- Хаканов, д-р Георги Константинов** (1851—28. V. 1898) — род. в Казашък, лекар 43
- Хитов, Панайот Иванов** (1830—1918) — род. в Сливен, революционер, четнически войвода, участник в Сърбско-турската и Освободителната война 23, 38, 55
- Хофманстал, Хуго Фок** — австро-германски поет и писател 29
- Хрисант Пловдивски, митрополит**, грък (1853—1857) 10, 56
- Христов, Димитър** 89
- Христов, Кирил** — сподвижник на Любен Каравелов 55
- Хрулев, Кръстьо** 68
- Цанев, Георги** (1895) — литературен историк и критик, професор, академик 30
- Цанков, Драган Киряков*** 7, 14, 17, 34, 55, 52
- Цанков, Киряк Антонов** (1847—1904) — род. в Свищов, революционер и общественик 33, 98
- Цветков, Христо** 85
- Цойков, Ан.** 84
- Цонев, Беню** (1863—1926) — род. в Йовеч, физиолог, член на БАН 51, 84
- Цончев, Димитър** (10. IV. 1898 г. IX. 1962) — род. в с. Руховци — Еленчука, директор на Пловдивска а народна библиотека и музея 1954—Член 48, 49
- Чадоглу, Георги Стоянович** — чиновник на турска служба 10
- Чальков, Стоян Теодорович** — търговец в Пловдив 10
- Чинтулов, Добрин** (1822—1889) — род. в Сливен, извърженски деен 91

- Чолаков, Васил Д. (Монах Константин)* 64, 84, 85
Чомаков, Салчо Иванов — Пловдив,
брат на д-р Ст. Чомаков 56
Чомаков, д-р Стоян Иванов* 10, 12,
33, 43, 57, 85
Чоралчиев, Петър — от Копривщица,
търговец и обществен деец 14
Шилер, Фридрих — нем. поет 29
Шишков, Б. 95
Шишков, Т. 57
Щишкин, Стефан (Стою) Неделчев*
69
Шишманов, Иван Димитров (1862—

- 1923) — род. в Свищов, бълг. лингвист, ис-
торик и фолклорист, проф. в Соф. ун-т
, Ка. Охридски*, министър на народ. прос-
вета 10
Шопов, Панчо 84
Шоурек, Антон В. (1857—1926) —
чешки математик, преподавател в Плов-
див и София 70
Шумков, И. — учител в Македония 15
Юруков, Димитър 92
Янкулов, д-р Георги Димитров (1844
—1900) — род. в Калофер, лекар и об-
щественик 91

ГЕОГРАФСКИ ПОКАЗАЛЕЦ

Австро-Унгария 79
Явуз дере, с. — вж Доброселец
Айватово, с. — Македония 15
Асеновград, гр. 72, 84
Ахъ Челеби — вж Смолян
Банско, гр. 15
Белград, — Югославия 6, 42
Белене, с. — Плевенско 68
Битоля, гр. — Македония 18, 32, 53, 83
Бояна, с. — Софийско 84
Бранла, гр. — Румъния 20, 22, 85
Брезник, с. 6
Брюксел, гр. — Белгия 50
Бухуреш, гр. — Румъния 33, 55, 95, 84
Бургас, гр. 50
Варна, гр. 50, 85
Ватоша, с. — Македония 57
Велес, гр. — Македония 33
Велико Търново, гр. 16, 33, 68, 87
Видин, гр. 82
Виена, гр. — Австрия 6, 33, 34
Влашко — Румъния 6, 23
Воден, гр. — Македония 15
Волак, с. — Македония 94
Габрово, гр. 11, 53, 94
Гиген, с. — Плевенско 68
Горенци, с. — Македония 94
Горнослав, с. — Пловдивско 89
Гренобл, гр. — Франция 58
Гулянци с. — Плевенско 68
Гюмюрджина, гр. — Беломорска Тракия 60, 61
Гюргево, гр. — Румъния 23, 95
Гюреджик, с. — Македония 94
Дебър, гр. — Македония 15
Дедеагач, гр. — Беломорска Тракия 73
Днарбекир, гр. — Мала Азия 73
Димотика, гр. — Беломорска Тракия 73
Добруджа — област в Северна България 16
Дойран, гр. — Македония 15, 29
Долно Райково, с. — вж. Райково с.
Драгоман, гр. 6
Дунав, р. 53, 68
Европа 17
Загоричане, с., Костурско — Македония 83
Загреб, гр. — Югославия 76
Зимница гр. — Румъния 82

Източна Румъния 11, 14, 36, 37, 41
68, 92
Ичера, с. — Сливенско 32, 33, 41, 89
Каваклии — вж Тополовград
Казандък, гр. — 36, 37, 39, 56
Калапот, с. — Македония 94
Калофер, гр. 37, 83
Карансен, с. — Свищовско 68
Карлово, гр. 39, 42, 93
Карлуково, с. — Македония 94
Кариобат, гр. 36
Катунско Конаре, с. — вж Ягодово
Киев, гр. — СССР 83
Кираель, с. — вж Черешово
Киречкьой, с. — Македония 15
Кукуш, гр. — Македония 15
Кладово, гр. — Югославия 55
Клисура, гр. — 41
Княжество България 68, 92
Коприщица, гр. 14
Костур, гр. — Македония 57
Котел, гр. 21, 22, 33
Крайова, гр. — Румъния — 55, 68
Ксанти, гр. — Беломорска Тракия 73
Куручешме, с. — Хасковско 42
Кюстендил, гр. 37
Кютая, гр. — Мала Азия 53
Лерин — гр. Македонии 95
Ливадия, м. в Крим — УССР 17
Лозенград, гр. — Беломорска Тракия 92
Лом, гр. 57
Лясковец, гр. 87
Македония 14, 17, 18, 23, 31, 45, 55,
82
Макелири, с. — Дебърско, Македония 88
Милано, гр. — Италия 86
Малък Арнауткьой, с. — вж Европа-
слав, с.
Могилаца, с. — Смолянско 60
Москва, гр. — СССР 83
Мюнхен, гр. — Германия 6, 7
Неврокоп (Гоце Делчев) гр. 15, 73
Никопол, гр. 68
Одеса, гр. — СССР 55, 57
Одрин, гр. — Беломорска Тракия 16, 21,
31, 32, 64, 73, 93
Пазарджик, гр. 37, 89, 11, 57

Панагюрище, гр. 14
Париж, гр. — Франция 50
Пашмаклийско — вж Смолянско
Петчера, гр. 40, 65
Плевен, гр. 36
Плевия, с. — Македония 94
Пловдив, гр. 10, 14, 16, 24, 25, 33, 36,
38, 39, 41, 43, 47, 57, 67, 69, 74, 75,
76, 80, 81, 82, 85, 89, 90, 91, 92, 93
Плоещ, гр. — Румъния 55
Полянин, гр. — вж Дойран, гр.
Попинци, с. — Панагюрско 18
Прага, гр. — Чехословакия 6, 34
Прилеп, гр. — Македония 83
Провадия, гр. 16
Пресечен, с. — Македония 94
Първомай, гр. 72
Радилово, с. — Пазарджишко 65
Райково (Горно Райково, Долно Рай-
ково), с. — Смолянско 73
Раменци, с. — Македония 94
Ресен, гр. — Македония 95
Родопите, пл. 39, 69
Румъния 23, 38, 55, 81
Русе, гр. 23, 38
Русия 6, 19, 64, 68, 83, 86
Самоков, гр. 57
Свищов, гр. 6, 53, 68
Северна България 74
Севлиево, гр. 36
Серес, гр. — Беломорска Тракия 14
Скоче, гр. — вж Ксанти
Скопие, гр. — Македония 93
Скрабатно, с. — Неврокопско 73
Скрижево, с. — Македония 94
Сливен, гр. — 21, 22, 33, 83, 88, 71
Сливница, с. 6
Смолян, гр. 61
Смолянско 60
Содун, гр. — Македония 14, 15, 45, 56,
60, 73, 82, 91
Сомовит, с. 68

Соуджак (Студена), с. — Силистра-
ско 83
София, гр. 6, 8, 22, 33, 37, 41, 50, 53,
65, 83, 93, 96
Станимака, гр. — вж Асеновград
Стара Загора, гр. — 6, 7, 39
Стрелча, с. — Панагюрско 18
Струмица, гр. — Македония 15, 32
Сърбия 55
Тавор, ил. — Сирия 81
Татар Пазарджик, гр. — вж Пазар-
джик, гр.
Тозбурун, с. — Смолянско — вж Мон-
глиша, с.
Тополовград, гр. — Ямболско 88
Тракия, обл. 16, 31, 52, 60, 90
Триполи, гр. — Либия 89
Трявна, гр. 6
Тузлук, обл. — Северо-източна Бълга-
рия 16
Гуача, гр. 85
Тунджа, р. 39
Турно-Северин, гр. — Румъния 55
Турция 91
Узун-Кюприя (Узункюпру), с. — Одринско, Беломорска Тракия 32
Украина 92
Фере (Фереджик), гр. — устното на
р. Марица 73
Филипопол, гр. — вж Пловдив, гр.
Хаджи Елес, гр. — вж Първомай
Хасково, гр. 36
Херцеговина — Югославия 15
Цариград — Турция 10, 16, 17, 20, 21,
23, 33, 35, 37, 53, 57, 61, 65, 77, 81,
85, 90, 94, 95, 96
Чепеларе, гр. 69
Черешово, с. — Смолянско 60
Черна гора — Югославия 23
Южна България 16, 74, 91
Ягодово, с., Пловдивско 72
Ямбол, гр. 50

ПРЕДМЕТНО-ТЕМАТИЧЕН ПОКАЗАЛЕЦ

Абаджийски еснаф — Пловдив (17—19 в.) 80
Априлско въстание — 1876 г. 15, 37, 42, 65, 96
Берлински конгрес (13. VI. 1878) 11, 17, 43, 91
Българокатолици, вж. униати
Българска екзархия — Цариград 10, 14, 18, 52, 73, 83, 90, 93
Български жениски съюз „Любов към Родната“ — Пловдив (1939 г.) 25
Български революционен комитет (БРЦК) — Букурещ (1869—1876) 86, 96
Български щърковен народен събор в Цариград — 1875 г. 17
Българско агентство — Цариград (1880) 21
Българско-брайлско общество * 85
Българско-търговско агентство — Солун (1898) 45
Вестник
 „Балканска зора“ 76
 „Борба“ 25, 30, 67
 „България“ 35
 „Воля“ 25, 67
 „Депеш Дофиноз“ 58
 „Дневник“ 73
 „Дунаеcka зора“ 85
 „Заря“ 67
 „Зора“ 30, 67
 „Зорница“ 77
 „Кърлеж“ 85
 „Ле-з-Алп Питореск“ 58
 „Литературен глас“ 30, 67
 „Лит. фронт“ 30
 „Лъто при Лофиноз“ 58
 „Марица“ 76, 91
 „Мир“ 30, 73
 „Народний глас“ 76
 „Отеч. глас“ 25
 „Отеч. фронт“ 30
 „Пловдив“ 25
 „Републик дъб л-Наер“ 58
 „Свобода“ 23
 „Съединение“ 76
 „Утро“ 67, 73
 „Юг“ 30, 67
 „Южна България“ 76
Война
 Балканска (1912—1913) г. 43
 Междусъюзническа 43

Първа световна война (1914—1918 г.) 79
 Руско-турска освободителна война (1877/1878 г.) 31, 37, 42, 53, 55, 61, 91
 Сръбско-българска война (1885 г.) 6, 41, 43, 74
Вътрешна Македоно-одринска революционна организация (ВМОРО) (1893)
Върховен Македоно-одрински комитет (ВМОК) (1895) 44
Градски съвет — Копривщица 14
Градски съвет — Чирпан 10
Дирекция на Народното просвещение в Източна Румелия 47, 48, 50
Доброволческа организация „Сливница“ * 74
Дружество
 Акционерно търговско — „Съединение“ — гр. Хаджи Елес (Първомай) 72
 Благотворително — „Св. Кирил и Методий“ — Търново 45
 Българо-съветско — Пловдив 48
 Българско акционерно — „Лев“ — Станимака (Асеновград) 72
 Българско благотворително братство „Милосърдие“ — Солун 45
 Българско книжовно — 1869 г., (след 1911 г. Българска академия на науките) 11, 20, 85
 Женско „Възпитание“ Карлово 42
 Македонско — Пловдив 45
 „Наука и напредък“ — Пловдив 95
 Османско „Обединение и напредък“ 61
 Печатарско „Промишлене“ — Цариград 14
 Пловдивско просветно 30
 Просветно благотворително „Добруджа“ 30
 „Прел“ — Пловдив 11
 „Св. Пантелеймон“ — Пловдив 85
 Славянско благотворително — София 11
 Съдружество за книжарска търговия — Пловдив 16
 Ученолюбиво — Пловдив 11
 Учителско Серско-Мелнишко-Неврокопско 15
Държавна печатница — София 51

Списание

- „Българска сбирка“ 37
- „Илюстрация светлина“ 37
- „Мирозрение“ 22, 33
- „Просветно единство“ 30
- „Периодическо“ — орган на Българското книжовно дружество 20, 85
- „Ученнически устрем“ 25, 30
- Съединението на България 16, 41, 43, 68, 74, 92
- Съюз на българските писатели (СБП) 51
- Европейска комисия — Пловдив (1878) 11, 91
- Епархия
 - Драмска 94
 - Пловдивска 17, 90
- Етнографски музей — Пловдив 69
- Железопътна компания „Хириш“ — 81
- Избори 88
- Източна Румелия (1879—1885) — 14, 16, 39, 40, 49
- Комитет за наука, изкуство и култура (КНИК) 48
- Литографии 7
- Манастир
 - Гложенски (Св. Георги), намира се при с. Гложене — Ловешко 83
 - Св. Йоан Предтеча — Македония 88
 - Синайски (на Синайски полуостров) — Мала Азия 81
- Министерство
 - на войната 74
 - на външните работи и въроизводстванията 30
 - на Народната пресвeta — София 6, 36, 47, 48, 50, 66
- Митрополия
 - Митрополия пловдивска 73
 - Митрополия, скопска българска 45
- Народен музей — София 49
- Народна библиотека „Иван Вазов“ — Пловдив 23, 20, 46, 69
- Народна библиотека „Кирил и Методий“ — София (НБКМ) 49, 83, 86
- Национална библиотека — Берлин 49
- Национално-църковна борба 18
- Областно събрание на Източна Румелия (1883) 48
- Община, българска църковна
 - Велес 15
 - Демир-Хисар 15
 - Драма 15
 - Лупница 90
 - Мелник 15

Невроюл 15

- Одрин 15
- Панагюрище 14
- Петрич 15
- Пловдив 14
- Серес 14, 15
- Солун 14, 15
- Цариград 14
- Опълченци 55
- Освобождение на България — 1877/1878 г. 6, 23, 33, 43, 81, 83
- Пловдивски адвокатски съвет 78
- Пловдивски клуб (Пловдивски гражданска клуб) 88
- Работническа социалдемократическа партия 93
- Роберт колеж — Цариград 77
- Руски червен кръст 53
- Руско временно управление (1877—1879) 38
- Светият Синод 25
- Славянски комитет 20
- Театър
 - Детски — Пловдив 76
 - Пловдивски народен 75, 76, 87
 - „Воксенбург“ — Пловдив 76
 - Областен театър — Пловдив 75
 - Труд и радост“ 76
- Търновска конституция (1879) 17, 92
- Узунджовски панцир 39
- Униати 18
- Уния 18, 83
- Училище
 - Българска мъжка гимназия „К. раз и Методий“ Солун (1887) 45, 73
 - Пловдивска девическа гимназия 30, 36, 77, 95
 - Пловдивска мъжка гимназия 30
 - Средотечно езико училище в Пловдив 10
 - Училище „Св. Кирил и Методий“ Пловдив 10, 95
- Учителски събор — Сливен (1871)
- Църква
 - „Св. Димитър“ — Пасадин 10
 - „Св. Петка“ — Пловдив 10
- Църковен събор — Цариград (1869) 56
- Черковен въпрос 17
- Черковно настоятелство — Пловдив 17
- Читалище
 - „Братска любов“ — Букурещ 84
 - „Надежда“ — Търново 45
 - Българско националско 22, 49, 85
- Юбилеен комитет „И. Райнов“ — (1939) 25

АЗБУЧЕН ПОКАЗАЛЕЦ НА АРХИВНИТЕ ФОНДОВЕ

- Агура, Димитър Д. 70
Белковски, Асен Ил. 31
Божков, Стоян Грозданов 31
Бончев, Нешо Б. 19, 20
Бояджиев, Златко Георгиев (невключен)
Бояджиев, Петър Недялков (невключен)
Бояджиева, Евгения Иванова 42
Вазов, Иван Минчев 27, 28
Василев, Георги Димитров 73
Вачков, Годор Христов 65
Велушки, Бранислав (Георги Левков) 38
Величков, Константин 57, 58
Вътрешна македоно-одринска революционна организация (ВМОРО) и Върховен македоно-одрински комитет (ВМОК) 44, 45
Герджиков, Иван (околийски управител—Сливен) (невключен)
Груев, Георги Пройчев 13, 14, 15, 16, 17
Груев, Йоаким Пройчев 9, 10, 11, 12
Добровски, Иван 21, 22
Думанова, Аспасия (невключена)
Душанов, Димитър Тачев 35, 36, 37
Захариев, Васил проф. 71
Иванов, Вълко 43
Източна Румелия (1879—1885) 40, 41
Йовков, Йордан Стефанов 29, 30, 49
Екзарх Иосиф (Лазар Йовчев) 72, 73
Ичера с. — Сливенско 32, 33
Каравелов, Любен Стойчев 54, 55
Касъров, Лука Иванов 77
Кесиков, Слав Цанчов 66
Лъджев, Георги Д. 63
Макавеев, Стефан Минчев (невключен)
Малеев, Лука 79
Манчев, Васил 52, 53
Миланов, Милан Кънчев 62
Миларов (Сапунов) Светослав Николов 22, 23
Милев, Гео 28, 29
Миятев, Георги Иванов 75, 76
Народна библиотека „Иван Вазов“ — Пловдив 46, 47, 48, 49, 50, 51
Павлович, Николай Христакиев 5, 6, 7, 8
Пашков, Димитър Христов 72
Пеев, д-р Александър Костакиев 78
Попов, Рафаил (Рафик Попов Добрев) 18
Райнов, Николай Иванов 24, 25, 26
Руско временно управление (1877—1879) 38, 39, 40
Стаматов, Георги Порфириевич 67
Странгфорд, леди Емили 59
Стрезов, Павел 33, 34
Томова-Минчева, Екатерина (невключена)
Търнев, Константин Василев 74
Хрулев, Кръстьо 68
Цанков, Драган Кириakov 34, 35
Чолаков, Васил Дицев (иоанах Константин) 64
Чомаков, д-р Стоян Иванов 56, 57
Шишков, Стефан (Стою) Неделчев 69
Ямболски околийски начадник (невключен)

АРХИВНЫЕ ФОНДЫ, КОЛЛЕКЦИИ
И ЕДИНИЧНЫЕ ПОСТУПЛЕНИЯ
ОБЗОР

Резюме

В своем долголетнем существовании библиотека собрала значительное архивное богатство, которое насчитывает 10750 документов, состоящих из 32549 листов и 2661 единицы, организованные в 55 фондов, 11 коллекций и 31 отдельное поступление. Документы охватывают период с XIX до XX век. Самые многочисленные материалы со второй половины XIX века, являющейся периодом активной национально-церковной борьбы, в которой город Пловдив, после Константинополя, играл значительную роль.

Здесь находятся архивные материалы выдающихся политических, хозяйственных и культурных деятелей эпохи болгарского Возрождения, а также выдающихся общественников, писателей и культурных деятелей после Освобождения.

По виду документы делятся на письма, доклады, рапорты, изложения, рукописи, статьи, монографии и художественные произведения, законы и проекты-законов, воспоминания, рисунки, эскизы, карточки, монастырские приходные книги, блокноты, (торговы, какого-либо общества и др). Документы написаны на болгарском, турецком, греческом, русском, французском, немецком, румынском и др. языках.

При составлении обзоров архивных фондов даны следующие элементы: номер фонда; количественная характеристика; предельные даты, полное имя и биографические данные фондообразователя; использованные источники; историческая справка о фонде; характерные особенности и содержание архивных документов.

Фонды рассмотрены по порядку инвентарных номеров (инвентирование) и обработки.

При составлении характеристики фондов акцентировано на содержание документов.

Приводятся именной, географский и предметно-тематический указатели.

Архивное богатство Народной библиотеки им. Ивана Вазова привлекает внимание наших и иностранных работников.

Предназначение этого издания осведомить читателей и помочь им правильно и рационально использовать архивные документы.

СЪДЪРЖАНИЕ

АРХИВНИ ФОНДОВЕ

Фонд № 1. Николай Христакиев Павлович	5
Фонд № 2. Йоаким Груев Пройчев	9
Фонд № 3. Георги Груев Пройчев	13
Фонд № 4. Рафаил Попов	18
Фонд № 5. Нешо Бончев Бончев	19
Фонд № 6. Иван Добровски Жельов	21
Фонд № 7. Светослав Николов Миларов	23
Фонд № 8. Николай Иванов Раинов	24
Фонд № 9. Иван Минчев Вазов	27
Фонд № 10. Гео Милев	28
Фонд № 11. Йордан Стефанов Йорков	29
Фонд № 12. Асен Илиев Белковски	31
Фонд № 13. Стоян Грозанов Боников	31
Фонд № 14. с. Ичера — Сливенско	32
Фонд № 15. Павел Стрезов	33
Фонд № 16. Драган Кираков Цанков	34
Фонд № 17. Димитър Тачев Душанов	35
Фонд № 18. Бранислав Велешки	38
Фонд № 19. Руско временно управление	38
Фонд № 20. Източна Румелия	41
Фонд № 21. Анна Иванова Бояджиева	42
Фонд № 22. Вълко Иванов	43
Фонд № 23. Вътрешна Македоно-Одринска революционна организация (ВМОРО) и Върховен Македоно-Одрински комитет (ВМОК)	44
Фонд № 24. Народна библиотека „Иван Вазов“ — Пловдив	46
Фонд № 25. Васил Манчев	52
Фонд № 26. Любен Стайчев Каравелов	54
Фонд № 27. Д-р Стоян Иванов Чомаков	56
Фонд № 28. Константин Величков Петков	57
Фонд № 29. Леди Емили Странгфорд	59
Фонд № 30. Агушеви	60
Фонд № 31. Милан Кънчев Миданов	62
Фонд № 32. Георги Д. Лъджев	64
Фонд № 33. Васил Дичев Чодаков	65
Фонд № 37. Тодор Христов Вачков	65
Фонд № 40. Слав Цанков Кесиков	66
Фонд № 41. Георги Порфириевич Стаматов	67
Фонд № 42. Кръстьо Хрулев	68
Фонд № 43. Стефан Неделчев Шишков	69
Фонд № 45. Димитър Димитров Агура	70
Фонд № 46. Проф. Васил Захарнез	71
Фонд № 47. Димитър Христов Пашков	72
Фонд № 48. Екзарх Йосиф	72
Фонд № 49. Георги Димитров Василев	73
Фонд № 50. Константин Василев Търнен	74
Фонд № 51. Георги Иванов Минител	75
Фонд № 53. Лука Иванов Кастьров	77

Фонд № 54. Д-р Александър Констакиев Пеев	78
Фонд № 55. Лука Малеев	78

КОЛЛЕКЦИИ

Кол. № 1. Стопански въпроси	80
Кол. № 2. Ръкописи	82
Кол. № 3. Културни въпроси	84
Кол. № 4. Поети и писатели	86
Кол. № 5. Провеждане на избори	88
Кол. № 6.	88
Кол. № 7. Църковни въпроси	88
Кол. № 8. Политически въпроси	90
Кол. № 9. Учебно дело	94
Кол. № 10. Революционни	95
Кол. № 11. Художници	97

ЕДИННИЧНИ ПОСТЪПЛЕНИЯ

Ед. п.; арх. ед. 1—31	98
---------------------------------	----

ПОКАЗАЛИЦИ

Именен показалец	99
Географски показалец	107
Предметно-тематичен показалец	109

ЗАВЕДИЗАНИ ГРЕЦКИ

Стр.	Ред	Написано	Да се чете
9	4 отгоре	1921	1912
11	12 отгоре	театрална трупа	ученолюбиво дружество
18	13 отдолу	обяви	обявява
30	17 отгоре	Минко Николов	Минко Иванов
31	7 отгоре	1957	1907
42	4 отгоре	1853	1850-1912
55	3 отдолу	П. Христов	К. Христова
76	10 отдолу	Борис Есто	Борис Еспе

- ф. № 56 Буро-струйный квака σ . 101
ф. № 57 Рогатка трех σ . 106
ф. № 58 Рябая Бородка σ . 105
ф. № 59 Голубая Тимирязев σ . 114
ф. № 60 Рогатка трехцветная Красив σ . 115
ф. № 61 Морская Синева σ . 124
ф. № 62 Гамма Синеватая σ . 138
ф. № 63 Рыжеватая Гризев σ . 153
ф. № 64 Абакан Бородавчатник σ . 165
ФК № 65 Бирюзовая Гиацинтовка σ . 172
ФК № 66 Академик Георгий Генрихович σ . 175
ФК № 67 Весенний горчичник Бирюзовый σ . 191
ФК № 68 Академик Романов Бородавка σ . 196
ФК № 69 Весенний горчичник Азимова σ . 206
ФК № 70 Красная лягушка Синеголовка σ . 21